

ISSN 2537-1363
ISSN-L 2537-1363

REVISTA ACADEMIEI DE ȘTIINȚE ALE SECURITĂȚII NAȚIONALE ANUL V, 2020 NR.2 (09)

RASSN

Revista Academiei de Științe ale Securității Naționale

NR. 2 / 2020

ȘTIINȚE MILITARE

INFORMAȚII ȘI SECURITATE NAȚIONALĂ

ORDINE PUBLICĂ

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC

Prof.univ.dr. **Pricopie Remus** – președinte

Prof.dipl.eng, **Pavel NEČAS**, PhD, MBA, dr.h.c., Faculty of Political Science and International Relations, University of Matej Bel, Slovakia;

Prof. assit. **Jan RAJCHEL** – University of Natural Sciences and Humanities, Polonia;

Prof. **Miroslav KELEMEN**, Tehnical University of Košice, Slovakia;

Prof.univ.dr. **George MAIOR**

Prof.univ.dr. **Vasile DÎNCU**

Prof.univ.dr. **Gabriel-Florin MOISESCU**

Prof. univ. dr. **Adrian CURAJ**

Prof. univ. dr. **Gheorghe TOMA**

Prof. univ. dr. **Teodor FRUNZETI**

Prof. univ. dr. **Ion MITULETU**

Prof. univ. dr. **Cristian POPESCU**

Prof. univ. dr. **Gheorghe BOARU**

Prof. univ. dr. **Gheorghe BĂRBULESCU**

Prof. univ. dr. **Sorin CÎMPEANU**

Prof. univ. dr. **Viorel BUȚA**

Prof. univ. dr. **George ȚICAL**

Prof. univ. dr. **Adrian IACOB**

Prof.univ.dr. **Costel DUMITRESCU**

Prof.univ.dr. **Țuțu PIȘLEAG**

Conf.univ.dr. **Diana Elena ȚUȚUIANU**

Conf. univ. dr. **Florin Neacșa**

Dr. **Petru TĂGOREAN**

Colegiu de redacție

Redactor-șef - Prof.univ.dr. **Gheorghe BOARU**

Redactor-șef adjunct - Prof.univ.dr. **George-Marius ȚICAL**

Membri

Prof.univ.dr. **Ion Mitulețu**

Prof.univ.dr. **Țuțu Pișleag**

Conf.univ.dr. **Diana-Elena Țuțuianu**

Nelușa Solbă

Secretar redacție - Conf.univ.dr. **Florin Neacșa**

*Revista
Academiei de Științe
ale Securității
Naționale*

Editată de Academia de Științe ale Securității Naționale

*Nr. 2 (09)
Anul V, 2020*

Revistă indexată în baze de date internaționale
(SSRN, ResearchBib, Scipio)

ISSN 2537-1363
ISSN-L 2537-1363

CUPRINS

EDITORIAL	7
<i>Gl.bg.(rtr.) prof.univ.dr. Gheorghe TOMA</i>	
UNELE CONSIDERAȚII CU PRIVIRE LA INCOMPATIBILITĂȚI ȘI IMUNITATE, PREVĂZUTE DE CONSTITUȚIA ROMÂNIEI.....	16
<i>Gl.bg.(r.) dr. Petru ȚĂGOREAN</i>	
TRIPTICUL SECURITATE, APĂRARE ȘI MANAGEMENTUL CRIZELOR	28
<i>Col.(r.) prof.univ.dr. Ion MITULEȚU</i>	
DE LA ATRIBUȚIE LA MISIUNE. OPERAȚIONALIZAREA ATRIBUȚIILOR JANDARMERIEI (II)	45
<i>Prof.univ.dr. Țuțu PIȘLEAG</i>	
EFACTELE DEZASTRELOR NATURALE ASUPRA PLANETEI NOASTRE.....	62
<i>Col.conf.univ.dr.ing. Florin NEACȘA</i>	
PARTICULARITĂȚI ÎN DESFĂȘURAREA PROCESULUI DE PREGĂTIRE INFORMATIVĂ A CÂMPULUI/SPAȚIULUI DE LUPTĂ (IPB) PENTRU OPERAȚIUNI DE STABILITATE	80
<i>Col.(rtr.) prof.univ.dr. Gheorghe BOARU</i> <i>Col. drd. Valerică PIROȘCĂ</i>	

LOCUL INFORMAȚIEI ÎN MANAGEMENTUL
PENTRU SECURITATE..... 95

Drd. Ion-Sorin MOLDOVAN

PROVOCĂRI RECENTE ASOCIATE
RĂZBOIULUI HIBRID.....104

Cpt. drd. Andrei PAVĂL

EDITORIAL

NOI VREMURI / NOI ACTORI (II)

Primele decenii ale secolului al XXI-lea pun în evidență, în condițiile impactului tehnologiilor moderne, noi concepte de pregătire și desfășurare a conflictelor, preocuparea majorității statelor de a elabora prognoze privind evoluția sistemelor de arme, întocmirea programelor de măsuri care să le permită să facă față tuturor amenințărilor probabile și să evite surprinderea. Evoluția tehnologiilor a însemnat progrese enorme în tehnica militară și în domeniul armatelor, modificând substanțial mobilitatea acestora, viteza de reacție, procesul de luare rapidă a deciziilor.

Schimbarea paradigmatelor conflictelor de orice fel se datorează progresului științific și tehnic, care reprezintă un proces unic de schimbări calitative în sistemul cunoștințelor științifice și tehnice contemporane (în special în științele naturii și științele tehnice). Proces unic de schimbări calitative, revoluția științifică și tehnică contemporană, prevestind o „cruciadă” spre viitor, a deschis ușa unei lumi în care cicloatroanele sunt asemenea catedrelor, în care matematicile sunt ca un cânt gregorian, în care transmutațiile se efectuează nu numai în materie, ci chiar în creier, iar caracteristicile și natura microelectronicii creează astăzi o situație complet diferită, care sfidează înțelegerea tradițională a tehnologiei, dezvoltării și industrializării.

Astăzi nu se mai poate vorbi de confruntări exclusiv terestre sau navale, ci de confruntări aeroterestre, aeronavale și aerospațiale, fapt ce evidențiază omniprezența și omnidirecționalitatea dimensiunii verticale în toate acțiunile militare. Se preconizează pentru viitor o creștere a rolului componentei verticale, a rolului spațiului aerocosmic, a sistemelor

aerospațiale de cercetare, avertizare alarmare și lovire de înaltă precizie. Menținerea sub control și stăpânirea spațiului aerian vor fi decisive pentru asigurarea libertății de acțiune a forțelor. În cadrul acțiunilor militare, fiecare categorie de forțe armate execută misiuni în toate mediile, angajându-se la realizarea unui câmp de luptă integrat.

Indiferent de subordonarea organică, acțiunile tuturor forțelor și mijloacelor au succes numai dacă sunt integrate conceptual și acțional, atât la nivel interarme, cât și la nivel intercategorii de forțe armate. Fenomenul militar contemporan a scos foarte bine în evidență amploarea și importanța componentei verticale, cu cele două laturi distincte - amenințarea aeriană și riposta aeriană, fără de care nici nu se mai poate vorbi astăzi de operații în spațiul terestru și maritim.

Noua etapă a evoluției științifice și tehnice este, în esență, o revoluție tehnologizată, bazată pe microelectronică, automatizare, informatică, robotică, inteligență artificială și comunicații, care determină importante consecințe nu numai industriale, economice și sociale, dar și militare.

Revoluția ce se desfășoară în domeniul militar, prin transformările radicale, calitative în mijloacele tehnice, a determinat o redefinire structurală a tuturor noțiunilor strategiei cunoscute până în acest moment (momentul începerii războiului, durata mobilizării resurselor materiale și umane, raportul de forțe, respectiv stabilirii „superiorității” și „inferiorității” unuia sau altuia dintre beligeranți, spatele frontului, frontiere, teritorii neutre ș.a.), noi metode de conducere a războaielor, de conducere a acțiunilor de luptă, noi structuri organizatorice ale trupelor etc. Desfășurarea proceselor sociale, economice, politice și de altă natură la început de secol ne îndreptățește să prognozăm că, la începutul actualului mileniu, acestea vor continua să evolueze și va fi necesară redefinirea raporturilor internaționale, cu implicații directe asupra securității statelor Europei, în general, și spațiului de interes al României, în special.

În viitoarele decenii, vor continua să se materializeze modificări semnificative în mediile social, economic și militar. Fizionomia riscurilor și conflictelor militare, non-militare și nonviolente va fi deosebit de diversificată, însă, se întrevide posibilitatea în care acestea pot degenera în confruntări violente cu urmări imprevizibile. „Astăzi, aliniamentul civilizațiilor lumii este altul. Lumea de mâine va fi divizată în trei civilizații contrastante și concurente - prima, încă simbolizată de plug; a doua, de linia

de asamblare; a treia de computer... Fiecare civilizație își are propriile cerințe economice și de aici politice și militare”¹. *În concluzie apariția unei noi civilizații va presupune profunde mutații în domeniul militar.* „O revoluție militară se produce numai atunci când se ivește o nouă civilizație spre a o sfida pe cea veche, când o întreagă societate se transformă pe sine însăși, silindu-și armata să se schimbe la toate nivelurile, simultan - de la tehnologie și cultură, până la organizare, strategie, tactică, instrucție, doctrină și logistică. Când se întâmplă acest lucru, relația dintre armată, economie și societate se metamorfozează; iar echilibrul militar al puterii pe Pământ se spulberă”².

Începutul secolului al XXI-lea pune în evidență noi concepții de ducere a războiului (conflictului militar). Eliminând formele de război neconvenționale (nuclear, biologic, chimic), interzise legal, componentele psihologică, informațională, economică etc. sunt suficiente pentru a argumenta prin ele însele că o confruntare militară este și va fi altfel decât în trecut.

Fenomenul militar modern a demonstrat că folosirea tuturor mijloacelor militare într-o confruntare a armelor, precum și îmbunătățirea continuă a posibilităților de acțiune ale acestora (distanța de acțiune, precizia de lovire, efectul loviturilor etc.) dau din ce în ce mai mult o nouă fizionomie luptei. Ca urmare, rezultă ca o necesitate obiectivă studierea unor posibile variante de desfășurare a acțiunilor militare în primele decenii ale mileniului trei.

Evoluția continuă și uniform accelerată a mijloacelor de amenințare aero-cosmică, terestră și navală în perspectiva mileniului al III-lea va avea loc pe fondul unui impact puternic al revoluției tehnico-științifice, al tehnologiilor performante, preciziei, vitezei și transferului de informații.

Actualele perfecționări ale tehnicii militare constituie o urmare și, totodată, un fel de continuare în domeniul militar a perfecționărilor tehnologice din științele naturii, fizica modernă, matematica, chimia, astrologia, cibernetica, electronica și a altor științe care și-au găsit aplicații specifice în domeniul militar.

¹ Alvin Toffler, *“Război și anti-război”*, București, 1995, p. 45.

² *Ibidem.*

Deci, viitorul ne va oferi „perfecționarea unor categorii și sisteme de armament, cu o putere enormă de distrugere, capabile să acționeze prin vectori de purtare în cele patru medii (terestru, aer, apă și cosmos), să lovească obiective și ținte la distanțe impresionante, în timp scurt și cu maximă precizie, în orice condiții meteorologice”³.

Evident, „confruntarea militară modernă va avea un aspect tot mai integrator, câmpul de luptă al viitorului fiind caracterizat de noi dimensiuni și trăsături ce se regăsesc în fronturi discontinue, focare de intervenții diferite cu extindere spre verticală, rapiditate în planificare și executarea manevrelor, lovirea concomitentă a trupelor și obiectivelor, atât la contact cât și în adâncime”⁴.

Configurația războiului a fost, este și va fi cât mai strâns condiționată de sistemele economice. Nu direct, desigur, dar hotărâtor, economicul condiționează politicul, iar războiul este totdeauna o urmare a deciziei politice. Aici nu este vorba doar de acțiunea militară propriu-zisă, ci de configurația complexă a războiului, de dimensiunea lui economică, politică, socială și militară. Pentru viitorul previzibil majoritatea țărilor încep să restructureze sistemul economic industrial în vederea tranzitării spre un altul care deja ne este cunoscut sub denumirea de sistem economic informațional.

Sistemul economic agricol a generat primul tip de război, caracterizat în esență printr-o confruntare în principal militară între forțe și mijloace reduse ca număr, într-un spațiu preponderent terestru și pe o suprafață destul de mică, ceea ce a făcut ca victoria să fie decisă, de regulă, într-o singură bătălie sau într-o succesiune de câteva confruntări foarte violente. Sistemul economic industrial a creat condițiile apariției celui de-al doilea tip de război, caracterizat, în mod deosebit, prin extinderea confruntării și în afara domeniului militar.

Utilizarea unor grupuri mari de forțe și mijloace, înzestrate cu mijloace de luptă moderne, într-un spațiu de confruntări care s-a mărit considerabil până la valori continentale și chiar planetare, lupta armată desfășurându-se în toate mediile (terestru, aerian și maritim), a făcut ca durata războiului să crească foarte mult. Acest sistem a inclus, de asemenea,

³ Toma Gheorghe și colectiv *Arta operativă între contrarii*, Editura AISM, București, 2001, p. 39.

⁴ *Ibidem*, p. 79.

obținerea victoriei printr-un șir de acțiuni, operații și bătălii strategice, în multe cazuri acestea formând diferite campanii. Trebuie, de asemenea, să precizăm existența unor enorme consumuri umane, spirituale și materiale care, prin rezultatele obținute, nu au justificat, de fiecare dată, efortul depus și resursele consumate în aceste tipuri de războaie, având în vedere faptul că pierderile civile au căpătat uneori caracter de masă, ceea ce poate eticheta războiul ca irațional. Nou apărutul sistem economic informațional prefigurează un al treilea tip de război, caracterizat prin sporirea confruntării în domeniile nemilitare și utilizarea mai rațională a luptei armate prin folosirea unor grupări de forțe și mijloace ultraspecializate ale războiului modern.

Este recunoscut faptul că, în existența omenirii au existat multe perioade în care faptele au luat-o înaintea activității științifice, cel puțin în unele domenii ale societății, așa cum, de altfel, se cunosc suficiente situații în care știința a depășit realitatea. Domeniul militar a cunoscut, din această perspectivă, ambele situații.

În prezent, în domeniul artei militare, mai ales în ceea ce privește pregătirea și desfășurarea acțiunilor militare, concomitent cu evoluțiile rapide, există preocupări și realizări deosebite ale specialiștilor, dar și o oarecare rămânere în urmă a componentei științifice față de evoluția mai rapidă a evenimentelor militare. Unele cauze ale acestei situații se regăsesc în tendința de evoluție în ritm rapid a tehnologiilor, în general, a celor cu aplicabilitate în domeniul militar, în special. Alte cazuri pot fi identificate în evenimentele ieșite din comun (catastrofe, terorism, trafic de droguri și materiale strategice), la nivel global sau local, care au avut loc la sfârșitul mileniului doi și la începutul celui de-al treilea mileniu. Situația poate fi, considerăm, întâlnită în majoritatea țărilor moderne deși există locuri sau domenii militare punctuale în care această apreciere nu este valabilă.

Evenimentele începutului de secol au marcat începutul unei ere noi de profunde transformări în toate planurile. Majoritatea statelor, surprinse sau nu de dinamica evenimentelor ce au urmat, au început un proces de analiză, revizuire și adaptare a politicilor lor externe, a strategiilor de securitate națională și militară. Opțiunea fermă a României pentru modelul de securitate europeană promovat de NATO a declanșat reforma sistemului militar, ca o direcție principală a obiectivului politico-militar de integrare. În aceste condiții, fenomenul militar este supus schimbărilor ca și societatea în

întregime sau mediul de securitate; la rândul său, fenomenul militar este afectat și de procesele proprii, interne, care au determinat lărgirea considerabilă a sferei sale de cuprindere, diversificarea preocupărilor responsabililor militari pentru găsirea soluțiilor la problemele nou apărute.

Spațiul Europei Centrale și de Est, afectat de procesele globale și regionale, are în plus propriile caracteristici și aspecte de dezechilibru și criză, atât în plan economic și social cât și în planul securității. Prin devansarea procesului de integrare economică de către cel de integrare militară, statele nou primite în NATO au deschisă calea spre dezvoltarea economică și socială, spre prosperitate individuală și colectivă. Această stare de lucruri favorizează apariția unor noi stări de tensiune și incertitudini care pot degenera în conflicte, inclusiv de natură militară, ceea ce poate afecta grav evoluțiile generale pozitive ale constituirii unei noi arhitecturi de securitate în Europa și în lume.

„Mediul de securitate europeană, previzibil pentru mileniul trei, trebuie să găsească România și Armata ei pregătită să facă față oricăror provocări, oferindu-i prilejul participării active la toate acțiunile ce reprezintă interesele naționale și de securitate”⁵.

La sfârșitul mileniului doi și la începutul celui de-al treilea, cu toate semnele favorabile de detensionare a relațiilor internaționale, independența și suveranitatea unei țări nu vor putea fi asigurate exclusiv prin mijloace politice, fără a poseda și o industrie de apărare modernă în structura sistemului de securitate. Problema revoluției tehnologice și impactul ei asupra potențialului militar, în condițiile actuale, reprezintă o sferă de cercetare de mare interes, de factură interdisciplinară, aflată la confluența dintre științele tehnice, militare și economice.

Ca întreg procesul social contemporan, deosebit de mobil în coordonatele sale evolutive, în noua epocă tehnologică gândirea și practica militară cunosc un accelerat proces de dezvoltare. În ansamblu, evoluția științei și artei militare se distinge prin profunzimea, amploarea și diversitatea problematicii abordate, prin ritmul acumulării cunoștințelor, precum și prin scurtarea ciclului de înnoire a acestora, de înlocuire a unor părți considerabile a conținutului ideatic, considerat depășit cu noi teorii și

⁵ Mândru Mircea, *Interoperabilitatea operațională - obiectiv strategic al Armatei României*, Editura AISM, București, 2000, p. 30.

idei, conforme considerațiilor social-politice în limitele cărora se manifesta fenomenul militar.

Concluziile din ultimele conflicte locale au demonstrat cu prisosință că învinge, de regulă, acea țară (grup de țări), care folosește eficient tehnologiile de vârf, atât în domeniul economic cât și în cel militar. Singura rațiune de a fi a structurilor militare într-o societate modernă, echilibrată și democrată, este aceea de a câștiga, apăra și menține pacea. Aceasta se realizează, înainte de orice, prin crearea și menținerea în stare de operativitate a unui sofisticat arsenal de luptă împreună cu efectivele necesare pregătirii și ducerii acțiunilor.

Impactul revoluției tehnologice contemporane asupra domeniului militar a dus omenirea în situația în care, întreținerea unei armate moderne și eficiente este un lux pentru majoritatea statelor. Statele mici și mijlocii nu-și permit să țină pasul cu asigurarea nevoilor financiare și umane pe care le ridică potențialul militar modern, de ultimă oră și sunt obligate să se realinieze în jurul centrelor de putere de pe arena mondială, căutând să-și valorifice cât mai eficient capitalul de inteligență de care dispune în schimbul unui plus de securitate.

Dar, cu toate că s-au realizat performanțe tehnologice deosebite, omul va rămâne factorul principal, deoarece o structură militară modernă trebuie să dispună de militari inteligenți, mai mult decât arme și muniții inteligente.

În prezent, are loc o extensie considerabilă a conceptului, acesta exprimând interacțiunea tot mai accentuată a factorilor politici, economici, tehnologici, juridici și, nu în ultimul rând militari. În acest sens trebuie să spunem că, după terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, s-au pus bazele unui sistem de securitate, cu caracter global, odată cu adoptarea Cartei Națiunilor Unite și crearea ONU. Deși imperfect, acest sistem se prezintă ca un progres din perspectiva securității internaționale, pentru că a instituit un cadru sancționar împotriva statelor care încalcă ordinea juridică și aduce atingere securității naționale. Bineînțeles, termenul de *sancțiune* are o semnificație deosebită, în sensul că aplicarea lor nu vizează pedepsirea statului împotriva căruia sunt îndreptate, ci, în primul rând, restabilirea păcii și securității internaționale.

Remarcăm, de asemenea, o altă tendință care are un impact indirect în domeniul securității: transformarea dreptului internațional contemporan

dintr-un drept al statelor într-un drept care este și al oamenilor deveniți destinatari nemijlociți ai unor norme specifice.

Impactul în afara securității decurge din faptul că s-a creat un curent de opinie în favoarea ierarhizării normelor de drept internațional, în sensul că acela care reglementează drepturile omului ar avea o forță juridică superioară și, implicit, ar legitima intervenții în forță acolo unde sunt încălcate. Problema nu o reprezintă concepția în sine, ci riscul de a fi folosită ca paravan pentru scopuri politice, coroborată cu practica mai veche a utilizării unor soluții diferite pentru situații similare.

Totodată, observăm că în relațiile internaționale au apărut noi disfuncții, astfel: impunerea cu forța a unor soluții; caracterul ultimativ al negocierilor și mai mult chiar, proiectarea unor rezolvări politice pentru una din părțile implicate în detrimentul celeilalte/celorlalte părți .

De asemenea, remarcăm faptul că a fost inițiat un proces de restructurare și remodelare a organizațiilor de securitate, în pas cu noile realități internaționale, demers ce presupune utilizarea dreptului tratatelor, atât în planul perfecționării structurilor și mecanismelor interne, cât și pentru optimizarea cooperării între organizații și asigurarea deschiderii pentru integrarea țărilor din Europa Centrală și de Est.

Trebuie spus că începutul de secol și de mileniu se caracterizează și prin unele schimbări dramatice și profunde în planul evoluțiilor militare, schimbări ce se răsfrâng în mod direct asupra sistemului securității internaționale.

În ansamblul acestor schimbări, cele din Europa ocupă, fără îndoială, locul primordial, fapt ce a condus la crearea unui nou context geopolitic și geostrategic, caracterizat printr-un înalt grad de complexitate. Fără îndoială, acesta este acum în faza de proces tranzitoriu, având parametri radical modificați, ce vizează configurația centrelor și resurselor de putere, relațiile intra și inter statale, modelele conceptuale și operaționale ale procesului de realizare a securității.

Aceste schimbări rapide au dezlănțuit și forțe conflictuale de o manieră nemaiîntâlnită în ultima jumătate de secol. De aceea, discuțiile privind modelarea Europei și relațiile dintre națiuni vor continua și la începutul acestui mileniu.

Securitatea internațională este condiționată, în mod determinant, de securitatea din spațiul euro-atlantic, fie și numai pentru că în acest spațiu

sunt acumulate majoritatea efectivelor și tehnicii militare, inclusiv arsenalul nuclear. Iată de ce la edificarea arhitecturii de securitate în acest spațiu este o aglomerare de instituții care participă la edificarea securității, cum sunt: ONU, NATO, OSCE, UE și Consiliul Europei. Este o adevărată arhitectură al cărei proiect presupune două componente: crearea unui cerc de securitate în interiorul căruia națiunile europene să se simtă sigure și stabile; diviziunea numai între diferitele organisme de securitate în vederea creării unui cadru instituțional mai larg.

Se poate aprecia că destinul Europei, al lumii în general, va depinde de capacitatea și aptitudinea polilor de putere, actuali și ai celor ce se întrezăresc, de a coopera, cu maximă eficiență, în problemele globale cu care se confruntă, dar și de capacitatea de armonizare a intereselor pe diferite spații.

Totodată, trebuie specificat că o eventuală eliminare sau diminuare a rolului de pol de putere va duce, cu certitudine, la eșecul viitoarei arhitecturi de securitate în Europa, indiferent cât de favorabil și generos pare a fi scenariul geopolitic pe care acesta s-a proiectat. Vor putea actualii actori, vechi sau noi să înlăptuiască aceste deziderate? Și totuși, ce ne rezervă viitorul?

Gl.bg. (rtr.) prof.univ.dr. Gheorghe Toma

BIBLIOGRAFIE

1. Alvin Toffler *Război și anti-război*”, București, 1995.
2. Mândru Mircea *Interoperabilitatea operațională - obiectiv strategic al Armatei României*, Editura AISM, București, 2000.
3. Toma Gheorghe și colectiv *Arta operativă între contrarii*, Editura AISM, București, 2001.

UNELE CONSIDERAȚII CU PRIVIRE LA INCOMPATIBILITĂȚI ȘI IMUNITATE, PREVĂZUTE DE CONSTITUȚIA ROMÂNIEI

ASPECTS REGARDING INCOMPATIBILITIES AND IMMUNITY STIPULATED BY THE ROMANIAN CONSTITUTION

General de brigadă (r) dr. Petru Țăgorean

Membru al Academiei de Științe ale Securității Naționale,

E-mail: tpetrut@gmail.com

Rezumat: Constituția conține - pe lângă normele juridice propriu-zise -, principiile fundamentale de organizare și funcționare a statului și instituțiilor sale. Între normele juridice și principiile constituției nu pot exista contradicții sau neconcordanțe.

Separarea puterilor în stat proclamată la nivel de principiu constituțional nu poate fi încălcată prin dispozițiile constituției.

Incompatibilitățile sunt prevăzute de constituție pentru a garanta exercitarea corectă a atribuțiilor puterilor statului – fără imixțiuni din partea celorlalte puteri.

Imunitatea parlamentară este un mijloc de protecție a membrilor puterii legislative împotriva unor eventuale șicane sau abuzuri. Imunitatea protejează mandatul în sine - iar nu titularul acestuia -, fiind considerat a avea un caracter obiectiv. Imunitatea parlamentară nu se poate extinde la celelalte puteri ale statului.

Este necesară revizuirea Constituției României pentru eliminarea cumulului mandatului parlamentar cu cel ministerial, după modelul celorlalte state de drept europene.

Cuvinte cheie: stat de drept; constituție; incompatibilități; imunitate; revizuirea constituției; control parlamentar.

Abstract: The Constitution includes, beside its specific legal provisions, the fundamental principles on which the state and its institutions are organized. There cannot be contradictions between the legal provisions and the fundamental principles. The separation of powers is established in the Constitution and this principle cannot be violated by any of its own provisions.

Incompatibility is stated in the Constitution in order to guarantee the lawful use of state power without any influence or interference from other powers. Parliamentary immunity is a means by which members of the legislative power are protected from possible abuses. Immunity is granted to the position of Parliament Member and not to incumbent of

this position, being considered objective by nature. Parliamentary immunity does not extend outside the legislative power.

There is a need for revising the Constitution in the sense of eliminating the possibility of overlapping mandates – of Parliament Member with that of Minister in the Romanian cabinet, following the model of law governing the European states.

Keywords: *rule of law; Constitution; incompatibilities; immunity; revising Constitution; parliamentary control*

Introducere

Parafrazându-l pe marele revoluționar Nicolae Bălcescu, cel care susținea că istoria este cartea de căpătâi a fiecărei nații, azi putem spune că într-un stat de drept constituția are aceeași importanță fundamentală. Poate tocmai din acest motiv, de multe ori constituția este numită și „legea fundamentală” a unei țări. Pe lângă normele juridice ca atare, constituția conține și principiile fundamentale de organizare și funcționare a statului și instituțiilor sale. De aceea, în principiu, constituția trebuie să fie un act extrem de clar și coerent, care nu lasă loc neînțelegerii sau interpretărilor. Cu atât mai puțin, legea fundamentală nu trebuie să conțină dispoziții contradictorii sau în neconcordanță cu principiile enunțate chiar de aceasta.

Un text constituțional ambiguu nu face altceva decât să genereze condițiile pentru apariția unor conflicte juridice de natură constituțională. Desigur, în astfel de cazuri, curtea constituțională, sau alte autorități competente - în funcție de sistemul juridic propriu fiecărei țări - prin deciziile adoptate – însă numai atunci când există o sesizare -, pot interveni în astfel de situații pentru a clarifica modul în care trebuie să fie interpretate sau aplicate dispozițiile constituționale. Dar intervenția unei astfel de instituții, mai ales dacă este de sorginte politică, ar trebui să fie cât mai limitată. Iar asta presupune existența unor dispoziții constituționale coerente, care să asigure o înțelegere uniformă a normelor juridice de către cei chemați să le aplice.

România are în prezent o constituție destul de tânără, de numai 30 de ani, iar experiența acumulată în aplicarea acesteia - și nu numai - ar trebui să reprezinte motiv de analiză în vederea unor modificări de substanță ale textului constituțional, care să asigure o mai mare coerență a acestuia, inclusiv la nivel de principii proclamate de legea fundamentală.

Alte state, care au reprezentat și constituie și în prezent un model pentru România, au procedat mult mai des la astfel de demersuri legislative, inițiativa unor reforme constituționale aparținând de cele mai multe ori partidelor de la putere sau șefului statului. Astfel, spre exemplu, constituția franceză - e adevărat, adoptată în 1958 - a fost revizuită până acum de 24 de ori. Adică, în medie, o revizuire la fiecare doi ani și jumătate¹! Și asta în condițiile în care este apreciată drept una „rigidă”, datorită procedurii greoaie de revizuire.

Despre separația „puterilor” statului

Unul dintre principiile proclamate de actuala Constituție a României încă din primul articol (în alineatul 4) este cel al separației puterilor în stat. Potrivit textului constituțional, „*Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor (s.n.) - legislativă, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale*”. Dar, care sunt aceste „puteri”? O primă observație este aceea a incoerenței textului constituțional, datorate faptului că în Titlul III din legea fundamentală nu se mai reglementează „puterile” la care făcea referire textul citat din art.1, ci „autoritățile publice”. În același timp, în reglementarea rolului președintelui republicii, Constituția dispune că acesta „*exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate*”. Ori, considerăm că o astfel de situație, în care „puterile” statului sunt enunțate dar nu sunt nici definite nici enumerate, este sub nivelul de rigoare ce trebuie să caracterizeze o dispoziție constituțională, astfel că un eventual demers de revizuire ar trebui să vizeze și aceste aspecte.

Prima dintre autoritățile statului prevăzută în Titlul III este Parlamentul, definit de legea fundamentală drept „*organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării*”. În mod evident, fiind prima autoritate menționată de Constituție, este indubitabil că aceasta este cea mai importantă dintre „autoritățile” statului – puterea legislativă -, aici având loc însăși geneza legilor. Constituția precizează că parlamentul este bicameral, iar membrii celor două camere sunt aleși prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, potrivit legii electorale

¹ Ultima modificare a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2015, în baza Legii constituționale nr. 2008-724 din 23 iulie 2008.

(art.62, alin.1). Deci, membrii celor două camere sunt cetățeni care îndeplinesc condițiile legii și sunt anume desemnați prin votul electoratului pentru a face parte din puterea legislativă, adică aceea care adoptă legile țării, respectiv regulile general valabile în societate, pe care toți cetățenii trebuie să le respecte (conform art.1 alin.5, teza a doua) și în fața cărora toți cetățeni sunt egali, fără privilegii și fără discriminări (conform art.16).

Despre incompatibilități

Dacă „puterea” legislativă este constituită dintr-o unică „autoritate” - bicamerală, cea „executivă” este formată din mai multe „autorități”, între care, Președintele României și Guvernul. În timp ce președintele este ales, guvernul este format din persoane numite în posturile de ministru. Fără îndoială că oricare dintre aceste autorități au atribuții excepțional de importante pentru buna funcționare a statului, iar pentru a garanta exercitarea corectă a acestora – fără imixțiuni din partea celorlalte „puteri” - legiuitorul constituant a instituit o serie de incompatibilități, atât pentru membrii guvernului, cât și pentru cei ai parlamentului.

Astfel, în art.71, alin. (2) Constituția dispune fără echivoc: *„Calitatea de deputat sau de senator este incompatibilă cu exercitarea oricărei funcții publice de autoritate, cu excepția celei de membru al Guvernului”*. În mod corelativ, în art.105 alin. (1), Constituția precizează că *„funcția de membru al Guvernului este incompatibilă cu exercitarea altei funcții publice de autoritate, cu excepția celei de deputat sau de senator”*. Cu alte cuvinte, o persoană aleasă ca deputat ori senator în Parlamentul României – adică în singura autoritate legiuitoare - poate fi, în același timp, numită într-un post ministerial, sau poate fi chiar prim-ministru! Altfel spus, o persoană care participă la elaborarea, amendarea și adoptarea legilor este chemată să realizeze – în același timp - și aplicarea legii. Sau, aceeași situație privită din cealaltă perspectivă arată că cel care ar trebui să aplice legea este, în realitate, exact cel care o face. Și, bineînțeles, o va face așa cum o va dori el, (cel care trebuie să o execute), pentru a nu-și crea dificultăți în aplicare. Or, o astfel de situație considerăm că este în mod evident contrară principiului separației puterilor în stat, instituit – așa cum am arătat - încă din primul articol al Constituției.

În același timp, această incoerență legislativă de la cel mai înalt nivel de reglementare (dintre principiul enunțat în primul articol și textul propriu-

zis al Constituției) goleşte de conținut art.109 din Constituție referitor la răspunderea membrilor guvernului. Cum ar putea fi înțeleasă, dar mai ales aplicată, respectiva dispoziție constituțională care prevede că „*Guvernul răspunde politic numai în fața Parlamentului pentru întreaga sa activitate*” în condițiile în care, conform cutumei, primul ministru este președintele partidului politic care deține majoritatea parlamentară? Astfel, în condițiile unei majorități politice parlamentare clar definite ar fi inutil să ne punem problema cum ar putea membrii parlamentului să îl tragă la răspundere pe șeful lor de partid.

Situația poate deveni și mai acută în cazul unei moțiuni simple, dar mai ales în cazul unei moțiuni de cenzură. Se știe că moțiunea de cenzură reprezintă principalul instrument constituțional aflat la dispoziția opoziției parlamentare pentru a demite guvernul. Un singur vot în Parlament în favoarea moțiunii de cenzură poate însemna demiterea guvernului. Or, în cazul în care membrii guvernului sunt și parlamentari, șansele de succes ale opoziției într-un eventual demers de demitere a guvernului ar fi în mod real periclitare, adică instrumentul constituțional ar deveni doar o jucărie inofensivă.

Pe de altă parte, se poate pune o altă problemă de principiu: dacă guvernul, ca „autoritate” a puterii executive răspunde în fața Parlamentului, cum se poate realiza această răspundere în condițiile în care aceleași persoane alese în posturi de parlamentari fac parte și din autoritatea executivă? Este evident că o astfel de răspundere nu se poate manifesta, astfel că excepția de la regula incompatibilităților prevăzută de art.105 alin.(1) din Constituție lipsește în realitate de eficiență dispozițiile art.109 privitoare la răspunderea guvernului. Pentru un exercițiu juridic, să ne imaginăm situația unei majorități parlamentare absolute și un guvern format din deputați și senatori, condus chiar de șeful formațiunii politice majoritare; cine răspunde în fața cui? Primul ministru în fața Parlamentului sau membrii majorității parlamentare în fața primului-ministru – cel care i-a pus pe listă pe candidații pentru posturile parlamentare?

Art.111 alin.(1) din Constituție instituie un „*control parlamentar*” asupra guvernului și a celorlalte organe ale administrației publice, pentru care este prevăzută obligația să prezinte informațiile și documentele cerute de Camera Deputaților, de Senat sau de comisiile parlamentare. În cazul în care aceleași persoane, deputați sau senatori, sunt membri ai guvernului,

controlul parlamentar nu poate funcționa în mod real; ministrul în funcție nu își va prezenta sieși informații sau documente, în calitate de parlamentar! Sau o va face într-un mod absolut formal, din amabilitate pentru ceilalți colegi parlamentari, iar nu pentru că s-ar simți controlat de aceștia.

Si, nu în ultimul rând, mai trebuie observat că excepțiile de la regula incompatibilității dintre calitatea de parlamentar și cea de membru al puterii executive (prevăzute de art.71 alin.(2) și respectiv de art.105 alin.(1) din Constituție) conduc implicit la situația în care Parlamentul – respectiv o parte a acestuia - ajunge să cumuleze funcțiile legislativă și executivă, situație incompatibilă cu principiul separației și echilibrului puterilor în stat, consacrat de art. 1 alin. (4) din Constituție, fapt nepermis și statuat deja prin decizii ale Curții Constituționale². Or, în calitate de membru al guvernului, un ministru trebuie să asigure adoptarea de acte normative de aplicare a legii, iar nu acte normative cu caracter de reglementare primară, așa cum e cazul legilor adoptate de parlament.

Potrivit dispozițiilor art.102 alin (1) din Constituția României, Guvernul „*asigură realizarea politicii interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice*”. După cum se poate observa, Constituția a permis cumulul de mandat parlamentar numai cu cel mai înalt rang al puterii executive, acela de ministru, adică cu cel care este conceput pentru a lua decizii importante, relevante la nivel național. Ne putem pune întrebarea - retoric, desigur - dacă Constituția prevede excepții de la principiul separației puterilor în stat declarat în art.1, admițând cumularea mandatului de parlamentar cu cel de membru al puterii executive, de ce nu ar fi admis și cumulul mandatului de parlamentar cu cel de membru al puterii judecătorești, precum ar fi cel de președinte al Înaltei Curți de Casație și Justiție sau de Procuror general al parchetului de pe lângă această instanță? În sens invers, dacă nu este permisă cumularea mandatului de parlamentar cu cel de membru al puterii judecătorești, de ce să fie permisă apartenența parlamentarilor la puterea executivă?

Despre imunitate

Asemenea altor constituții, în art.72 din Constituția României este instituită „Imunitatea parlamentară”, potrivit căreia „*deputații și senatorii nu*

² De exemplu, Decizia nr.457/2020, publicată în Monitorul Oficial nr.578 din 1 iulie 2020.

pot fi trași la răspundere juridică pentru voturile sau pentru opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului”. În principiu, imunitatea „reprezintă o modalitate de protecție împotriva unor eventuale șicane sau abuzuri³”, la care ar putea fi supuși parlamentarii, așa încât să nu poată fi împiedicați să-și realizeze mandatul pe care îl au de îndeplinit din partea alegătorilor.

Ei bine, problema care se pune este aceea dacă un deputat sau senator care este și membru al guvernului beneficiază sau nu de dispozițiile acestui articol. Răspunsul ar trebui să fie unul negativ, întrucât – așa cum este formulat textul constituțional - prin denumire, dar și prin trimiterea la „voturile sau opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului” se exclude categoric calitatea de membru al guvernului. Denumirea imunității include și caracterizarea fără echivoc a acesteia: „parlamentară”; adică nu e vorba despre o imunitate oarecare, sau una universală, de care ar putea beneficia altcineva decât membrii parlamentului. Pe de altă parte în guvern nu se votează și nici nu se exprimă opinii politice, pentru a putea beneficia de această imunitate. Astfel, potrivit dispozițiilor art.38 alin. (1) teza a II-a din Ordonanța de urgență a guvernului nr.57/2019 privind Codul administrativ⁴, actele guvernului, adică „hotărârile și ordonanțele se adoptă prin consens”. Iar dacă nu se realizează consensul, hotărăște prim-ministrul. Dealtfel, și actul normativ anterior care reglementa organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor - Legea nr.90/2001⁵ - adoptat înaintea revizuirii Constituției din anul 2003 conținea aceleași reguli privitoare la organizarea și funcționarea guvernului. Dimpotrivă, în Parlament este locul unde se votează (legile) și se fac declarațiile politice.

Pe de altă parte, imunitatea parlamentară este o situație juridică de excepție de la regula responsabilității fiecăruia pentru faptele sale; aceasta face ca norma juridică să fie de strictă interpretare și aplicare, adică să excludă posibilitatea extinderii imunității la alte categorii decât membrii celor două camere ale Parlamentului. Un argument suplimentar în acest sens îl reprezintă și faptul că legiuitorul constituant nu a găsit necesar să reglementeze nici un fel de imunitate sau altă cauză de înlăturare a responsabilității pentru membri guvernului ci, dimpotrivă, a reglementat, în

³ Prof. univ. Bogdan Deaconu – pentru site-ul „Ziare.com”, Duminică, 25 Septembrie 2016, ora 12:30.

⁴ Publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 555 din 5 iulie 2019.

⁵ Publicată în Monitorul Oficial nr. 164 din 2 aprilie 2001.

art.109, „Răspunderea membrilor Guvernului”, concretizată în Legea nr. 115/1999 privind responsabilitatea ministerială⁶.

Cu toate acestea, în practică se constată că în cazul senatorilor sau deputaților care sunt și membri ai puterii executive nu se face o distincție clară între faptele săvârșite în calitate de ministru și cele din calitate de parlamentar. Adesea observăm cu câtă ardoare miniștrii care sunt și parlamentari se ascund în spatele imunității parlamentare pentru a nu răspunde pentru nimic din timpul ministeriatului. Ori, asta nu reprezintă altceva decât o denaturare a sensului imunității parlamentare și o interpretare într-un mod pervers a unui mijloc de protecție exclusiv parlamentară. E ca și cum umbrela care ți-e dată să te apere de ploaie o folosești pentru a-ți acoperi o faptă reprobabilă!

La toate acestea se adaugă și considerentele⁷ unei decizii a Curții constituționale care, în opinia noastră, este profund eronată, pentru că – fiind de generală aplicabilitate (conform art.147 alin. (7) din Constituție) – extinde imunitatea parlamentară la membrii executivului, „pentru opiniile politice sau acțiunile exercitate în vederea elaborării ori adoptării unui act normativ cu regim de lege”⁸. Adoptată cu majoritate de voturi, și în pofida unei documentări și argumentări exhaustive din partea judecătorului care a formulat o opinie separată, decizia proclamă că imunitatea parlamentară ar fi aplicabilă *mutatis-mutandis* și membrilor Guvernului, în activitatea lor de elaborare și adoptare a ordonanțelor, simple sau de urgență. Din păcate, Curtea nu observă că, potrivit Constituției, activitatea guvernului în calitate de „legiuitor delegat” este supusă controlului parlamentului și, prin urmare, nu se poate pune semnul egalității între calitatea de membru al guvernului și aceea de parlamentar nici măcar atunci când executivul adoptă acte cu putere de lege.

Or, toate aceste dezbateri ar putea fi definitiv înlăturate în condițiile în care legea fundamentală ar interzice cumulul mandatului parlamentar cu calitatea de membru al puterii executive.

⁶ Republicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 200 din 23 martie 2007.

⁷ Este vorba, în special, de considerentul nr.81.

⁸ Decizia nr.68/2017, publicată în Monitorul Oficial nr. 181 din 14 martie 2017.

Propuneri

Și atunci, ce ar fi de făcut? O reformă a Constituției este probabil singura variantă fezabilă. Cu excepția propunerii de revizuire a Constituției adoptată în 2003, până în prezent au fost nu mai puțin de 9 alte inițiative legislative vizând revizuirea legii fundamentale, dintre care două inițiative ale cetățenilor, dar care toate s-au soldat cu eșecuri. Trebuie observat, însă, că inițiativele de până în prezent de revizuire a Constituției au ocolit aceste aspecte care țin în mod fundamental de ceea ce înseamnă cu adevărat statul de drept, caracterizat printr-o reală separație a puterilor în stat. Chiar dacă o astfel de inițiativă⁹ a vizat și art.71 al Constituției, revizuirea propusă avea în vedere interdicția de a cumula mandatul de membru al parlamentului național cu cel de membru al Parlamentului European – propunere pe care o considerăm, de asemenea, binevenită.

Cu privire la o altă astfel de inițiativă¹⁰, Curtea Constituțională a statuat¹¹ - probabil pe baza unei analize insuficient fundamentate - că parlamentul are chiar obligația de a realiza o corelare a legilor în sensul de a nu exista condiții diferite de acces în funcția de membru al Guvernului față de cea de membru al Parlamentului. Mai mult, în acest caz, Curtea Constituțională a subliniat „compatibilitatea” între cele două „funcții publice” prevăzute de [art. 71 alin. (2) și art. 105 alin. (1) din Constituție] și, în același timp, necesitatea ca exponenții celor două puteri ale statului să beneficieze de condiții similare de acces în funcție, pentru a se evita situații în care, „*deși compatibile la nivel constituțional, cele două funcții devin incompatibile prin efectul unei legislații infraconstituționale*”, adică prin impunerea prin lege a unor condiții specifice fiecărei categorii de demnitari, astfel ca acestea să nu poată fi exercitate concomitent.

Cu alte cuvinte, în locul unei analize critice și temeinice cu privire la compatibilitatea funcției parlamentare cu cea de membru al puterii executive

⁹ Este vorba despre proiectul de Lege privind revizuirea Constituției României, inițiat la propunerea Guvernului, înaintat Curții Constituționale cu adresa nr. 1.172 din 9 iunie 2011, asupra căruia Curtea s-a pronunțat prin Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial nr. 440 din 23 iunie 2011.

¹⁰ Propunerea legislativă a cetățenilor de revizuire a Constituției, înregistrată la Biroul permanent al Camerei Deputaților cu nr. 651 din 21 septembrie 2018.

¹¹ Decizia nr. 222/2019 din 9 aprilie 2019, publicată în publicată în Monitorul Oficial nr. 425 din 30 mai 2019.

– din perspectiva principiului separației puterilor în stat -, Curtea Constituțională a căutat să îndepărteze *ab initio* o eventuală dezbatere asupra acestui subiect.

Alte state, între care Franța, al cărui exemplu l-am mai dat și al cărui sistem juridic și constituțional a reprezentat un model pentru România, a procedat deja demult la o adevărată reformă constituțională, prin interzicerea cumulului de mandate parlamentare cu cele executive, pentru un control efectiv și eficient asupra puterii executive. În ceea ce privește incompatibilitatea dintre calitatea de parlamentar și cea de membru al guvernului, Constituția Franței a fost clară, consecventă principiului separației puterilor în stat încă de la adoptarea sa, în anul 1958, astfel că aceasta prevede expres, în art.23, că este interzisă miniștrilor „*exercitarea oricărui mandat parlamentar*”, precum și orice funcție de reprezentare profesională cu caracter național și orice loc de muncă sau orice activitate profesională. Mai mult, textul constituțional francez menționează expres și faptul că parlamentarul care acceptă o funcție de ministru este înlocuit în funcția legislativă (art.25).

În mod asemănător, Constituția Republicii Federale Germania prevede, în art.66, referitor la incompatibilități pentru membri guvernului, că nici cancelarul (primul ministru) și nici miniștrii din guvernul federal nu pot exercita nici o altă funcție publică remunerată, nicio profesie industrială sau comercială, nici o altă meserie și ei nu pot face parte din conducerea vreunei întreprinderi cu scop lucrativ, și nici din consiliul de administrație al unei astfel de întreprinderi – fără aprobarea parlamentului. Chiar dacă o astfel de incompatibilitate nu este statuată și pentru membrii parlamentului federal, limitările stabilite pentru membri guvernului exclud posibilitatea cumulării de către o persoană a funcției legislative cu cea executivă.

Analiza efectuată conduce la concluzia că este necesară o renovare a deontologiei parlamentare și a vieții publice, prin îmbunătățirea funcției legislative, revalorizarea funcției parlamentare, dotarea opoziției cu drepturi reale și instrumente eficiente de acțiune, dar și întărirea puterii și mijloacelor de control ale parlamentului asupra puterii executive. Astfel, s-ar asigura o reechilibrare a instituțiilor esențiale ale statului.

În opinia noastră, art.105 alin.(1) teza I, ar trebui revizuit, în primul rând prin eliminarea excepției actuale, astfel încât să prevadă că mandatul de membru al guvernului este incompatibil cu orice altă funcție sau orice altă

activitate profesională, cu excepția celor didactice. În mod corespunzător, și excepția din conținutul dispozițiilor art.71 alin.(2) din Constituție ar trebui eliminată.

Argumente în favoarea unei astfel de revizuirii a Constituției României am putea găsi suficiente:

O țară puternică are nevoie de un parlament care își exercită pe deplin funcția de „unică autoritate legislativă”, dar și cea de „control parlamentar” asupra guvernului și a celorlalte organe ale administrației publice. Pe de altă parte, este necesar ca membrii Guvernului să se consacre în totalitate sarcinilor dificile pe care le incumbă „realizarea politicii interne și externe a țării”, precum și „conducerea generală a administrației publice”, prevăzute de Constituție.

Schimbarea situației actuale considerăm că reprezintă o obligație ardentă: este vorba, pe de o parte, despre o mai bună funcționare a ministerelor și, pe de altă parte, despre creșterea încrederii pe care cetățenii o au în cei pe care i-au ales în Parlament.

O revizuire a constituției în privința incompatibilității între calitatea de parlamentar și cea de ministru reprezintă o adevărată reformă constituțională, în consens cu principiile înscrise în primul articol al legii fundamentale, dar și cu practica europeană în acest domeniu.

Exercitarea unei funcții ministeriale implică din partea titularului un angajament total și permanent în direcția realizării programului de guvernare aprobat de parlament. În calitate de membru al guvernului, ministrul contribuie în primul rând la definirea politicilor statului în domeniul său de competență, precum și la asigurarea implementării acestora, prin dialog cu principalii actori economici și sociali, cărora trebuie să le și explice deciziile ce se iau, ceea ce implică o consacrare a întregului timp de muncă funcției ministeriale. Practic, nu poți fi ministru doar câteva ore pe zi, iar alte câteva ore parlamentar. Iar cabinetul demnitarului nu trebuie înțeles ca fiind o structură căreia i se încredințează sarcinile titularului, sau un înlocuitor al acestuia, instituit pentru a suplini lipsa ministrului de la locul de muncă. Un ministru care cumulează funcția guvernamentală cu cea legislativă riscă să nu exercite corespunzător niciuna dintre ele!

Așa cum dispune art.69 alin. (1) din Constituție, membrii parlamentului sunt „în serviciul poporului”, astfel că această calitate este mult prea importantă pentru a putea fi comasată cu funcția ministerială - și

ea extrem de importantă - și exercitată astfel prin cumul de către politicieni. Un parlamentar este, înainte de toate, un legislator, iar dezbaterile și amendarea proiectelor de lege, precum și votarea legilor reprezintă obligația fundamentală a acestuia. Ca să nu mai vorbim despre obligațiile din ce în ce mai importante ce revin membrilor parlamentului în elaborarea legislației europene.

În același timp, exercitarea de către parlament a funcției de control al activității guvernului nu trebuie privită ca fiind mai puțin importantă decât cea legislativă. Fiind „organul reprezentativ suprem al poporului român”, așa cum dispune art.61 alin.(1) din Constituție, parlamentarii trebuie să asigure permanent un control eficient și eficace asupra guvernului, în consens cu așteptările cetățenilor pe care îi reprezintă.

O astfel de reformă constituțională asigură o reformă a activității parlamentului, care nu este adaptat la nevoile vremurilor actuale: aspirațiile cetățenilor nu găsesc decât o slabă audiență la nivelul camerelor parlamentului; parlamentul nu controlează activitatea guvernului și nu face o veritabilă evaluare a politicilor publice promovate de acesta; legislativul votează prea multe legi, provoacă adesea o supra-reglementare sau o inflație de acte normative, ceea ce este adesea în dauna calității normei juridice.

De aceea considerăm că se impune cu necesitate o reformă constituțională care să asigure o îmbunătățire a funcției legislative a parlamentului, transformarea acestuia într-o veritabilă putere de control al executivului, dar și întărirea garanțiilor oferite opoziției în cadrul moțiunilor simple sau de cenzură.

BIBLIOGRAFIE

1. *** *Constituția României*, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 233 din 21 noiembrie 1991.
2. *** Decizia nr. 222/2019 din 9 aprilie 2019, publicată în publicată în Monitorul Oficial nr. 425 din 30 mai 2019.
3. *** Decizia nr.68/2017, publicată în Monitorul Oficial nr. 181 din 14 martie 2017.

TRIPTICUL SECURITATE, APĂRARE ȘI MANAGEMENTUL CRIZELOR

SECURITY, DEFENSE AND CRISIS MANAGEMENT TRIPTYCH

Col.(r.) prof.univ.dr. Ion MITULEȚU

Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale,

E-mail: mituletuion@yahoo.com

Rezumat: Mediul internațional de securitate cunoaște o dinamică fără precedent și schimbări semnificative ale condițiilor geopolitice, geostrategice, militare, economice și de mediu, fapt ce presupune dezvoltarea unei gândiri reziliente care să permită redefinirea modelelor de prognoză strategică și de planificare a apărării.

În acest context, securitatea națională este un concept complex care presupune răspunsul credibil, dedicat și instituționalizat pentru protejarea și apărarea intereselor fundamentale în condițiile manifestării unor riscuri și amenințări maligne.

Conceptul de apărare este o dimensiune a securității naționale și instrument de putere și vizează întrebuițarea forțelor armate în vederea descurajării, respingerii/neutralizării oricărui atac ostil la adresa suveranității, independenței, unității și integrității teritoriale a României.

Managementul crizelor este o dimensiune a securității naționale și vizează răspunsul interinstituțional pentru prevenirea, limitarea și înlăturarea efectelor acestora.

Pandemia cu noul coronavirus SARS-CoV-2 a generat o criză multiplă cu consecințe grave în domeniul securității naționale.

Abordarea integrată a conceptelor de securitate națională, apărare și managementul crizelor trebuie să genereze un nou model de gândire asertivă și rezilientă care să asigure luarea unor decizii eficiente pentru un viitor incert.

Cuvinte cheie: securitate națională, apărare, managementul crizelor, grup de reflecție strategică, analiza strategică a apărării, sistem de management integrat al crizelor.

Abstract: The international security environment is experiencing unprecedented dynamics and significant changes in geopolitical, geostrategic, military, economic and environmental conditions, fact which requires the development of resilient thinking to redefine strategic prediction and defense planning models.

In this context, national security is a complex concept that requires a credible, dedicated and institutionalized response to the protection and defense of fundamental interests in the face of malicious risks and threats.

The concept of defense is a dimension of national security and a tool of power and aims at the use of armed forces in order to discourage, repel/neutralize any hostile attack on the sovereignty, independence, unity and territorial integrity of Romania.

Crisis management is a dimension of national security and consists in the inter-institutional response to prevent, limit and eliminate its effects.

The pandemic caused by the new SARS-CoV-2 coronavirus has generated a multiple crisis with serious consequences in the field of national security.

The integrated approach to the concepts of national security, defense and crisis management must generate a new model of assertive and resilient thinking that ensures effective decision-making for an uncertain future.

Keywords: *national security, defense, crisis management, strategic think-tank, strategic defense analysis, integrated crisis management system.*

Securitatea națională

Mediul internațional de securitate cunoaște o dinamică fără precedent din perspectiva manifestării unor riscuri și amenințări interconectate care generează incertitudine și instabilitate, fapt ce conduce la reconfigurarea relațiilor și intereselor strategice dintre actori la nivel local, regional și global¹.

În acest context, criza generată de noul coronavirus SARS-CoV-2, efectele perturbatoare ale schimbărilor climatice, precum și tendința exponențială de dezvoltare a tehnologiilor emergente și disruptive, produc schimbări de paradigmă în abordarea securității naționale, concept multidimensional cu arhitectură complexă.

Conceptul de *securitate națională multidimensională* presupune ansamblul acțiunilor desfășurate la nivel interinstituțional pentru promovarea, protejarea și apărarea valorilor, intereselor și obiectivelor strategice în raport cu ansamblul riscurilor și amenințărilor tradiționale și emergente din mediul internațional.

Astfel, securitatea națională poate fi analizată în patru ipostaze: *funcție; stare; proces; sistem.*

¹ *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024*, București, 2020, p.18.

În calitate de *funcție* a politicii, securitatea națională asigură promovarea și apărarea intereselor strategice, stabilitatea, dezvoltarea armonioasă și siguranța cetățenilor.

Rolul de *stare* a securității naționale presupune asigurarea unui climat de siguranță, liniște și pace în cadrul societății.

În calitate de *proces*, securitatea națională are un rol dinamic, flexibil, credibil, adaptativ, dedicat și competitiv în asigurarea protecției cetățenilor, promovării și apărării intereselor fundamentale ale statului.

Ca *sistem*, securitatea națională cuprinde obiective strategice, instituții, instrumente de putere, mecanisme de acțiune și relații funcționale, fiind integrată și interconectată sistemelor de securitate ale NATO și UE.

În acest sens, securitatea națională are un rol integrator, fiind structurată pe *componente (dimensiuni)* și pe *niveluri*.

Componentele (dimensiunile) securității naționale sunt: militară (de apărare); de ordine publică; de informații și contrainformații; economică, financiară și energetică; managementul situațiilor de criză și protecția civilă; de mediu; societală; infrastructura critică; cibernetică.

Pe niveluri, securitatea națională vizează cetățeanul, comunitățile locale și statul.

Securitatea națională se realizează cu ajutorul următoarelor *instrumente de putere: politic/diplomatic; militar; economic; civil*².

Instrumentele de putere națională cuprind instituții, structuri, planuri și procedee integrate în vederea asigurării stabilității și securității statului.

Asigurarea securității naționale este rezultatul acțiunii coerente, integrate, credibile și competitive la nivelul dimensiunilor, instrumentelor și instituțiilor desemnate pentru prevenirea și contracararea riscurilor, amenințărilor și vulnerabilităților potențiale din spațiul de interes strategic al României.

Amenințările potențiale la adresa securității naționale sunt clasificate în *tradiționale, asimetrice și emergente*.

Amenințările tradiționale vizează relansarea echilibrului de putere între competitori cu interese strategice opuse, reevaluări geostrategice,

² SMG-3, *Manualul de planificare a operațiilor*, București, 2016, pp. 11-12.

precum și presiuni sau acțiuni de influențare și provocare prin utilizarea instrumentelor politice și militare de putere³.

Amenințările asimetrice sunt legate de fenomenul terorist, insurgență, proliferarea armelor de distrugere în masă și a vectorilor purtători.

Amenințările emergente vizează atacurile cibernetice, propaganda și dezinformarea, acțiunile hibride, migrația ilegală, schimbările climatice și pandemiile⁴.

Totodată, tendința exponențială de dezvoltare a tehnologiilor emergente și disruptive de tipul 5G, inteligența artificială, armele autonome, sistemele militare spațiale, tehnologia cuantică etc., creează noi provocări și oportunități pentru securitatea națională.

Riscurile sunt evenimente probabile care afectează funcționarea normală a instituțiilor statului, integritatea și siguranța comunităților și cetățenilor.

Vulnerabilitățile reprezintă deficiențe funcționale, sistemice și structurale care pot produce dezechilibre grave asupra instituțiilor statului cu implicații asupra integrității cetățenilor și comunităților locale.

Având în vedere aceste considerente, apreciem faptul că, securitatea națională poate fi abordată pe două domenii: *hard*; *soft*.

Domeniul hard cuprinde dimensiunile de apărare, ordine publică, informații și contrainformații, cibernetică și managementul situațiilor de urgență și vizează întrebuințarea instrumentelor, instituțiilor, structurilor, planurilor și procedeele specifice pentru prevenirea și contracararea amenințărilor și riscurilor potențiale la adresa securității naționale.

Domeniul soft cuprinde dimensiunile economică, financiară și energetică, societală, infrastructură critică și de mediu și presupune întrebuințarea instrumentelor, instituțiilor, planurilor și procedeele specifice în vederea prevenirii și contracarării vulnerabilităților la nivelul structural, sistemic și funcțional al statului.

Pentru analiza și evaluarea mediului de securitate, precum și furnizarea expertizei integrată decidenților politico-militari, se constituie

³ *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024*, București, 2020, p. 19.

⁴ *Ibidem*, p. 19.

Grupul de Reflecție Strategică, coordonat de șeful Departamentului Securității Naționale din cadrul Administrației Prezidențiale⁵.

Grupul de experți trebuie să aibă o gândire asertivă și rezilientă, bazată pe capacitatea de realizare a unor prognoze strategice care să asigure obținerea avantajului competitiv și răspunsul interinstituțional credibil la dilemele fundamentale din mediul internațional de securitate.

Astfel, expertiza specialiștilor constă în evaluarea modului în care complexitatea și dinamica mediului internațional are influență asupra securității naționale.

În acest sens, apreciem faptul că, un model de prognoză strategică privind dilemele securității globale vizează analiza următoarelor probleme: evoluția geopolitică; dimensiunea militară; dimensiunea economică; tendințele climatice și de mediu; tendința de manifestare a epidemiilor (pandemiilor).

Evoluția geopolitică a mediului internațional de securitate se bazează pe concepte care vizează zonele de confruntare a actorilor, balanța de putere, tendințele unor state de a deveni hegemoni regionali și disputarea sferelor de interes, control și influență între competitori.

Privind *zona Asia-Pacific*, se observă reșezarea liniilor de forță și a disputelor pe multiple planuri între SUA și China.

Astfel, China domină Asia de Sud-Est prin faptul că a devenit o putere economică și militară în zonă și, totodată, un competitor activ la nivel științific și al utilizării tehnologiilor de vârf.

Tendința Chinei de a deveni un hegemon regional a generat o reacție de ostilitate din partea SUA, astfel că, în prezent asistăm la un adevărat război rece între cele două state.

Totodată, tendința ascendentă a Chinei în zonă și posibila contestare a statu-quo-ului granițelor, generează puncte de presiune în Hong Kong, Taiwan și Marea Chinei de Sud.

Față de această situație, coroborată cu criza noului coronavirus COVID-19, SUA își re poziționează forțele și-și redefiniște interesele strategice în zona Asia-Pacific pentru a limita ascendența Chinei și a sprijini aliații.

⁵ *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024*, București, 2020, p. 40.

Federația Rusă constituie în continuare o amenințare pentru NATO și UE în două puncte strategice, Marea Baltică și Marea Neagră, concomitent cu desfășurarea unor campanii militare active, care includ o gamă largă de acțiuni convenționale și neconvenționale.

În acest sens, s-a creat o linie de demarcație între NATO și Federația Rusă, ce unește Marea Baltică și Marea Neagră, unde statele situate la flancul estic al Alianței (Letonia, Lituania, Estonia, Polonia și România) fiind supuse unor presiuni și amenințări emergente (atacuri cibernetice, acțiuni hibride, de influențare, propagandă și dezinformare, mediatice și măsuri anti-acces).

Coreea de Nord continuă dezvoltarea sistemelor de rachete balistice de diferite tipuri și îmbunătățirea capacităților nucleare, constituind o amenințare permanentă pentru statele din nord-estul Asiei.

Iranul este un stat cu ambiții politice și militare în Orientul Mijlociu și principalul „sponsor activ” al terorismului internațional.

În acest sens, apreciem faptul că *Orientul Mijlociu* este un spațiu marcat de conflictualitate, unde continuă evoluțiile de instabilitate și insecuritate, iar SUA sunt angajate în lupta împotriva terorismului în Afganistan, Irak, Siria, Nordul Africii și Asia Centrală.

Totodată, lumea islamică, bogată în resurse energetice, constituie spațiul de convergență al intereselor strategice ale marilor puteri SUA, Federația Rusă și China, precum și al actorilor regionali Iran, Turcia, Israel, Egipt.

Dimensiunea militară cunoaște evoluții profunde în mediul internațional de securitate prin dezvoltarea și diversificarea forțelor convenționale, compensate cu tehnologiile emergente, asimetrice și disruptive.

Astfel, SUA pun un accent deosebit pe dezvoltarea forțelor aeriene, forțelor speciale și pe integrarea tehnologiilor disruptive, bazate pe inteligența artificială, armele autonome și sistemele militare spațiale.

Din punct de vedere militar, SUA consideră că au intrat în „era dronelor”, a inteligenței artificiale și a roboticii, menținându-și, astfel, statutul de hegemon global.

Totodată, se constată creșterea capacității militare a Chinei și Federației Ruse în vederea reducerii raportului de forțe între ele și SUA.

În acest sens, China și Federația Rusă emit pretenții de puteri regionale, care pot recurge la utilizarea forței în punctele de presiune generate în Taiwan, Marea Chinei de Sud, respectiv regiunea Baltică și zona extinsă a Mării Negre.

Puterile locale (Coreea de Nord, Iranul) au în vedere dezvoltarea capabilităților asimetrice de natură cibernetică, balistică și CBRN, fapt ce poate genera noi conflicte în Orientul Mijlociu și Peninsula Coreeană.

Dimensiunea economică a mediului internațional de securitate cunoaște evoluții spectaculoase între competitori.

Astfel, competiția dintre China și SUA a căpătat forma unui conflict comercial sino-american, privit ca un nou război rece economic. Totodată, asistăm la expansiunea economică a Chinei la nivel global și la coliziunea intereselor acesteia cu cele ale SUA.

În acest context, constatăm faptul că, disputarea intereselor între competitori pentru asigurarea accesului la resursele naturale esențiale și controlul rutelor de transport devine sursă majoră de instabilitate în diferite zone ale lumii.

Federația Rusă folosește resursele naturale ca armă politică în zonele de interes strategic. Faptul că Moscova asigură resurse energetice pentru Europa occidentală nu convine SUA, care critică atitudinea unor state din vest (Germania).

De aceea, apreciem faptul că, UE va trebui să-și redefinească politicile economice și de securitate în raport cu SUA, Federația Rusă, China și statele din Orientul Mijlociu.

Tendențele climatice și de mediu au un impact negativ asupra securității la nivel local, regional și global, fiind, totodată, surse de tensiuni și conflicte între state.

În acest sens, asistăm la degradarea continuă a factorilor de mediu și a condițiilor climatice la nivel global, regional și local.

Creșterea temperaturii globale, manifestarea unor fenomene meteorologice extreme, afectează grav condițiile de viață ale oamenilor pe termen scurt, mediu și lung.

Consecințele tendințelor climatice și de mediu se manifestă în intensificarea luptei pentru resurse, migrația masivă a populației și mutarea disputelor dintre marile puteri în spațiul cosmic.

Tendința de manifestare a epidemiilor (pandemiilor) devine tot mai alarmantă la nivel global.

În prezent, pandemia creată de noul coronavirus SARS CoV-2 a generat o criză medicală majoră la nivel global, cu impact în plan economic, social și militar.

Totodată, criza generată de COVID-19 a făcut posibilă apariția următoarelor dileme de securitate: SUA își vor redefini comportamentul față de statele UE; viitorul securității europene va depinde de modul de implicare a SUA pentru protejarea statelor UE; UE va consolida proiectul politic prin solidaritate și coeziune sau acesta va rămâne doar un proiect de piață; dimensiunea apărării UE se va dezvolta sau va fi în continuare doar un proiect utopic; NATO va trebui să decidă dacă include epidemiile (pandemiile) în categoria amenințărilor care trebuie gestionate; criza economică va afecta bugetele militare ale statelor NATO și va necesita opțiuni credibile de răspuns.

Având în vedere dinamica și complexitatea mediului internațional de securitate, apreciem că este necesar un *nou pattern de gândire și reflecție* a prognozelor strategice și de planificare a apărării, adaptat schimbărilor semnificative a condițiilor geopolitice, economice, militare și climatice, pentru a fi formulate opțiuni eficiente de răspuns.

Apărarea - dimensiune a securității naționale

Apărarea, în calitate de dimensiune a securității naționale și instrument de putere este un concept complex și dinamic, care cuprinde ansamblul măsurilor și acțiunilor executate de forțele armate pentru a descuraja, respinge sau bloca orice tip de agresiune la adresa suveranității, independenței, unității și integrității teritoriale a României.

Apărarea trebuie corelată cu natura amenințării, interesele naționale de securitate, dimensionarea forțelor armate și opțiunile militare de răspuns, formulate la nivel politico-militar.

În acest context, apreciem ca fiind necesară și utilă *Analiza Strategică a Apărării*, proces politic și militar, interinstituțional, bazat pe efectuarea prognozelor strategice, diagnozelor și studiilor de caz, în vederea proiectării viziunii prin care să fie protejate și apărate interesele fundamentale ale României⁶.

⁶ <https://monitorulapararii.ro/analiza-strategica-a-apararii-in-al-doisprezecelea-ceas-1-2524>, accesat la data de 30.07.2020.

Analiza Strategică a Apărării este executată de către grupuri de experți și cuprinde abordarea cuprinzătoare a următoarelor domenii: evaluarea mediului de securitate din perspectiva zonelor de interes strategic ale României; definirea nivelului de ambiție; stabilirea angajamentelor prioritare ale României; tipurile de operații la care participă Armata României; dimensionarea capacităților militare; înzestrarea structurilor militare; evaluarea modului de îndeplinire a obiectivelor strategice și a angajamentelor prioritare.

Evaluarea mediului de securitate din perspectiva zonelor de interes strategic ale României reprezintă un proces diagnostic și prognostic de interpretare spațială a tipologiei, distribuției și intensității amenințărilor la adresa securității naționale.

În acest sens, se are în vedere analiza domeniilor politic, militar, economic, social, de infrastructură și de informații pentru a fi evidențiate tendințele care pot afecta zonele de interes strategic ale României.

Astfel, procesul analitic poate conduce la evidențierea următoarelor tendințe care pot afecta interesele strategice ale României: comportamentul agresiv al Federației Ruse la flancul estic al NATO, unde continuă consolidarea potențialului militar și folosirea Mării Negre ca pe cea mai importantă platformă de lansare a acțiunilor sale maligne⁷; instabilitatea Orientului Mijlociu și a Africii de Nord va perpetua amenințarea teroristă, migrația și traficul ilegal de armament și materiale periculoase; acțiunile de propagandă, dezinformare și influențare derulate în spațiul public (mass-media și mediul online) de către actori statali și non-statali; integrarea tehnologiilor emergente și disruptive în acțiunile cibernetice, informative și de criminalitate organizată pentru amplificarea instabilității zonale; proliferarea armelor de distrugere în masă și a vectorilor purtători.

Din desfășurarea acestui proces rezultă natura pericolelor, zonele care pot fi afectate, fapt ce asigură fundamentarea deciziei prin formularea opțiunilor militare de răspuns.

Definirea *nivelului de ambiție strategică a României* trebuie să vizeze atât protejarea și apărarea intereselor naționale fundamentale

⁷ <https://romania.europalibera.org/a/interviu-generalul-american-ben-hodges-baza-campia-turzii-supravegherea-rusiei-vrem-un-ochi-care-nu-clipeste-marea-neagra-/30726398.html>, accesat la data de 30.07.2020.

(suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială), cât și participarea la îndeplinirea angajamentelor asumate în cadrul NATO, UE și ONU.

În acest sens, nivelul de ambiție trebuie să cuprindă viziunea militar-strategică a României care reflectă responsabilitățile forțelor armate atât pe plan intern, cât și extern, conform angajamentelor asumate.

Din formularea nivelului de ambiție rezultă angajamentele prioritare care definesc politica de apărare și strategia militară a României.

Angajamentele prioritare ale României la nivel militar-strategic cuprind: apărarea națională; respectarea obligațiilor asumate în cadrul NATO; respectarea obligațiilor asumate în cadrul UE (inițiativele specifice Politicii de Securitate și Apărare Comună); sprijinirea rezoluțiilor ONU (Consiliului de Securitate); sprijinul autorităților naționale pentru managementul integrat al crizelor (situațiilor de urgență).

Apărarea națională presupune acțiunea integrată a instrumentelor de putere pentru protejarea și apărarea intereselor fundamentale ale României.

În acest sens, România trebuie să dezvolte și să mențină propriile capacități militare individuale pentru a rezista unui atac armat⁸.

Respectarea obligațiilor asumate în cadrul NATO presupune dreptul la autoapărare colectivă, în care fiecare membru al Alianței va sprijini partea sau părțile atacate, prin realizarea imediată, individual sau împreună cu celelalte state, a oricărei acțiuni pe care o consideră necesară, inclusiv folosirea forței armate, în vederea restabilirii și menținerii securității în zona supusă agresiunii⁹.

În acest sens, faptul că statele membre ale Alianței pot desfășura orice acțiuni pe care le consideră necesare, inclusiv folosirea forței armate, nu implică folosirea de la început și în toate situațiile a instrumentului militar.

Respectarea obligațiilor asumate în cadrul UE (inițiativele specifice Politicii de Securitate și Apărare Comună) presupune participarea la acțiuni comune, pe baza clauzei de asistență mutuală.

Sprijinirea rezoluțiilor ONU (Consiliului de Securitate) are în vedere acțiunile umanitare (sprijinul păcii și gestionarea situațiilor de urgență).

⁸ *Tratatul Nord-Atlantic*, Washington DC, 4 aprilie 1949, art. 3.

⁹ *Ibidem*.

Sprrijinul autorităților naționale pentru managementul integrat al crizelor (situațiilor de urgență) vizează funcția de sprijin a armatei și cooperarea interinstituțională pentru gestionarea crizelor (situațiilor de urgență).

Angajamentele prioritare determină următoarele *tipuri de operații* la care participă Armata României: operația de apărare strategică a teritoriului național; operația de descurajare, în context aliat; operația majoră de apărare colectivă NATO, conform art.5; operația comună desfășurată de UE; operația în sprijinul păcii, sub mandat ONU; operații de management integrat al crizelor (situații de urgență) la nivel național sau extern; operații emergente (cibernetice, informaționale, hibride, asimetrice, de contracarare a propagandei, influențării și dezinformării).

Dimensionarea capacităților militare trebuie să acopere toată gama operațiilor la care poate participa Armata României.

În acest sens, în Armata României avem în vedere sistemul de comandă și control, precum și structura de forțe.

Sistemul de comandă și control la nivel tactic, operativ și strategic trebuie să fie de tip C4ISR și în perspectivă de tip C4ISTAR, interconectat sistemelor specifice NATO, în măsură să asigure conducerea operațiilor militare în context național și multinațional.

Structura de forțe trebuie să cuprindă: forțele convenționale; forțele neconvenționale; forțele emergente.

Forțele convenționale includ forțele terestre, aeriene și navale, structurile de comunicații, informatică și apărare cibernetică și de sprijin logistic.

Forțele neconvenționale includ structurile pentru operații speciale și informații militare.

Forțele emergente includ structuri destinate apărării cibernetice, combaterii amenințărilor hibride, contracarării amenințărilor teroriste și psihologice.

De asemenea, pe teritoriul național funcționează *capacități multinaționale NATO* (comandamentul corpului multinațional de sud-est la Sibiu, comandamentul diviziei multinaționale de sud-est la București, brigada multinațională de sud-est la Craiova, bazele aeriene de la M.Kogălniceanu și Câmpia Turzii, baza militară de apărare antirachetă de la Deveselu, navele aliate care operează prin rotație în Marea Neagră).

Având în vedere amploarea și intensitatea situațiilor de urgență ce se manifestă pe teritoriul național, inclusiv pandemia cu noul coronavirus SARS-CoV-2, considerăm că este necesară dezvoltarea *capabilităților medicale, de apărare CBRN și logistice* pentru sprijinul autorităților civile în managementul integrat al crizelor.

Înzestrarea structurilor militare cu sisteme, echipamente și materiale moderne constituie o necesitate obiectivă în condițiile actuale.

În acest sens, se derulează programe de înzestrare care prevăd modernizarea sistemelor de comandă și control și a echipamentelor de luptă din cadrul forțelor terestre, aeriene și navale, forțelor pentru operații speciale și informații militare, structurilor de comunicații, informatică și apărare cibernetică și de sprijin logistic.

Totodată, crește interesul pentru producerea și achiziționarea tehnologiilor emergente și disruptive (sisteme 5G, echipamente de monitorizare a spațiului aerian și submarin, inteligența artificială, sisteme militare autonome).

De aceea, apreciem ca fiind necesară crearea unui cadru național unitar în domeniul tehnologiilor emergente și disruptive, astfel încât, acestea să fie integrate în viitor în cadrul structurilor de forțe.

Evaluarea modului de îndeplinire a obiectivelor strategice și a angajamentelor prioritare presupune desfășurarea unui proces cognitiv la nivelul conducerii politico-militare, pe baza stabilirii unor indicatori analitici.

Procesul de evaluare permite analiza periodică a stadiului îndeplinirii obiectivelor strategice și angajamentelor prioritare, evidențierea disfuncționalităților și stabilirea măsurilor de corectare sau de redefinire a priorităților.

Prin parcurgerea acestor pași, *Analiza Strategică a Apărării* vizează înțelegerea corectă a caracteristicilor mediului de securitate în zonele de interes strategic ale României și, pe această bază, asigură proiectarea obiectivelor strategice și a angajamentelor prioritare, dimensionarea structurii de forțe și necesitățile de înzestrare.

Procesul de *Analiză Strategică a Apărării* asigură cadrul metodologic pentru elaborarea scenariilor și ipotezelor cu opțiunile de răspuns pentru fiecare operație militară la care participă structurile de forțe din Armata României.

Managementul crizelor

Managementul crizelor este o dimensiune a securității naționale și vizează modul în care se asigură răspunsul interinstituțional pentru prevenirea, limitarea și înlăturarea efectelor acestora.

În acest scop, se impune dezvoltarea cadrului interinstituțional în vederea operaționalizării *Sistemului Național de Management Integrat al Situațiilor de Criză (SNMISC)*, conectat la sistemele de management al crizelor existente la nivel NATO și UE¹⁰.

SNMISC vizează gestionarea întregului spectru al crizelor interne sau externe prin subsistemele componente, în funcție de natura și amploarea acestora.

Astfel, crizele sunt perturbări sau amenințări grave la adresa vieții, sănătății, mediului și bunurilor materiale, care afectează securitatea cetățenilor, comunităților locale și statelor.

Componentele SNMISC sunt:

- sistemul național pentru managementul situațiilor de urgență;
- sistemul național pentru managementul situațiilor speciale și a crizelor în domeniul ordinii și siguranței publice;
- sistemul național pentru managementul crizelor în domeniul militar;
- sistemul național pentru managementul crizelor în domeniul contracarării amenințărilor cibernetice și teroriste.

Sistemul național pentru managementul situațiilor de urgență este coordonat de Ministerul Afacerilor Interne, prin Comitetul național pentru situații speciale de urgență¹¹.

Sistemul național pentru managementul situațiilor speciale și a crizelor în domeniul ordinii și siguranței publice este coordonat de Ministerul Afacerilor Interne prin structura specializată.

Sistemul național pentru managementul crizelor în domeniul militar este coordonat de Ministerului Apărării Naționale prin structura specializată.

Sistemul național pentru managementul crizelor în domeniul contracarării amenințărilor cibernetice și teroriste este coordonat de Serviciul Român de Informații prin structurile specializate.

¹⁰ *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024*, București, 2020, p. 33.

¹¹ *OUG nr.21 din 15.04.2004 privind Sistemul național de management al situațiilor de urgență*, actualizată în 2020.

SNMISC cuprinde structuri de conducere, de execuție și de sprijin.

Structurile de conducere a sistemului, în ansamblu, sunt Parlamentul, CSAT și guvernul, iar la nivelul componentelor, centrele operative sau operaționale ale administrației publice centrale cu responsabilități în gestionarea crizelor.

Centrul operațional național pentru situații de urgență asigură managementul urgențelor civile.

Centrul național de conducere a acțiunilor de ordine publică asigură managementul crizelor în domeniul ordinii și siguranței publice.

Centrul național militar de comandă asigură managementul crizelor din domeniul militar.

Centrul național de acțiune antiteroristă asigură managementul crizelor de natură cibernetică și teroristă.

Centrul operativ pentru managementul integrat al situațiilor de criză (COMISC) în cadrul SRI, asigură suportul informativ pentru decizia strategică¹².

Structurile de execuție sunt cele prevăzute în planurile de intervenție pentru gestionarea întregii game de crize potențiale la nivel intern sau extern.

Structurile de sprijin cuprind sistemele de informații și avertizare, comunicații și informatică și de comunicare publică.

Privind pandemia cu noul coronavirus SARS-CoV-2, apreciem că aceasta a generat o criză complexă de natură medicală, cu repercusiuni grave în domeniile economic, financiar, social, de mediu și de educație.

Altfel spus, pandemia cu noul coronavirus COVID-19 a generat o criză de securitate complexă, fiind afectate într-o proporție mai mare sau mai mică, toate componentele sale.

Măsurile de gestionare a crizei au fost luate gradual de către structurile abilitate, a fost decretată starea de urgență și s-a acționat pe baza ordonanțelor militare.

În prima linie au acționat structurile sistemului național pentru managementul situațiilor de urgență, coordonate de Comitetul național pentru situații speciale de urgență. Comandantul acțiunii a organizat și executat îndeplinirea misiunilor primite împreună cu structurile subordonate.

¹² <https://intelligence.sri.ro/managementul-crizelor-solutii-pentru-evitarea-surprizei>, accesat la data de 30.07.2020.

Pentru executarea unor activități specifice au fost solicitate și celelalte instituții cu atribuții în managementul situațiilor de urgență, inclusiv Ministerul Apărării Naționale, care are responsabilități în asigurarea unor funcții de sprijin.

Ulterior, s-a instituit starea de alertă, acțiunile desfășurându-se în conformitate cu planurile de intervenție pentru situații de urgență.

Pe parcursul derulării pandemiei s-a observat faptul că, centrul de greutate s-a mutat de la autorități la cetățeni, care trebuie să fie conștienți și responsabili pentru sănătatea lor, a familiilor lor, a comunităților locale și să acționeze în consecință.

De asemenea, s-a constatat faptul că, pe lângă efectele grave produse de pandemie asupra vieții și sănătății oamenilor, s-a creat o criză complexă economică, socială și de educație, cu consecințe negative la nivelul societății.

Gestionarea crizei economice și sociale depășește responsabilitățile Comitetului național pentru situații speciale de urgență și presupune implicarea guvernului, prin ministerele sale și coordonarea activităților de către primul-ministru.

În acest caz, în care crizele se multiplică și cuprind mai multe domenii de activitate, revenirea la starea de normalitate va avea loc în timp, pe etape, fără a putea preciza cineva când se va întâmpla acest lucru.

Această abordare cuprinzătoare justifică îmbunătățirea cadrului instituțional pentru dezvoltarea și operaționalizarea Sistemului Național de Management Integrat al Situațiilor de Criză (SNMISC), ca parte a sistemului național de securitate.

O lecție învățată, rezultată din desfășurarea până în prezent a pandemiei care a generat o criză multiplă, ar putea viza restructurarea SNMISC care să cuprindă următoarele elemente: sistemul de avertizare timpurie; centrul național de comandă și control; consiliul sistemului național integrat pentru managementul crizelor.

Compunerea, conducerea și responsabilitățile componentelor SNMISC vizează o activitate laborioasă de analiză executată de către factorii de decizie politică, după diminuarea efectelor pandemiei cu noul coronavirus SARS-CoV-2 și a consecințelor crizei economice, sociale și de educație.

Concluzii

Mediul internațional de securitate cunoaște o dinamică fără precedent și schimbări semnificative a condițiilor geopolitice, geostrategice, militare, economice și de mediu, fapt ce presupune dezvoltarea unei gândiri reziliente care să permită redefinirea modelelor de prognoză strategică și de planificare a apărării.

Din această perspectivă, se apreciază faptul că, viitorul va fi unul incert, marcat de surprize și dileme strategice, unde numai capacitatea anticipativă și comportamentul pro-activ al decidenților politici vor asigura răspunsul interinstituțional, credibil și eficient la provocările crizelor potențiale.

Acesta este motivul pentru care susținem că securitatea națională este un concept complex care presupune răspunsul credibil, dedicat și instituționalizat pentru protejarea și apărarea intereselor fundamentale în condițiile manifestării unor riscuri și amenințări maligne.

Conceptul de apărare este dimensiune a securității naționale și instrument de putere și vizează întrebuințarea forțelor armate în vederea descurajării, respingerii/neutralizării oricărui atac ostil la adresa suveranității, independenței, unității și integrității teritoriale a României.

În acest sens, analiza strategică a apărării constituie un proces politic, militar și interinstituțional prin care este direcționată politica de apărare a României, astfel încât, să asigure definirea nivelului de ambiție, precizarea angajamentelor prioritare, dimensionarea și înzestrarea forțelor armate, precum și evaluarea obiectivelor strategice.

Concluziile rezultate din analiza strategică a apărării vor fundamenta strategia militară a României, scenariile, ipotezele, planurile de contingență și de apărare.

Managementul crizelor este o dimensiune a securității naționale și vizează răspunsul interinstituțional pentru prevenirea, limitarea și înlăturarea efectelor acestora.

În acest scop, devine necesară dezvoltarea cadrului instituțional pentru operaționalizarea Sistemului Național de Management Integrat al Situațiilor de Criză (SNMISC) care să asigure gestionarea crizelor potențiale la adresa securității naționale.

Pandemia cu noul coronavirus SARS-CoV-2 a generat o criză multiplă care afectează mai multe domenii de activitate și care necesită regândirea și readaptarea SNMISC la noile condiții.

La final, apreciem faptul că, schimbările semnificative produse în mediul internațional necesită o abordare integrată a conceptelor de securitate, apărare și managementul crizelor și o regândire a modelelor de prognoză strategică pentru a formula opțiuni de răspuns credibile și eficiente care să asigure protejarea și apărarea intereselor fundamentale ale României.

BIBLIOGRAFIE

1. * * * *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024*, București, 2020.
2. * * * *Tratatul Nord-Atlantic*, Washington DC, 4 aprilie 1949.
3. * * * *SMG-3, Manualul de planificare a operațiilor*, București, 2016.
4. * * * *OUG nr.21 din 15.04.2004 privind Sistemul național de management al situațiilor de urgență*, actualizată în 2020.
5. * * * <https://monitorulapararii.ro/analiza-strategica-a-apararii-in-al-doisprezecelea-ceas-1-25242>.
6. * * * <https://intelligence.sri.ro/managementul-crizelor-solutii-pentru-evitarea-surprizei/>.
7. * * * <https://romania.europalibera.org/a/interviu-generalul-american-ben-hodges-baza-campia-turzii-supravegherea-rusiei-vrem-un-ochi-care-nu-clipeste-marea-neagra-/30726398.html>.

**DE LA ATRIBUȚIE LA MISIUNE.
OPERAȚIONALIZAREA ATRIBUȚIILOR JANDARMERIEI (II)**

**FROM JOB DESCRIPTION TO MISSION. OPERATIONALIZING
THE TASKS OF THE GENDARMERIE (II)**

Prof.univ.dr. Țuțu PIȘLEAG
E-mail: tutu.pisleag@yahoo.com

Rezumat: *Articolul de față aduce în dezbatere relația dintre atribuție și misiune așa după cum sunt ele precizate în legea de organizare și funcționare a Jandarmeriei Române, deși nu se fac distincții clare între acestea și nu este dezvoltată o viziune asupra modului de operaționalizare a atribuției în raport cu circumstanțele situației în care sunt angajate structurile specializate de jandarmi. Totodată, specializarea impune o delimitare clară și asupra domeniului de acțiune, și o definiție a standardelor de acțiune, principiilor și tacticilor speciale. În același timp, o astfel de relație vizează și procesul de planificare, organizare, conducere și executare a unei acțiuni cu finalitate propriu-zisă în misiune (scop, obiectiv), modul cum este proiectat acest întreg proces dinamic și cum se încadrează misiunea în atribuție.*

Cuvinte cheie: *atribuție, formă de acțiune, procedură, misiune, forțe.*

Abstract: *The present article brings into discussion the relationship between the task and the mission as spelled out in the law on the organization and functioning of the Romanian gendarmerie, although there are clear distinctions between them, and there is no vision on the organization of the task in relation to the circumstances of the case in which are employed the specialized structures of the police. At the same time, specialization imposes a clear delimitation on the scope of action, and definition of action standards, principles and special tactics. Moreover, such a perspective also concerns the process of planning, organization, management and execution of an action with proper purpose in the mission (purpose, objective), how this whole dynamic process is designed and how the mission fits the legal vocation.*

Keywords: *assignment, form of action, procedure, mission, forces.*

Arta în tactica de jandarmi, spre deosebire de știința tacticii, „necesită exercitarea intuiției bazate pe experiențe operaționale și nu poate fi învățată doar prin studiu. Liderii exercită arta tacticii prin echilibrarea studiului cu o

varietate de experiențe relevante și practice”¹. Dacă ne raportăm la practica acțiunilor desfășurate de către structurile specializate de jandarmi, se poate afirma că atributul de repetitivitate poate deveni o premisă pentru elaborarea unui manual sau regulament de specialitate, mai ales că se prevede și prin lege că „formele și procedeele de acțiune prin care unitățile de jandarmi își îndeplinesc atribuțiile se stabilesc prin ordine și instrucțiuni ale ministrului administrației și internelor”². Corelația atribuție-procedeu-misiune se prezintă grafic în Figura 1.

Figura 1. Corelația atribuție – procedeu – misiune

Revenind la forma de acțiune ca modalitate de angajare a forțelor și mijloacelor, de dispunere (aranjare) a acestora, ca structuri organice de sine stătătoare sau constituirea de posturi, echipe, patrulare, pichete, cordoane etc. de către eșaloanele tactice mici (pluton, detașament, batalion), aceasta trebuie să răspundă și obiectivului de realizat. Așadar, avem exprimată prin această configurare a forțelor, sub aspectul fizionomiei și conținutului de ansamblu al dispozitivului, atitudinea adoptată ca răspuns față de un anumit eveniment.

Dispozitivul de forțe și mijloace trebuie să răspundă scopului, să exprime o concepție la nivel de conducere, să exprime raporturi de cooperare, manevră, sprijin în acțiuni concrete, simultane, succesive sau secvențiale. Cu privire la atitudinea care reiese din configurarea dispozitivului,

¹ ADP 3-90 *Offense and Defense*, Headquarters Department of the Army Washington, DC, 31 July 2019, pp. 1-2.

² Art. 54, *Legea nr. 550 din 29 noiembrie 2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române*, Monitorul Oficial al României nr. 1175 din 13 decembrie 2004, cu modificările ulterioare.

a modului de aranjare și dispunere a forțelor și care răspunde deopotrivă concepției și misiunii la nivel de conducere, se conturează forma de acțiune. Astfel, atitudinea se poate concretiza în prevenire, asigurare, protejare, zădărniciere, blocare, descoperire, căutare, salvare, reținere, capturare, neutralizare. Luând în considerare caracteristicile terenului, starea vremii, timpul și anotimpul, forțele la dispoziție, caracteristicile adversarului (potențialului adversar), forma de acțiune se particularizează în raport cu acestea.

Față de cele de mai sus, avansăm o definiție a formei de acțiune ca fiind atitudinea exprimată ca răspuns al unei forțe definite prin dispozitiv, modalitate de acțiune prin care sunt corelate și direcționate eforturile pentru utilizarea tuturor capacităților în vederea realizării unui scop. Așadar, se poate constata că o forță de jandarmi de nivel tactic poate desfășura o acțiune tactică sau atunci când aceeași structură desfășoară mai multe acțiuni tactice într-o succesiune sau mai multe forțe de nivel tactic desfășoară mai multe acțiuni tactice simultane sau succesive, reprezintă o operațiune tactică. De asemenea, pentru operaționalizarea unei acțiuni (operațiuni) tactice, este nevoie de desfășurarea unui ansamblu de activități și măsuri specifice care reprezintă în ansamblu procesul de organizare, planificare și desfășurare a acesteia. Avem în vedere și faptul că o acțiune se declanșează, se operaționalizează prin executare sau prin deliberare. O acțiune de executare presupune angajarea imediată a forțelor la dispoziție printr-o pregătire și o planificare minimă, viteză de răspuns în raport de scop, pe când o acțiune de planificare are loc de regulă atunci când situația prevăzută permite o organizare și o planificare detaliată pe etape și secvențe, inclusiv acțiuni de modelare și adecvare pentru ca acțiunea să aibă finalitatea necesară. În cazul de față ne referim la managementul și controlul mulțimilor. Acțiunile declanșate prin executare impun cerința de urgență și sunt, în general, specifice situațiilor de urgență. Reținem că în raport cu natura situației, forțele angajate, factorii contextuali, forțele de jandarmi acționează în cadrul unei operațiuni tactice care, de regulă, este coordonată la nivelul eșalonului superior sau, după caz, conducerea trebuie să fie la nivelul structurii care are cele mai multe forțe, are competențe în domeniu și, implicit, are structură de comandament. Cea mai mare provocare este la nivelul de conducere, dacă structura de comandă are capacitatea și capabilitatea de a conduce.

Un rol foarte important este reprezentat de sintagma la nivel instituțional „comandă și control”, care poate fi considerată ca „proces, capacitate, sistem sau structură. Poate fi, de asemenea, tratată ca un singur întreg, *comandă și control*, cu o semnificație diferită de cea separată de termenii care o compun (comandă și control)”³ sau mai poate fi tratată ca „un sistem socio-tehnic dinamic și adaptativ configurat pentru a proiecta și executa acțiune comună”⁴.

În tabelul de mai jos sunt prezentate atribuțiile structurilor specializate de jandarmi, astfel după cum sunt ele prevăzute de lege. Se constată faptul că nu se face o diferențiere clară între atribuții și misiuni și, de asemenea, nu se are în vedere constituirea unor eșaloane tactice, altele decât cele organice, adică gruparea de jandarmi (gruparea operativă de jandarmi), care se pot constitui ad-hoc în raport cu situația creată.

Din analiza atribuțiilor/misiunilor structurilor specializate de jandarmi, potrivit art. 19, se observă că acestea aparțin domeniului de ordine publică și astfel reiese cerința de a identifica aceste acțiuni și implicit de a le defini, astfel încât procedeele, tehnicile și procedurile să fie adecvate formei de acțiune, și astfel să se simplifice cât mai mult complexitatea și să se rezolve ambiguitatea. În domeniul de ordine publică avem în vedere că „aplicarea legii răspunde la o gamă largă de incidente și operațiuni de securitate care sunt de obicei gestionate de o singură unitate sau departament”⁵ și că „mulțimile pot varia dramatic ca mărime, compoziție, intenții și comportamente”⁶.

Eșalonul	Modalitatea de îndeplinire a misiunilor
Direcția Generală de Jandarmi a Municipiului București	Planificarea, organizarea, conducerea și executarea misiunilor specifice și îndeplinirea atribuțiilor ce revin jandarmeriei în municipiul București.

³ Joint Concept Note 2/17, *Future of Command and Control*, Development, Concepts and Doctrine Centre, 2017, p. 9.

⁴ *Ibidem*, p. 11.

⁵ Bureau of Justice Assistance, *Managing Large-Scale Security Events: A Planning Primer for Local Law Enforcement Agencies*, p. 33.

⁶ Tony Narr, Jessica Toliver, Jerry Murphy, Malcolm McFarland, Joshua Ederheimer, *Police Management of Mass Demonstrations: Identifying Issues and Successful Approaches*, Police Executive Research Forum, 2006, p. 53.

Brigada Specială de Intervenție a Jandarmeriei Române	Executarea misiunilor de asigurare și restabilire a ordinii publice, asigurarea protecției instituțiilor fundamentale ale statului și neutralizarea amenințărilor grave la adresa acestora, independent sau în cooperare cu alte structuri ale Ministerului Administrației și Internelor și cu ale celorlalte instituții din sistemul de apărare și securitate națională.
Inspectoratul de jandarmi județean	Planificarea, organizarea, conducerea și executarea misiunilor specifice și îndeplinirea atribuțiilor ce revin jandarmeriei
Gruparea de jandarmi mobilă	Organizarea și executarea misiunilor de asigurare și restabilire a ordinii publice și de combatere a infracționalității în zona de responsabilitate teritorială.
Batalionul de jandarmi special	Executarea de misiuni specifice.
Detășamentul, compania, plutonul și grupa de jandarmi	Îndeplinirea misiunilor specifice, independent ori în subordinea nemijlocită a marilor unități sau unităților de jandarmi.
Unitatea specială de jandarmi	Executarea misiunilor de pază sau de protecție și apărare a unor obiective, bunuri, valori de importanță deosebită ori alte misiuni pe un anumit domeniu de competență al jandarmeriei.
Atribuțiile structurilor specializate și modalitatea de îndeplinire a acestora, potrivit art. 19 din lege	
<ul style="list-style-type: none"> - apără, prin mijloacele și metodele prevăzute de lege, viața, integritatea corporală și libertatea persoanei, proprietatea publică și privată, interesele legitime ale cetățenilor, ale comunității și ale statului; - execută misiuni de asigurare a ordinii publice; - execută misiuni de restabilire a ordinii publice - execută, pe baza planurilor de cooperare, misiuni de menținere a ordinii publice; - execută, în cooperare cu instituțiile abilitate ale statului, misiuni de asigurare a ordinii publice pe timpul vizitelor oficiale; - execută, în condițiile legii, la solicitarea autorităților competente, misiuni de urmărire și prindere a evadaților, dezertorilor și a altor persoane; - execută misiuni de intervenție antiteroristă la obiectivele aflate în responsabilitatea jandarmeriei sau pentru capturarea și neutralizarea persoanelor care folosesc arme de foc ori alte mijloace care pot pune în pericol siguranța persoanelor, bunurilor, valorilor și transporturilor speciale; - asigură, în condițiile legii, paza sau protecția și apărarea obiectivelor, a bunurilor și valorilor de importanță deosebită; - asigură, în condițiile legii, paza sau protecția transportului unor valori importante, precum și a transportului armelor, munițiilor, materialelor explozive, stupefiantelor, substanțelor toxice sau radioactive ori al altor materii sau substanțe periculoase; - participă, în cooperare cu celelalte instituții ale statului abilitate prin lege, la misiuni de prevenire și neutralizare a actelor teroriste; 	

- participă, împreună cu alte instituții abilitate, la supravegherea, controlul și asigurarea protecției și conservării fondului cinegetic și piscicol natural, a fondului silvic și de protecție a mediului, prin măsuri specifice de prevenire și combatere;
- participă la protecția corespondenței secrete pe timpul transportului acesteia;
- participă la limitarea și înlăturarea consecințelor dezastrelor naturale, tehnologice, de mediu sau complexe;
- asigură măsuri de ordine și de protecție a zonelor în care s-a produs sau există pericolul iminent de producere a unor incendii, explozii ori a altor situații de urgență;
- constată contravenții și aplică sancțiuni contravenționale;
- desfășoară activități de cercetare și documentare în vederea constituirii bazei de date de interes operativ;
- asigurarea temporară a protecției unor persoane, obiective, bunuri, valori și transporturi speciale;
- efectuarea unor acte procedurale;

Din analiza celor de mai sus, prin corelare cu celelalte prevederi potrivit cărora Jandarmeria „exercită, în condițiile legii, atribuțiile ce îi revin cu privire la apărarea ordinii și liniștii publice, a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a proprietății publice și private, la prevenirea și descoperirea infracțiunilor și a altor încălcări ale legilor în vigoare, precum și la protecția instituțiilor fundamentale ale statului și combaterea actelor de terorism”⁷, se distinge cu claritate că domeniul reprezentativ al atribuțiilor îl reprezintă ordinea publică și, în același timp, această prevedere reprezintă și misiunea jandarmeriei. Prin coroborare cu art. 22 din lege, cu privire la atribuțiile jandarmeriei pe timpul stării de asediu, la mobilizare și în timp de război, în calitate și de componentă a forțelor armate, se poate aprecia că aceste atribuții sunt militare iar cele prevăzute de art. 19 și art. 21, sunt atribuții civile. Având în vedere că ordinea publică reprezintă și un interes social recunoscut și garantat constituțional⁸ este, așadar, de competența exclusivă a statutului. O prevedere similară o regăsim și în

⁷ Art.1, alin. (1), Legea nr. 550 din 29 noiembrie 2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române, Monitorul Oficial al României nr. 1175 din 13 decembrie 2004, cu modificările ulterioare.

⁸ Art. 22, art. 23, alin. (1), Constituția României, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 233 din 21 noiembrie 1991, modificată și completată prin Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003.

legislația spaniolă „la Seguridad Pública es competencia exclusiva del Estado. Su mantenimiento corresponde al Gobierno de la Nación”⁹.

Este evident și faptul că orice acțiune presupune planificare, organizare, conducere și desfășurare deși, în general, sunt angajate forțe de nivel tactic, obiectivele de îndeplinit pot fi și la nivel strategic. Suntem mai degrabă în parametri unei operațiuni tactice (operațiune polițienească). Spre deosebire de „operațiunile militare care vizează slăbirea potențialului militar al inamicului, operațiunile polițienești vizează aplicarea legii și menținerea ordinii publice și sunt supuse mai multor restricții”¹⁰ decât în situația unei acțiuni armate.

Dacă avem în vedere acțiunile în domeniul ordinii publice, în special al adunărilor publice, aceste operațiuni tactice se proiectează pe principii de nonconfruntare, deescaladare și dialog, compliantă și conformare, prin care să se faciliteze adunarea, să se mențină ordinea publică și implicit asigurarea siguranței participanților, să se prevină faptele antisociale prin răspunsuri adecvate, să se asigure protecția unor obiective, a unor spații vulnerabile etc. Astfel de acțiuni (operațiuni) implică adoptarea unor tactici specifice (speciale) prin adecvare, adaptare și unificare a celor consacrate în practică având la bază principiile de acțiune, respectarea drepturilor omului, noile abordări strategice în domeniu (cunoașterea, deescaladarea, comunicarea, facilitarea, diferențierea etc.) prin care să se prevină și să se gestioneze tulburările publice. Ori, tocmai misiunea echipelor de dialog este una fundamentală, întrucât prin tactici specifice (speciale) se urmărește „prevenirea/diminuarea conflictelor între părțile opozabile prin dialog proactiv care depășește lacunele de comunicare și ritualurile de violență, contribuie la rezolvarea conflictelor prin empatie și propuneri de soluții alternative care fac rolul poliției transparent și promovează o imagine pozitivă a poliției în rândul publicului și scade presiunea publică asupra forțelor de acțiune operațională (intervenție)”¹¹.

⁹ *Artículo primero, Ley Orgánica 2/1986, de 13 de marzo, de Fuerzas y Cuerpos de Seguridad*, Boletín Oficial del Estado núm. 63, de 14 de marzo de 1986 (España).

¹⁰ Marco Sassòli, *Legislation and Maintenance of Public Order and Civil Life by Occupying Powers*, *The European Journal of International Law*, vol. 16 no. 4, 2005, p. 665.

¹¹ *The Anthology GODIAC - Good practice for dialogue and communication as strategic principles for policing political manifestations in Europe*, Polisen, With the financial support from the Prevention of and Fight against Crime Programme of the European Union European Commission - Directorate - General Home Affairs and the Swedish National Police Board, HOME/2009/ISEC/AG/182, 2013, p. 74.

În această situație nu suntem în fața unei forme de acțiune propriu-zisă, în care se poziționează prin atitudine forțele proprii și adversarul (potențialul adversar), întrucât acțiunea de asigurare a ordinii publice vizează în esență tocmai siguranța participanților, indiferent de scopul adunării – proteste, demonstrații în masă, galerii de suporteri, alte tipuri de adunări publice în care cerința majoră este de management al adunărilor publice sau după caz de control al mulțimilor, deși în realitate managementul mulțimii și controlul mulțimii sunt interschimbabile. Chiar formularea din lege, „execută misiuni de restabilire a ordinii publice” exprimă o atitudine combativă, de reprimare, prin care se crește nevoia percepută din partea forțelor de ordine de escaladare a forței, ori în realitate trebuie să se urmărescă tocmai deescaladarea situațiilor tensionate, conflictuale, mai ales că în „timpul unei revolte se dezvoltă un mediu extrem de volatil”¹². Deși atitudinea combativă de a se recurge la forță reiese și din sintagma „agenții de aplicare a legii”, avem totuși în vedere că în astfel de situații, se are în vedere continuumul utilizării forței în care prezența forțelor de ordine și comunicarea tactică sunt fundamentale. O astfel de problemă ar trebui rezolvată prin programele de pregătire inițială și continuă adaptate la realitate, mai ales că astăzi societatea românească, și nu numai, tinde să devină mai pluralistă și implicit sfera atribuțiilor forțelor de ordine se extinde și mai mult.

Într-o astfel de acțiune tactică (operațiune tactică) intervin particularități în organizarea și planificarea acțiunilor specifice, în conducerea forțelor, controlul mulțimii, aplicarea legii (continuumul utilizării forței, sancțiuni contravenționale, rețineri, respectarea drepturilor omului etc.), managementul informațiilor, comunicarea și relațiile publice. Restabilirea ordinii publice ar trebui gândită ca o etapă critică, ulterioară a ceea ce a reprezentat inițial managementul mulțimii și care trebuie abordată ca fiind controlul mulțimii. Pentru astfel de situații, considerăm că ar fi extrem de util un manual care să ofere informații din experiențele practice relevante ale structurilor mobile de jandarmi, la nivel național, precum și din experiența forțelor de ordine din alte țări, cu reguli de conduită, opțiuni ale utilizării forței, niveluri, principii și standarde ale angajării forței, strategii

¹² *Crowd Dynamics in Public Order Ops*, UN Peacekeeping PDT Standards for Formed Police Units, 1st edition, 2015, p. 13.

de management negociat, facilitare, comunicare, diferențiere etc. Un alt argument se bazează și pe faptul că „odată cu internaționalizarea demonstrațiilor, este nevoie de o internaționalizare a cunoștințelor”¹³ în domeniu. Jandarmii care fac parte din astfel de structuri specializate în domeniul ordinii publice au aceleași îndatoriri, obligații și responsabilități ca oricare alt oficial de aplicare a legii, ca oricare polițist.

În domeniul ordinii publice, în special în situațiile când au loc adunări publice astfel după cum se prevede în lege¹⁴, trebuie distinse trei situații din perspectiva evenimentului de mulțime:

- a) managementul mulțimii (înainte, în timpul și după eveniment), cu scopul menținerii statutului legal al acesteia;
- b) controlul mulțimii nedeclarate (spontane), cu scopul de facilitare;
- c) controlul și supravegherea tulburărilor civile (revoltelor), cu scopul de a înlătura riscurile imediate de escaladare a violenței, dispersarea, izolarea celor care comit acte ilegale.

Față de cele de mai sus facem precizarea că „ordinea publică nu trebuie să fie niciodată cauza care să justifice limitarea sau restricția libertăților ci exercitarea acestora cu garanții depline”¹⁵. În prima situație, având în vedere timpul la dispoziție, „se poate proiecta un comportament dorit al mulțimii”¹⁶ prin acțiuni proactive. În cea de a doua situație, a adunărilor publice nedeclarate, deci a le „considera ilegale trebuie să se facă numai atunci când nu există alte alternative rezonabile”¹⁷ și pe „nevoia convingerii de a se asigura siguranța publicului și a poliției”¹⁸. În cea de a treia situație, acțiunile sunt reactive, însă și aici se pot adopta tactici predictive ca răspuns ale comportamentului mulțimii.

¹³ <https://www.statewatch.org/news/2010/nov/eu-policing-protests-godiak-project.pdf>.

¹⁴ *Legea nr. 60 din 1991 privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice*, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 192 din 25 septembrie 1991, republicată.

¹⁵ Juan Carlos Montalvo Abiol, *Concepto de orden público en las democracias contemporáneas*, Revista Jurídica Universidad Autónoma de Madrid, n° 22, 2010-II, p. 209.

¹⁶ C. Martellaa, J. Lic, C. Conradob, A. Vermeerenc, *On Current Crowd Management Practices and the Need for Increased Situation Awareness, Prediction, and Intervention*, 2016, p. 7, <https://www.few.vu.nl/~cma330/papers/SafetyScience.pdf>.

¹⁷ Los Angeles Police Department, *Report to the Board of Police Commissioners, An Examination of May Day 2007*, p. 49.

¹⁸ *Ibidem*.

Cu privire la controlul mulțimii, avem în vedere că „acesta este interschimbabil cu managementul mulțimii”¹⁹. Din aceste considerente, apreciem că abordările moderne impun o altă viziune în raport cu evenimentele de mulțime planificate sau spontane, în care structurile de jandarmi trebuie considerate ca forțe de poliție de ordine publică. În cazul evenimentelor de mulțime planificate „activitățile de pregătire includ analize detaliate ale riscurilor pentru identificarea și prioritizarea riscurilor potențiale, utilizarea și dezvoltarea expresiei *ce ar fi dacă*”²⁰. O atitudine prietenoasă din partea jandarmilor cu cei din mulțime creează o legătură psihologică de detensionare a situației, prin ceea ce se numește „strategia *întâlnim și salutăm*”²¹ pentru că „este foarte dificil să lupți împotriva poliției dacă tocmai cei din mulțime au fost prietenoși cu unii ofițeri”²² din dispozitiv. Dincolo de faptul că pentru forțele de ordine publică în acțiunile de management (control) al mulțimii, dar mai ales în cazul protestelor este „o muncă dificilă, stresantă și potențial periculoasă cu o marjă mică de eroare, fie jandarmii (n.n) exercită prea multă forță și au loc anchete, fie nu exercită suficientă forță și au loc suspiciuni”²³.

Având în vedere relația dintre atribuție, procedeu, procedură, tehnică și misiune reținem că pentru a defini o formă de acțiune este nevoie de a lua în considerare și manifestarea unui adversar sau potențial adversar. În cazul mulțimii, indiferent de clasificarea și manifestarea ei trebuie considerată mai întâi ca un eveniment de mulțime. Dacă avem în vedere evenimentul de mulțime prin cele trei situații, prin coroborare cu dreptul constituțional de întrunire²⁴ suntem în fața unei operațiuni polițienești de management sau de

¹⁹ Stephen Otter, *Urban Safety Project, Urban Policing in Myanmar*, The Asia Foundation, October 2017, p. 7.

²⁰ C. Martella, J. Li, C. Conrado, A. Vermeeren, *On current crowd management practices and the need for increased situation awareness, prediction, and intervention*, *Safety Science* 91 (2017), p. 381.

²¹ *Managing Major Events: Best Practices from the Field*, Police Executive Research Forum, Washington, 2011, p. 7.

²² *Ibidem*.

²³ https://www.cleveland.com/pdextra/2010/05/police_crowd-control_tactics_h.html.

²⁴ Art. 39, Libertatea întrunirilor. Mitingurile, demonstrațiile, procesiunile sau orice alte întruniri sunt libere și se pot organiza și desfășura numai în mod pașnic, fără nici un fel de arme, Constituția României, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 233 din 21 noiembrie 1991, modificată și completată prin Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003.

control al unei mulțimi în care se regăsesc procedee de acțiune, proceduri și tactici specifice bazate pe flexibilitate operațională în raport cu diversitatea largă de manifestare a unei întruniri. În această situație, ne exprimăm opinia că este nevoie de un buletin, raport, manual, ghid, care să se substituie unui regulament și care să fie revizuit la perioade scurte de timp, de la doi la trei ani, în raport cu evoluțiile în manifestarea adunărilor publice. Un astfel de manual trebuie să răspundă evoluțiilor în domeniul adunărilor publice în care cerința majoră este de a oferi siguranță cetățenilor, facilitarea și susținerea drepturilor constituționale de liberă exprimare și întrunire. Integrarea experiențelor practice de la nivelul fiecărei structuri specializate de jandarmi și implicit din experiența structurilor similare europene, conduce la realizarea unei viziuni doctrinare unitare la nivel național și care se poate perfecționa prin revizuire la termene scurte.

Un regulament în domeniul ordinii publice ca urmare a regulilor cuprinse ca directive specifice și de la care nu se pot face abateri sau excepții, ar crea disfuncționalități în procesul de organizare, planificare, conducere și desfășurare a acestor operațiuni. Totuși, un regulament general ar fi extrem de util la nivel de principii generale și norme tactice.

Deși, procedurile permit o anumită flexibilitate, nu sunt limitate la un anumit număr, pot fi adaptate la situație și se pot consacra și altele. Față de acestea se impune ca formarea inițială și cea continuă să fie diferențiată la nivelul de execuție și conducere, pe roluri, și care să reflecte aceeași finalitate, aceleași tactici și strategii, concepte și termeni, prin care să se definească o pregătire comună standard, atât pe experiența la nivel național cât și pe cea de la nivel european.

Cu privire la atribuțiile de asigurare, în condițiile legii, a pazei sau protecției și apărării obiectivelor, a bunurilor și valorilor de importanță deosebită, a pazei sau protecției transportului unor valori importante, precum și a transportului armelor, munițiilor, materialelor explozive, stupefiantelor, substanțelor toxice sau radioactive ori al altor materii sau substanțe periculoase, protecției corespondenței secrete pe timpul transportului acesteia, este exclusă forma de acțiune întrucât în relație nu se regăsește un adversar, se adoptă anumite procedee de acțiune, proceduri și tactici prin care se configurează dispozitive specifice de acțiune cu finalitatea ca misiune de pază sau de protecție. În aceste situații nu suntem

în prezența unei acțiuni manifestate concret împotriva obiectivului, bunului, transportului respectiv.

Pot exista situații de urgențe în care se impune paza sau protecția unor raioane sau sectoare, prin adecvarea prevederilor regulamentelor militare cu privire la paza și protecția unor raioane cu destinație specială.

Cu privire la prevederea din lege potrivit căreia „execută, în condițiile legii, la solicitarea autorităților competente, misiuni de urmărire și prindere a evadaților, dezertorilor și a altor persoane” reiese că în raport cu atitudinea adoptată de „evadați, dezertori, de alte persoane” suntem tot în cazul unei acțiuni sau operațiuni tactice specifice, (operațiune polițienească) în care se pot adopta după caz ca forme de acțiune urmărirea, încercuirea, blocarea (interioară, exterioară), scotocirea pe direcții, scotocirea prin supraveghere, a căror exprimare sub aspectul conținutului și fizionomiei dispozitivului de acțiune, procedeele de acțiune, tacticilor și procedurilor specifice se particularizează potrivit circumstanțelor. Este evident că și în acest caz trebuie avute în vedere anumite norme tactice consacrate care pot fi adecvate situației concrete, mai ales că în astfel de situații cooperarea cu alte forțe este esențială.

Executarea misiunilor de „intervenție antiteroristă la obiectivele aflate în responsabilitatea jandarmeriei sau pentru capturarea și neutralizarea persoanelor care folosesc arme de foc ori alte mijloace care pot pune în pericol siguranța persoanelor, bunurilor, valorilor și transporturilor speciale” și participarea la „misiunile de prevenire și neutralizare a actelor teroriste” implică tot o acțiune polițienească complexă exprimată prin blocare, scotocire, încercuire, urmărire.

Supravegherea, controlul și asigurarea protecției și conservării fondului cinegetic și piscicol natural, a fondului silvic și de protecție a mediului, prin măsuri specifice de prevenire și combatere reprezintă în fapt o tactică particularizată de menținere a ordinii publice, fiind evident o atribuție pur polițienească.

În conformitate cu prevederile articolului 22, atribuțiile jandarmeriei pe timpul stării de asediu, la mobilizare și în timp de război, în calitate de componentă a forțelor armate, dobândesc un caracter militar, implică manifestarea unui adversar. Așadar, operaționalizarea atribuției se realizează prin forma de acțiune care reclamă cerința de interoperabilitate cu alte structuri militare, mai cu seamă că „pe durata stării de război, Jandarmeria

Română se subordonează operațional autorității militare naționale la nivel strategic”²⁵. Din aceste considerente rezultă nevoia unui manual care să fie fundamentat pe rolul, organizarea, responsabilitățile și obiectivele jandarmeriei, de la cele mai mici eşaloane până la gruparea (operativă) de jandarmi, să ofere nevoile de pregătire pentru toate categoriile de personal, dotare, înzestrare, care să integreze practicile, procedurile și abordările la nivel național și chiar european.

În raport cu prevederea potrivit căreia Jandarmeria Română participă la „misiuni de menținere a păcii, potrivit angajamentelor internaționale asumate de România”²⁶ reținem că „pe măsură ce intervențiile internaționale se diversifică, apar noi termeni”²⁷. Spre exemplu, ONU a definit, „în mod tradițional, menținerea păcii drept misiuni care implică personal militar, dar fără competențe de represiune, întreprinse de Organizația Națiunilor Unite pentru a ajuta la menținerea sau restabilirea păcii și securității internaționale în zonele de conflict.”²⁸ De asemenea, pentru a evita neclaritățile în terminologie, „o misiune de menținere a păcii are următoarele obiective: facilitarea punerii în aplicare a unui acord de pace; să sprijine un proces de pace; să ajute la prevenirea conflictelor și/sau la eforturile de consolidare a păcii”²⁹.

Din analiza legii, se constată printre altele că atribuțiile jandarmeriei se pot grupa în trei mari categorii: din domeniul polițienesc în condiții de normalitate, în special evenimentele de mulțime sau de ordine publică, pe timpul stării de urgență și pe timpul stării de asediu, la mobilizare și în timp de război. Și în situația celor două ultime categorii, structurile de jandarmi

²⁵ Art. 22, alin. (2), *Legea nr. 550 din 29 noiembrie 2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române*, Monitorul Oficial al României nr. 1175 din 13 decembrie 2004, cu modificările ulterioare.

²⁶ Art. 3, alin. (2), *Legea nr. 550 din 29 noiembrie 2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române*, Monitorul Oficial al României nr. 1175 din 13 decembrie 2004, cu modificările ulterioare.

²⁷ Cedric de Coning, Mateja Peter, *United Nations Peace Operations in a Changing Global Order*, Palgrave Macmillan, 2019, p. 9.

²⁸ Trevor Findlay, *The Use of Force in UN Peace Operations*, Stockholm International Peace Research Institute, 2002, pp. 3 - 4.

²⁹ Jaïr van der Lijn, Ivan Briscoe, Margriet Drent, Kees Homan, Frans-Paul van der Putten, Dick Zandee, *Peacekeeping operations in a changing world*, Netherlands Institute of International Relations Clingendael, 2015, p. 6.

pot acționa ca forțe de poliție. Față de acestea, se impune nevoia de regândire a pregătirii integrate inițiale și continue, pe niveluri de execuție și conducere, care să se circumscrie bunelor practici și principiilor strategice în managementul mulțimilor și care să fie cuprinse într-un manual de specialitate cu termene clare de revizuire, pe baza experienței din ultimii treizeci de ani. Pregătirea inițială trebuie să aibă un caracter integrat, în care comunicarea eficientă să fie adaptată la circumstanțele disponibile. Un jandarm (polițist) „profesionist trebuie să își adapteze abilitățile la schimbările continue ale mediului locului său de muncă. Aplicarea legii este o vocație în continuă evoluție, ai cărei membri trebuie să se adapteze condițiilor dinamice ale străzii. Este esențială o pregătire cuprinzătoare”³⁰ prin care să se improvizeze situații imprevizibile întrucât astăzi instituțiile de aplicare a legii „trebuie să se adapteze prezentului și să fie modernizate sau reimagineate pentru viitor”³¹.

De asemenea, având în vedere aspectele evolutive ale conceptului de ordine publică pe fondul a evoluției societății, este nevoie de a recunoaște și a reglementa natura polițienească a atribuțiilor jandarmeriei. O nouă lege de organizare și funcționare a jandarmeriei care să dea o perspectivă modernă a acesteia ca forță de poliție ar reprezenta chiar o reformă reală a forțelor de poliție, mai ales din perspectiva „proceselor contemporane de globalizare și de dezvoltare a societății în rețea”³², prin care se pot identifica noile provocări pentru forțele de poliție, mai ales că infracționalitatea, violența, conflictele nu se termină niciodată, ele sunt întotdeauna într-un proces de structurare. În raport cu clarificarea naturii și atribuțiilor jandarmeriei se poate regândi și pregătirea la nivel tactic, operativ și strategic a personalului jandarmeriei.

³⁰ John Christian, Matthew Lewis, Scott Gerwehr, Russell W. Glenn, Barbara R. Pantich, Dionne Barnes-Proby, Elizabeth Williams, David Brannan, *Training the 21st Century Police Officer. Redefining police professionalism for the Los Angeles Police Department*, Public Safety and Justice RAND, 2003, p. 121.

³¹ World Economic Forum, *The Global Risks Report 2020*, 15th Edition, In partnership with Marsh & McLennan and Zurich Insurance Group, p. 15.

³² Manuel Castells, *Comunicare și putere*, Editura Comunicare.ro, 2013, p. 16.

BIBLIOGRAFIE

1. *** *Constituția României*, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 233 din 21 noiembrie 1991, modificată și completată prin Legea de revizuire a Constituției României nr. 429/2003, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 758 din 29 octombrie 2003.
2. *** *Legea nr. 550 din 29 noiembrie 2004 privind organizarea și funcționarea Jandarmeriei Române*, Monitorul Oficial al României nr. 1175 din 13 decembrie 2004, cu modificările ulterioare.
Legea nr. 60 din 1991 privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 192 din 25 septembrie 1991, republicată.
3. *** *Ley Orgánica 2/1986, de 13 de marzo, de Fuerzas y Cuerpos de Seguridad*, Boletín Oficial del Estado núm. 63, de 14 de marzo de 1986, España.
4. *** *Guidebook on Democratic Policing* by the Senior Police Adviser to the OSCE Secretary General, Vienna, May 2008, 2nd Edition.
The Anthology GODIAC – Good practice for dialogue and communication as strategic principles for policing political manifestations in Europe, Polisen, With the financial support from the Prevention of and Fight against Crime Programme of the European Union European Commission - Directorate - General Home Affairs and the Swedish National Police Board, HOME/2009/ISEC/AG/182, 2013.
5. *** *Instruction du 21 avril 2017 relative au maintien de l'ordre public par la police nationale*, Bulletin Officiel du Ministère de l'Intérieur.
6. *** *ADP 3-90 Offense and Defense*, Headquarters Department of the Army Washington, DC, 31 July 2019.
7. *** *Crowd Dynamics in Public Order Ops*, UN Peacekeeping PDT Standards for Formed Police Units, 1st edition, 2015.
8. *** *Field Manual, FM 3-19.1 Military Police Operations*, Headquarters Department of the Army, Washington, DC, 22 March 2001, Appendix B Doctrine and Training Literature, 22 March 2001.
9. *** *Facilitating Peaceful Protests*, Academy Briefing, No. 5, Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights, January 2014.
10. *** Bureau of Justice Assistance, *Managing Large-Scale Security Events: A Planning Primer for Local Law Enforcement Agencies*, May 2013.
11. *** Los Angeles Police Department, *Report to the Board of Police Commissioners, An Examination of May Day 2007*.
12. *** *Managing Major Events: Best Practices from the Field*, Police Executive Forum, Washington, 2011.
13. *** Department of Defense, *Dictionary of Military and Associated Terms*.

16. *** *Joint Concept Note 2/17, Future of Command and Control, Development, Concepts and Doctrine Centre, 2017.*
17. *** *Public sector achievement in 36 countries. A comparative assessment of inputs, outputs and outcomes, The Netherlands Institute for Social Research, The Hague, December 2015.*
18. *** *World Economic Forum, The Global Risks Report 2020, 15th Edition, In partnership with Marsh & McLennan and Zurich Insurance Group.*
19. *** *Dicționar enciclopedic, Editura Cartier, ediția a V-a, revizuită și actualizată, 2004.*
20. *** *FBI Law Enforcement Bulletin, octomber 2019.*
21. Thomas, Carothers and Richard Youngs *The Complexities of Global Protest, Carnegie Endowment for International Peace, 2015.*
22. Manuel Castells *Comunicare și putere, Editura Comunicare.ro, 2013.*
23. Cedric de Coning; Mateja, Peter *United Nations Peace Operations in a Changing Global Order, Palgrave Macmillan, 2019.*
24. John, Christian; Matthew, Lewis; Scott, Gerwehr; Russell W. Glenn, Barbara R. Pantich, Dionne, Barnes-Proby; Elizabeth, Williams; David, Brannan *Training the 21st Century Police Officer. Redefining police professionalism for the Los Angeles Police Department, Public Safety and Justice RAND, 2003*
25. Marleen, Easton *Military Policing, The Sage Encyclopedia of War: Social Science Perspectives, Sage Publications; 2017.*
26. Trevor, Findlay *The Use of Force in UN Peace Operations, Stockholm International Peace Research Institute, 2002.*
27. Juan Carlos Montalvo Abiol *Concepto de orden público en las democracias contemporáneas, Revista Jurídica Universidad Autónoma de Madrid, n° 22, 2010-II.*
28. Nathan, K. Finney; Jonathan, P. Klug, *Mission Command in the 21st century: Empowering to Win in a Complex World, Fort Leavenworth, Kansas, The Army Press, 2016.*
29. Nate, Huber *Intelligence led policing for law enforcement managers, in FBI Law Enforcement Bulletin, octomber 2019.*
30. Jaïr van der Lijn; Ivan, Briscoe; Margriet, Drent; Kees, Homan; Frans-Paul van der Putten; Dick, Zandee *Peacekeeping operations in a changing world, Netherlands Institute of International Relations Clingendael, 2015.*

31. C. Martellaa; J. Li, C. Conradob; A. Vermeerenc *On Current Crowd Management Practices and the Need for Increased Situation Awareness, Prediction, and Intervention*, 2016.
32. Tony, Narr; Jessica, Toliver; Jerry, Murphy; Malcolm, McFarland; Joshua, Ederheimer *Police Management of Mass Demonstrations: Identifying Issues and Successful Approaches*, Police Executive Research Forum, 2006
33. Stephen, Otter *Urban Safety Project, Urban Policing in Myanmar*, The Asia Foundation, October 2017.
34. Marco, Sassòli *Legislation and Maintenance of Public Order and Civil Life by Occupying Powers*, The European Journal of International Law, vol. 16 no.4, 2005, p. 665.
35. Alexander J. Shackman; Richard J. Davidson *The Nature of Emotion. Fundamental Questions*, Second Edition, Oxford University Press, 2018
36. Bernard, Stirn *Ordre public et libertés publiques*, Intervention du 17 septembre 2015 lors du colloque sur l'Ordre public, organisé par l'Association française de philosophie du droit les 17 et 18 septembre 2015
37. Vladas, Tumalavičius; Jānis, Ivančiks; Oleksandr, Karpishchenko *Issues of Society Security: Public Safety under Globalisation Conditions in Lithuania*, Journal of Security and Sustainability Issue, 2016 June Volume 5 Number 4
38. <https://www.jcs.mil> › Portals › Documents › Doctrine › pubs › dictionary
39. <https://www.few.vu.nl/~cma330/papers/SafetyScience.pdf>.
40. <https://www.statewatch.org/news/2010/nov/eu-policing-protests-godiac-project.pdf>
41. <http://www.jandarmeriaromana.ro>.
42. <https://leb.fbi.gov/articles/featured-articles/intelligence-led-policing-for-law-enforcement-managers>
43. <https://www.conseil-etat.fr/actualites/discours-et-interventions/ordre-public-et-libertes-publiques>
44. <https://leb.fbi.gov/articles/featured-articles/intelligence-led-policing-for-law-enforcement-managers>.

EFECTELE DEZASTRELOR NATURALE ASUPRA PLANETEI NOASTRE

THE EFFECTS OF NATURAL DISASTERS ON OUR PLANET

Col. conf.univ.dr.ing.Florin NEACȘA

Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale,

E-mail: neacsaf@yahoo.com

Rezumat: *Articolul prezintă o serie de date statistice și analize realizate de către cercetătorii Centrului de Cercetări privind Epidemiologia Dezastrelor, CRED (The Centre for Research on the Epidemiology of Disasters), pe baza raportărilor existente în baza de date EM-DAT cu privire la dezastrele naturale și antropice, din perioada 1998-2017. Specialiștii au observat, pentru perioada respectivă, că dezastrele naturale au crescut ca număr și intensitate, cele mai afectate fiind țările sărace, care au sisteme de prevenire și răspuns slab dezvoltate, pentru astfel de situații. Se observă faptul că pierderile economice ale țărilor sărace raportate la PIB-ul acestora, are o rată de peste 0,5% din PIB-ul lor, pragul de 0,5 % fiind pragul la care Fondul Monetar Internațional consideră acest lucru ca fiind un dezastru economic major. De asemenea în partea finală a articolului sunt prezentate o serie de date statistice referitoare la activitatea vulcanică și la manifestarea incendiilor de vegetație din ultimii 20 de ani.*

Cuvinte cheie: *dezastre naturale; pierderi economice; persoane afectate și decedate; Cadrul Sendai; vulnerabilitate; risc, incendii de vegetație, activitate vulcanică.*

Abstract: *The article presents a series of statistical data and analyses performed by researchers of the Center for Research on the Epidemiology of Disasters (CRED) based on existing reports in EM-DAT database regarding natural and anthropogenic disasters, between 1998-2017. Specialists observed that – during the analyzed period – natural disasters had increased in number and intensity, the most impacted being poor countries with weakly developed prevention and response systems for such situations. One can also see the fact that the economic loss of poor countries in relation to their GDP has a ratio of over 0.5% of their GDP, the threshold level of 0.5% being the one that the International Monetary Fund considers as a major economic disaster. In addition, the article presents in its final part a series of statistical data regarding the volcanic activity and vegetation fires (wild fires) which occurred in the last 20 years.*

Keywords: *climate disasters, economic loss, impacted and deceased persons, Sendai Framework, vulnerability, risk, vegetation fires, volcanic activity.*

Introducere

Din datele centralizate de către specialiști se observă faptul că în ultimii zeci de ani (datele analizate se referă la perioada 1998-2017), s-au înmulțit dezastrele legate de modificările climatice și de natură geofizică, acestea au dus la înregistrarea unui număr de 1.3 milioane de decese în rândul populației, precum și 4.4 miliarde de oameni răniți, cu locuințele distruse, sau care au trebuit să fie evacuați din calea furiei naturii. Este foarte adevărat că un număr important din totalul pierderilor de vieți omenești, au avut ca sursă, dezastrele de natura geofizică manifestate sub formă de cutremure de pământ, urmate de tsunami, activitate vulcanică și alunecări de terenuri uscate (generate de curemure) dar, din totalul numărului de dezastre înregistrate și raportate în perioada 1998-2017, 91% dintre acestea au fost de natură hidrologică manifestate prin inundații, alunecări de terenuri umede și acțiunea valurilor, de natură climatologică manifestate prin furtuni, temperaturi extreme și ceață, de natură climatologică manifestate în special prin secetă și incendii de vegetație¹.

Deosebit de interesantă este și situația pierderilor economice raportate și înregistrate în perioada 1998-2017, care au fost în valoare de 2.908 miliarde de USD, iar din datele statistice rezultă că pierderile economice apărute ca urmare a manifestării dezastrelor de natură climatică, reprezintă în procente, o pondere foarte mare din totalul acestora, mai exact 77%. Dacă facem o comparație cu perioada 1978-1997, se observă faptul că pierderile economice înregistrate și raportate erau în valoare de 1.313 miliarde de USD, din care 895 de miliarde USD reprezentau pierderi apărute ca urmare a dezastrelor produse de modificările climatice, adică 68% din totalul acestora. Comparând cele două perioade de 20 de ani se observă o creștere procentuală de 9% pentru perioada 1998-2017, dar, dacă ne referim strict la valoarea monetară se observă o creștere de aproximativ 40%, lucru ce subliniază încă o dată faptul că, planeta noastră este într-un proces continuu de transformare în ceea ce privește modificările climatice².

Din datele înregistrate de EM-DAT, rezulta faptul că în perioada 1998-2017, cele mai mari pierderi economice au fost înregistrate și raportate în ordine descrescătoare de următoarele 10 țări: S.U.A., 944.8 miliarde de

¹ https://www.unisdr.org/files/61119_credeconomiclosses.pdf.

² *Ibidem*.

U.S.D , din cauza furtunilor, pe locul al doilea se află China cu 492.2 miliarde de U.S.D, din cauza inundațiilor, pe locul al treilea se află Japonia cu 376.3 miliarde de U.S.D din cauza cutremurelor de pământ urmate de tsunami, pe locul patru se află India cu 79.5 miliarde de U.S.D, din cauza inundațiilor, pe locul cinci se află Puerto Rico cu 71.7 miliarde de U.S.D, din cauza furtunilor, pe locul șase este Germania cu 57.9 miliarde de U.S.D din cauza inundațiilor, pe locul șapte este Italia cu 56.6 miliarde de U.S.D, din cauza cutremurelor de pământ, pe locul opt este Thailanda cu 52.4 miliarde de U.S.D din cauza inundațiilor, pe locul nouă este Mexicul cu 46.5 miliarde de U.S.D din cauza furtunilor, iar pe locul zece este Franța cu 43.3 miliarde de U.S.D, din cauza furtunilor. De subliniat este faptul că din calculele efectuate de Banca Mondială, rezultă faptul că dezastrele naturale de tipul ciclonilor, inundațiilor, seceta și cutremurele de pământ produc pagube de aproximativ 520 de miliarde de U.S.D anual, afectând 26 de milioane de oameni, cele mai afectate țări fiind cele sărace sau în curs de dezvoltare³.

În acest sens, a fost realizată o clasificare a primelor 10 țări din lume, în ceea ce privește media pierderilor produse de dezastrele legate de climă, raportate la PIB (Produsul Intern Brut), pentru perioada 1998-2017, situație care se prezintă astfel: pe primul loc este Haiti cu pierderi în valoare de 17.2% din PIB, din cauza cutremurelor de pământ, țara săracă cu venituri mici, pe locul al doilea este Puerto Rico cu pierderi în valoare de 12.2% din PIB, din cauza furtunilor, țară cu venituri mari; pe locul al treilea este R.P Korea cu pierderi în valoare de 7.4% din PIB, din cauza furtunilor, țară săracă cu venituri mici, pe locul patru este Honduras cu pierderi în valoare de 7% din PIB, din cauza furtunilor, țară cu venit mediu-mic, pe locul cinci este Cuba cu pierderi în valoare de 4.6% din PIB, din cauza furtunilor, țară cu venit mediu-superior, pe locul șase este El Salvador cu pierderi în valoare de 4.2% din PIB, din cauza cutremurelor de pământ, țară cu venit mediu-mic, pe locul șapte este Nicaragua cu pierderi în valoare de 3.6% din PIB, din cauza furtunilor, țară cu venit mediu-mic, pe locul opt este Georgia cu pierderi în valoare de 3.5% din PIB, din cauza cutremurelor de pământ, țară cu venit mediu mic, pe locul nouă este Mongolia cu pierderi în valoare de 2.8% din PIB, din cauza furtunilor, țară cu venit mediu mic, pe locul zece

³ <https://www.worldbank.org/en/results/2017/12/01/climate-insurance>.

este Tajikistan cu pierderi în valoare de 2.7% din PIB, din cauza temperaturilor extreme, țară săracă cu venituri mici⁴. Din această clasificare se poate observa că în marea majoritate sunt țări cu venituri mici sau mediu-mici, cu două excepții Puerto Rico care are venituri mari și Cuba cu venit mediu-superior, acesta, în condițiile în care specialiștii EM-DAT precizează faptul că pentru perioada 1998-2017, țările cu venituri mari au raportat pierderile produse de 53% din dezastre iar țările cu venituri mici au raportat pierderile de la doar 13% din dezastre produse în perioada de 20 de ani analizată⁵. Specialiștii CRED (The Centre for Research on the Epidemiology of Disasters), analizând datele începând din anul 2000, au arătat faptul că în țările sărace, cu venituri mici, în caz de dezastre naturale, în zonele afectate, raportat la un milion de locuitori, au existat în medie 130 de persoane decedate, cifră care este de aproximativ 7 ori mai mare, comparativ cu media de 18 persoane decedate existentă în țările cu venituri mari⁶.

Creșterea numărului de dezastre naturale din ultimii ani, care au dus la pierderea de numeroase vieți omenești și au provocat importante pagube materiale, a determinat luarea unor măsuri urgente în ceea ce privește reducerea riscului la dezastre. În acest sens în cadrul Conferinței mondiale a ONU, care a avut loc în 2015, în Sendai-Japonia, a fost adoptat un Cadru, care prevede luarea unor măsuri de reducere a riscului la dezastre în lume, prin stabilirea a șapte obiective strategice pentru următorii 15 ani.

Aceste obiective specifice, au stabilite o serie de indicatori de măsurare a progresului realizat în reducerea riscului la dezastre și care împreună cu obiectivele generale ale ONU urmăresc dezvoltarea durabilă. În acest sens, în iulie 2016, Secretarul General al OUN dl. Robert Glasser, a lansat campania, „Sendai Seven”, prin care fiecare din cele șapte obiective să fie promovate în șapte ani consecutivi, astfel: în 2016 obiectivul este de a reduce media mortalității globale, până în 2030, la valoarea de 100.000, prin comparație cu media perioadei 2005-2015; în 2017 obiectivul este ca până în 2030 să scadă media globală a persoanelor afectate de dezastre la valoare de 100.000, comparative cu media perioadei 2005-2015; în 2018 obiectivul

⁴ https://www.unisdr.org/files/61119_credeconomiclosses.pdf.

⁵ https://www.unisdr.org/files/61119_credeconomiclosses.pdf.

⁶ *Ibidem*.

este de a reduce pierderile economice datorate dezastrelor naturale, în raport cu PIB-ul fiecărei țări, până în 2030; în 2019 obiectivul se referă la reducerea semnificativă, până în 2030, a daunelor produse de dezastrele naturale asupra infrastructurilor critice și a serviciilor publice și private de interes național și local (sănătate, educație, etc.), precum și creșterea rezilienței lor; în 2020 obiectivul este ca majoritatea țărilor să realizeze strategii care să urmărească reducerea riscului în cazul manifestării dezastrelor; în 2021 obiectivul vizează oferirea de suport pentru țările slab dezvoltate, prin acorduri de cooperare internațională cu țările puternic dezvoltate, pentru ca acestea să poată realiza obiectivele Cadrului Sendai până la sfârșitul anului 2030; pentru 2022 obiectivul este dezvoltarea sistemelor de avertizare timpurie a populației în caz de dezastre și creșterea acesului populației la acestea, precum și facilitarea acesului la rapoartele de evaluare ale consecințelor acestora, până la sfârșitul anului 2030⁷.

Statistica arată foarte clar că dezastrele naturale sunt o amenințare concretă asupra dezvoltării durabile, acest lucru trebuie să fie o preocupare activă a guvernelor tuturor țărilor, iar deciziile de investiție ale acestora, trebuie să cuprindă în mod obligatoriu reducerea riscului la dezastre.

Modul de manifestare al dezastrelor naturale în perioada 1998-2017

Analizând baza de date EM-DAT specialiștii au observat că în perioada 1998-2017, au fost raportate 7.255 de dezastre naturale, din acestea 71,6% au fost produse de inundații și furtuni, iar restul până la 100 %, în funcție de numărul lor în ordine descrescătoare, au fost produse de curemurele de pământ, temperaturile extreme, alunecările de terenuri umede, secetă, incendiile de vegetație, activitățile vulcanice și alunecările de terenuri uscate produse de erupțiile vulcanice⁸.

Se poate observa faptul că inundațiile și furtunile reprezintă cel mai mare procent, din din punct de vedere al numărului de evenimente, dar, situația statistică din punct de vedere al numărului de persoanelor afectate în lume, pe tipuri de dezastre, pentru aceeași perioadă, este puțin schimbată în sensul că, dacă pe primul loc găsim tot inundațiile care au afectat 2 miliarde de persoane, ceea ce reprezintă 45% din numărul total de persoane, pe locul

⁷ https://www.preventionweb.net/files/54917_iddr2017conceptnote.pdf.

⁸ https://www.unisdr.org/files/61119_credeconomiclosses.pdf.

al doilea se află seceta care a afectat 1,5 miliarde de persoane, ceea ce reprezintă 33% din numărul total de persoane, pe locul al treilea se află furtunile, care au afectat 726 de milioane de persoane ceea ce reprezintă 16% din numărul total de persoane, pe locul patru se află cutremurele de pământ care au afectat 125 de milioane de persoane, ceea ce reprezintă 3% din numărul total de persoane, pe locul cinci se află temperaturile extreme care au afectat 97 de milioane de persoane, ceea ce reprezintă 2% din numărul total de persoane, pe locul șase se află alunecările de terenuri umede care au afectat 4.8 de milioane de persoane, ceea ce reprezintă 0,1% din numărul total de persoane, în continuare avem incendiile de vegetație, activitățile vulcanice și alunecările de terenuri uscate, care împreună au afectat 6.2 milioane de persoane, ceea ce reprezintă 0.1% din numărul total de persoane⁹.

Așa cum am arătat și la începutul articolului, specialiștii EM-DAT clasifică catastrofele naturale în funcție de tipul de pericol care le declanșează, și astfel avem dezastre de natură hidrologică, meteorologică și climatologice, cunoscute sub denumirea de dezastre legate de climă și pe de altă parte dezastre geofizice. Definiția dezastrului, conform CRED, este „o situație sau eveniment care depășește capacitatea locală, necesitând o solicitare la nivel național sau internațional pentru asistență externă; un eveniment neprevăzut și adesea brusc, care provoacă mari pagube, distrugeri și suferințe umane ”¹⁰. Vulnerabilitatea este direct proporțională cu numărul populației existente într-o zonă cu risc ridicat de apariție a dezastrelor naturale și cu guvernarea slabă, sărăcia și degradarea mediului

Specialiștii au analizat care este situația persoanelor decedate ca urmare a manifestării diferitelor tipuri de dezastre, în perioada 1998-2017, și au observat faptul că cele mai multe decese au fost produse de cutremurele de pământ, cu un procent de 56% din numărul total de persoane decedate raportate în perioada respectivă (747.234 persoane decedate), deci mai mult de jumătate din decesele de persoane provocate de celelalte tipuri de dezastre, care au fost produse în ordine procentuală descrescătoare de furtuni, temperaturile extreme, inundații, secetă, alunecările de terenuri

⁹ https://www.unisdr.org/files/61119_credeconomiclosses.pdf.

¹⁰ *Ibidem*.

umede, activitățile vulcanice, incendiile de vegetație și alunecările de terenuri uscate¹¹.

Dacă analizăm datele specialiștilor EM-DAT, din punct de vedere al pierderilor provocate în lume, pe tipuri de dezastre naturale, se observă faptul că, pentru perioada analizată, 1998-2017 (20 de ani), cele mari pagube au fost produse de furtuni cu un total de 1.330 miliarde de USD, ceea ce reprezintă 46% din totalul pierderilor înregistrate în lume, pe locul al doilea aproape la egalitate sunt pierderile produse de cutremurele de pământ cu un total 661 miliarde de USD, reprezentând 23% din totalul pierderilor înregistrate și cele produse de inundații, 656 miliarde de USD, care sunt aproximativ tot 23% din totalul pierderilor înregistrate, pe locul al treilea sunt pagubele produse de secetă, 124 miliarde de USD, ceea ce reprezintă 4% din totalul pierderilor înregistrate, pe locul patru, aproape la egalitate sunt pagubele produse de incendiile de vegetație, 68 miliarde de USD și pagubele produse de temperaturile extreme, 61 miliarde de USD, ambele tipuri de dezastre naturale reprezentând fiecare 2% din totalul pierderilor înregistrate, pe locul cinci sunt luate împreună pagubele produse de alunecările de teren, umede și uscate și de activitatea vulcanică, toate însumând 8 miliarde de USD, ceea ce reprezintă sub 1% din totalul pierderilor înregistrate în lume¹².

Din datele prezentate, se observă foarte clar faptul că dezastrele de natură geofizică, în special cutremurele de pământ, au provocat cele mai multe decese în rândul populației în perioada de 20 de ani analizată (1998-2017), dar trebuie precizat faptul că pentru perioada analizată, au existat două evenimente majore care au dus la decesul a peste 200.000 de oameni fiecare, tsunami-ul produs în 2004 în Oceanul Indian (în urma unui cutremur de pământ, cu epicentrul pe coasta de vest a nordului Sumatrei și Indoneziei), care a afectat foarte sever 14 țări aflate pe coastele care înconjoară Oceanul Indian¹³ și cutremurul de pământ produs în 2010 în Haiti¹⁴. Trebuie de asemenea precizat faptul că, cele două evenimente majore prezentate anterior au afectat țări sărace și care nu erau pregătite să facă față unor astfel de dezastre.

¹¹ https://www.unisdr.org/files/61119_credeconomiclosses.pdf.

¹² *Ibidem*.

¹³ https://en.wikipedia.org/wiki/2004_Indian_Ocean_earthquake_and_tsunami.

¹⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/2010_Haiti_earthquake#cite_note-bbc100210-11.

Comparativ cu acestea, spre exemplu, cutremurul produs în 2010 în Noua Zeelandă, care este comparabil cu cel produs în Haiti, având o magnitudine de 7.4 grade pe scara Richter¹⁵, nu a ucis nici o persoană dar a afectat este 300.000 de persoane, acest lucru a fost posibil datorită legislației specifice care prevede norme foarte clare în ceea ce privește codurile de proiectare antiseismică a clădirilor, precum și datorită nivelului de pregătire al autorităților, forțelor de intervenție și al populației. În general, țările care investesc în scăderea riscului produs de cutremurele de pământ, chiar dacă se află în zone cu seismicitate ridicată, au mai puține pierderi decât celelalte, cele mai reprezentative sunt Japonia, Chile și chiar Iranul. Specialiștii cunosc care sunt zonele din lume cu activitate seismică ridicată, și tocmai de aceea țările din zonele respective au introdus norme de proiectare a clădirilor cu o rezistență seismică ridicată, dar aceste sunt greu de aplicat în țările sărace cu putere economică scăzută, cum sunt spre exemplu Haiti sau Nepal.

O altă caracteristică importantă a dezastrelor produse de cutremurele de pământ, este imposibilitatea predictibilității apariției cutremurelor de pământ majore, astfel, cutremurele care apar în anumite zone geografice având magnitudini mici, pot oricând să fie urmate de cutremure cu magnitudini mari, cum a fost cel din 1960 din Chile și care a avut, după datele înregistrate de seismografe, o magnitudine între 9.4-9.6, acesta fiind cel mai puternic cutremur înregistrat până în prezent în lume¹⁶.

Dacă victimele cutremurelor de pământ se regăsesc așa cum am arătat mai sus, în zonele cunoscute cu risc seismic ridicat, dezastrele de tip climatic, din statistica prezentată de specialiștii EM-DAT, pentru perioada 1998-2017, prezintă o distribuție neuniformă în lume, cele mai reprezentative fiind: temperaturile extreme (valuri de căldură), care în 2003 au dus la decesul a 72.000 de persoane; furtunile severe, așa cum a fost cilonul Nargis, care în 2008, în Mianmar a ucis 138.000 de persoane¹⁷, ceea ce a reprezentat cea mai mare valoare a pierderilor de vieți omenești din perioada analizată; din nou temperaturile extreme (valuri de căldură), care

¹⁵ https://www.hotnews.ro/stiri-ultima_ora-7755844-cutremur-7-grade-noua-zeelanda.htm.

¹⁶ <https://www.digi24.ro/stiri/externe/mapamond/chile-lectia-celor-mai-mari-cutremure-din-istorie-573958>.

¹⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Cyclone_Nargis.

au dus la decesul a 56.000 de persoane în Rusia, anul 2010¹⁸ și tot în același an seceta a ucis aproximativ 100.000 de persoane în Somalia¹⁹.

Dosebit de interesant este studiul făcut de Universitatea John Hopkins din S.U.A, care a vrut să vadă cum este resimțită temperatura și umiditatea, într-un oraș mare, în diferitele zone ale acestuia. Acest studiu, a avut ca punct de plecare, încălzirea globală, resimțită în întreaga lume, dar mai ales în Africa, unde conform specialiștilor această încălzire este de două ori mai mare decât în Europa. Avînd în vedere aceste aspecte, și faptul că țările sărace sunt mai puțin pregătite pentru a face față unei astfel de situații, studiul desfășurat de universitatea americană, s-a desfășurat în vara anului 2015-2016, care a fost unul dintre cei mai calzi ani în Nairobi, Kenya, unde cartierele sunt foarte diferite, cu zone pietonale, clădiri din beton înalte și spații verzi specifice zonelor de afaceri, dar și multe cartiere sărace cum este Kibera, cel mai mare cartier de mahalale din Africa, iar rezultatele au arătat faptul că temperatura și umiditatea resimțită de populație în cartierele de mahalale, este cu mult mai ridicată, decât temperatura și umiditatea resimțită la stația principală, amplasată în cartierul din zona de afaceri²⁰.

Un alt studiu desfășurat în S.U.A, scoate în evidență faptul că, zonele unde locuiesc cei cu venituri ridicate, sunt mai puțin afectate de dezastrele naturale, și totodată se refac mult mai rapid în astfel de situații, în comparație cu zonele locuite de populația cu venituri foarte mici, fapt care arată o dată în plus existența inegalității sociale²¹.

Specialiștii, analizând datele bazei EM-DAT, raportate pentru perioada 1998-2017, au realizat o statistică cu privire la nivelul de afectare a persoanelor de către dezastrele legate de climă, la nivel mondial, în funcție de nivelul de dezvoltare al diferitelor țări, dar ținînd cont și de densitatea populației din zonele afectate. În perioada analizată, anul 1998, găsește China, pe prima poziție, țară cu venituri medii-superioare, în care inundațiile au afectat 239 milioane de oameni, maximul perioadei analizate, pentru țările cu venituri medii-superioare, este deținut tot de China care în anul 2002 a avut aproximativ 300 de milioane de oameni afectați de o furtună de

¹⁸ <https://www.digi24.ro/stiri/sci-tech/natura-si-mediu/national-geographic-explica-de-ce-s-au-inmultit-episoadele-de-canicula-in-lume-la-ce-sa-ne-asteptam-1152868>.

¹⁹ <https://www.concernusa.org/story/decade-drought-in-somalia/>.

²⁰ <https://journals.plos.org/plosone/article%3Fid%3D10.1371%2Fjournal.pone.0187300>.

²¹ <https://academic.oup.com/socpro/article/66/3/448/5074453>.

nisip²². Țările cu venituri medii-inferioare, în perioada analizată, au avut în 2002, 300 de milioane de persoane afectate, atunci când India a fost afectată de secetă, iar maximul, pentru aceste țări este cel din 2015 când seceta a afectat 365 milioane de oameni în India, R.P.D Coreea, Malawi și Etiopia²³.

Așa cum specialiștii EM-DAT au calculat, și a fost prezentat mai sus, pentru perioada analizată, 1998-2017, seceta a produs 4% din pierderile economice totale, raportate la nivel mondial²⁴. Deși procentul pare mic, trebuie subliniat faptul că seceta care a afectat în special țările slab dezvoltate, a produs de cele mai multe ori, pagube mai mari de 0,5% din PIB-ul (0.5% din PIB fiind pragul la care Fondul Monetar Internațional consideră acest lucru ca fiind un dezastru economic major)²⁵.

Organizația pentru Alimentație și Agricultură (FAO), a realizat o statistică pentru perioada 2006-2016, care a scos în evidență faptul că dezastrele naturale au afectat cel mai mult țările sărace, afectând cele mai importante sectoare din agricultură. Dacă se iau în considerare doar dezastrele de natură climatică (inundațiile, seceta și furtunile tropicale), pierderile și pagubele din agricultură ajung la un procent de 26% din totalul daunelor și pierderilor produse de calamitățile naturale²⁶. Dintre toate dezastrele de natură climatică, seceta, care are de obicei are o acțiune lentă dar de lungă durată, afectează cel mai sever sectorul agricol, mai ales sectoarele culturilor și creșterii animalelor, procentul fiind ce 83% din totalul daunelor și pierderilor. În ceea ce privește strict creșterea animalelor, seceta este cel mai daunător dezastru, provocând 86% din totalul daunelor și pierderilor din acest sector. Seceta cea mai severă este cea care s-a manifestat între 2008-2011 în Kenya și Cornul Africii și care a produs pagube și pierderi în valoare de 8,9 miliarde de USD²⁷. În țările slab dezvoltate, impactul calamităților naturale asupra agriculturii este deosebit de sever, aceasta poate duce la afectarea performanței economice a țărilor respective, la foamete, apariți de focare de boli, creșterea prețului la alimentele de bază, sărăcie și la migrație în masă.

²² https://www.unisdr.org/files/61119_credeconomiclosses.pdf.

²³ *Ibidem*.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ <http://www.fao.org/3/I8656EN/i8656en.pdf>.

²⁷ *Ibidem*.

Dezastrele naturale produc pierderi economice tot mai severe în lume, astfel, potrivit specialiștilor EM-DAT, se poate observa că în perioada 1998-2017, anul 2011 a fost cel mai dificil din acest punct de vedere, un impact major având curemurul din Marea Japoniei de Est, urmat de tsunami, care a provocat avarierea grava a centralei nucleare de la Fukushima (aceasta fiind ulterior închisă), pierderile economice fiind în acest caz de 228 de miliarde de USD, din totalul de aproximativ 400 de miliarde de USD al anului 2011²⁸. În perioada analizată, anii cu pierderi economice majore au mai fost după cum urmează: în 2017 din totalul pierderilor economice de aproximativ 330 de miliarde de USD, pierderi economice în valoare 245 de miliarde de USD au fost produse de uragananele Harvey, Irma și Maria care au afectat Texasul, Florida și Puerto Rico²⁹; în 2005 din totalul pierderilor economice de aproximativ 260 de miliarde de USD, pierderi economice în valoare 201 de miliarde de USD au fost produse de uragananele Katrina, Rita și Wilma care au afectat USA, America Centrală și zona Caraibelor³⁰; și în anul 2008 din totalul pierderilor economice de aproximativ 210 de miliarde de USD, pierderi economice în valoare 96 de miliarde de USD au fost produse de curemurul de pământ care s-a produs în provincia Sichuan, din China³¹.

Analizând datele statistice ale perioadei 1998-2017, specialiștii au observat că cele mai mari pagube materiale au fost produse de furtuni, acest lucru se poate observa din faptul că media pierderilor materiale produse de acestea pe durata respectivă este mai mult de jumătate din totalul pierderilor materiale produse de dezastrele de natură climatică, pentru aceeași perioadă³².

Este foarte adevărat faptul că, baza de date a EM-DAT se bazează pe raportările sistematice ale tuturor țărilor fie ele cu venituri ridicate sau mici, iar raportările țărilor cu venituri mici din lipsa fondurilor pentru realizarea conexiunilor logistice cu baza de date EM-DAT, sunt de aproape 5 ori mai mici, spre exemplu țările cu venituri ridicate au raportat pentru perioada

²⁸ https://www.unisdr.org/files/61119_credeconomiclosses.pdf.

²⁹ <https://edition.cnn.com/2017/09/26/us/response-harvey-irma-maria/index.html>.

³⁰ <https://eu.usatoday.com/story/weather/2015/08/24/2005-hurricane-season-katrina/32269245/>.

³¹ https://en.wikipedia.org/wiki/2008_Sichuan_earthquake.

³² https://www.unisdr.org/files/61119_credeconomiclosses.pdf.

1998-2017, pierderi economice datorate dezastrelor naturale în procent de 53%, comparativ cu țările cu venituri mici care au raportat pierderi economice datorate dezastrelor naturale, în procent de doar 13%³³.

Totuși, pentru perioada 1998-2017, specialiștii, au observat faptul că, deși țările cu venituri mari au raportat pierderi economice în valoare de 1.432 miliarde de USD, aceasta reprezintă 0.41% din PIB-ul lor³⁴. În comparație cu aceasta, țările cu venituri mediu –superior au raportat pierderi economice în valoare de 567 miliarde de USD, care reprezintă 0.60% din PIB-ul lor, țările cu venituri mediu-mici au raportat pierderi economice în valoare de 194 miliarde de USD, care reprezintă 1.14 % din PIB-ul lor, iar țările cu venituri mici au raportat pierderi economice în valoare de 21 miliarde de USD, care reprezintă 1.77 % din PIB-ul lor³⁵. În toate aceste cazuri a fost depășită valoarea de 0.5% din PIB, ceea ce, așa cum am arătat mai sus, reprezintă pragul la care Fondul Monetar Internațional consideră acest lucru ca fiind un dezastru economic major, cu observația că diferența între țările cu venituri mici și cele cu venituri mari este de aproape 4.4 ori³⁶.

Alte date care vin să arate o dată în plus diferența dintre țările cu venituri mari și celelalte, este conform specialiștilor, situația înregistrată în perioada 2000-2017, în ceea ce privește numărul persoanelor decedate din cauza dezastrelor naturale în țările respective, astfel: țările cu venituri mari au raportat 120.339 persoane decedate, ceea ce înseamnă 18 persoane decedate raportat la un milion de locuitori, țările cu venituri mediu-superior au raportat 236.078 persoane decedate, ceea ce înseamnă 92 de persoane decedate raportat la un milion de locuitori; țările cu venituri mediu-mici au raportat 569.042 persoane decedate, ceea ce înseamnă 75 de persoane decedate raportat la un milion de locuitori, iar țările cu venituri mici au raportat 285.137 persoane decedate, ceea ce înseamnă 130 de persoane decedate raportat la un milion de locuitori³⁷.

Pentru a observa care este influența dezastrelor de natură climatică, în perioada 2000-2017, în ceea ce privește persoanele decedate raportate, în

³³ https://www.unisdr.org/files/61119_credeconomiclosses.pdf.

³⁴ *Ibidem.*

³⁵ *Ibidem.*

³⁶ *Ibidem.*

³⁷ *Ibidem.*

funcție de stadiul de dezvoltare al diferitelor țări afectate, specialiștii au constatat următoarele: în țările cu venituri mari au fost raportate 98.649 de persoane decedate din cauza dezastrelor climatice, ceea ce înseamnă 16 persoane decedate raportat la un milion de locuitori; în țările cu venituri mediu-superior au fost raportate 101.006 de persoane decedate din cauza dezastrelor climatice, ceea ce înseamnă 50 de persoane decedate raportat la un milion de locuitori; în țările cu venituri mediu-mici au fost raportate 242.660 de persoane decedate din cauza dezastrelor climatice, ceea ce înseamnă 62 de persoane decedate raportat la un milion de locuitori; în țările cu venituri mici au fost raportate 51.458 de persoane decedate din cauza dezastrelor climatice, ceea ce înseamnă 60 de persoane decedate raportat la un milion de locuitori³⁸.

Activitatea vulcanică și incendiile de vegetație

Specialiștii, studiind baza de date EM-DAT, au constatat faptul că în ultimii 20 de ani activitatea vulcanică și incendiile de vegetație, comparative cu alte tipuri de dezastre cum sunt spre exemplu inundațiile, furtunile sau cutremurele de pământ, au produs mai puține pagube în lume. Acest lucru este evidențiat de cifrele statistice care ne arată faptul că în perioada 2000-2016, activitatea vulcanică și incendiile de vegetație au afectat 5.8 milioane de oameni, provocând decesul a 1.648 de persoane, iar pagubele materiale au fost de 41 de miliarde de dolari USD, comparativ cu inundațiile care au afectat 1.5 miliarde de oameni, cutremurele de pământ care au dus la decesul a 700.000 de persoane și furtunile care au produs pagube materiale în valoare de 802 miliarde de dolari USD³⁹. Totuși, în numai doi ani 2017 și 2018, situația s-a modificat dramatic în lume numărul persoanelor decedate și al pagubelor materiale de ordinul multor miliarde de dolari USD, fiind foarte mare.

Activitatea vulcanică, așa cum am arătat și anterior este considerată de specialiștii EM-DAT ca fiind un dezastru geofizic, și de regulă se cunosc regiunile din lume unde vulcanii sunt activi, cele mai active zone ale planetei fiind zona oceanului Pacific, unde avem așa numitul „Inel de foc”, în care Indonezia are 20 de vulcani activi, Filipine are 11 vulcani activi,

³⁸ https://www.unisdr.org/files/61119_credeconomiclosses.pdf.

³⁹ https://cred.be/sites/default/files/CRED_CRUNCH55.pdf.

Papua Noua Guinee are 7 vulcani activi, Vanuatu are 7 vulcani activi, și zona Americii Central și de Sud unde Ecuador are 9 vulcani activi, Columbia are 7 vulcani activi iar Guatemala are 5 vulcani activi, de asemenea vulcani activi mai întâlnim în Africa (spre exemplu D.R.Congo) și Europa (Italia și Islanda)⁴⁰. Trebuie precizat faptul că de cele mai multe ori zonele în care vulcanii sunt activi, sunt mai puțin locuite, deci impactul asupra oamenilor este mai redus, iar dacă în perioada 2000-2017 au fost raportate 90 de astfel de evenimente, care au dus la afectarea a 3 milioane de oameni și au provocat decesul a 665 de persoane, în anul 2018, numărul persoanele decedate din cauza activităților vulcanice a fost mai mare decât decesele înregistrate în toți anii precedenți ai secolului 21⁴¹.

În iunie 2018 a erupt vulcanul Fuego din Guatemala, care a ucis 425 de persoane și a afectat alte 1.7 milioane de persoane, producând numeroase pagube material (inclusiv oprirea activității principalului aeroport din Guatemala), acesta fiind considerat de către specialiști cea mai mortală erupție vulcanică din întreaga lume din 1991 și până în prezent, și cea mai mortală din America din 1985 (când o erupție vulcanică care a avut loc în Columbia a ucis aproximativ 21.000 de persoane⁴²) și până în prezent⁴³.

În decembrie 2018, vulcanul Anak Krakatau, care a erupt pe coasta insulei Java din Indonezia, a provocat o serie de valuri de tip tsunami, care au dus la decesul a 453 de persoane și a afectat 48.000 de persoane⁴⁴, aceasta, după ce un cutremur de pământ care s-a produs în insula Sulawesi, și care la rândul său a provocat valuri de tip tsunami, ucisese 4.340 de persoane⁴⁵.

Toate aceste evenimente care au avut loc în 2018, ne prezintă, potențialul distrugător al activităților vulcanice în lume, iar statistic, specialiștii au calculat faptul că media anuală a persoanelor decedate din

⁴⁰ https://cred.be/sites/default/files/CRED_CRUNCH55.pdf.

⁴¹ *Ibidem*.

⁴² https://en.wikipedia.org/wiki/Armero_tragedy.

⁴³ <https://www.worldvision.org/disaster-relief-news-stories/2018-guatemala-volcano-eruption-facts>.

⁴⁴ <https://ziare.com/stiri/eveniment/a-erupt-vulcanul-anak-krakatau-1606360>.

⁴⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/2018_Sulawesi_earthquake_and_tsunami.

cauza activităților vulcanice în perioada 2000-2017 este de 37 de persoane, iar numărul persoanelor decedate din această cauză în 2018 este de 878⁴⁶.

O situație aparte este cea a incendiilor de pădure, care au o arie de manifestare în lume, mult mai largă comparativ cu activitățile vulcanice, și care de regulă, apar în zonele unde există zone mari împădurite, provocând importante daune materiale, dar, din fericire, persoanele decedate sunt în număr mai redus, tocmai pentru faptul că acestea se produc de regulă în zonele mai puțin populate.

Din punct de vedere statistic, conform datelor raportate către baza de date EM-DAT, în perioada 2000-2016 au fost înregistrate 199 de astfel de evenimente, care au dus la decesul a 983 de persoane, au afectat 2.9 milioane de persoane și au produs pagube materiale în valoare de 40 de miliarde de dolari USD⁴⁷.

Începând cu anul 2017, specialiștii au observat o intensificare a acestui tip de dezastru, acest lucru fiind în strânsă legătură cu valurile de căldură care au lovit anumite zone ale lumii, întregindu-se 15 astfel de raportări, care au dus la decesul a 165 de persoane și daune materiale totale în valoare de 17 miliarde de dolari USD⁴⁸.

Cele mai importante astfel de evenimente au avut loc în Portugalia în lunile iunie și octombrie când și-au pierdut viața în total 109 persoane (cele mai multe fiind surprinse în autovehicule, în încercarea de a se retrage din calea incendiilor)⁴⁹, și în luna octombrie în California, unde incendiile de vegetație au ucis 30 de persoane iar pagubele materiale au fost estimate la 13 miliarde de dolari USD⁵⁰.

În 2018, s-a menținut aceeași tendință de creștere a numărului de astfel de evenimente, fiind înregistrate 10 astfel de evenimente, care au dus la decesul a 221 de persoane, afectând 260.000 de oameni și producând pagube materiale în valoare de 23 de miliarde de dolari SUA⁵¹. Cele mai

⁴⁶ https://cred.be/sites/default/files/CRED_CRUNCH55.pdf.

⁴⁷ *Ibidem*.

⁴⁸ *Ibidem*.

⁴⁹ <https://www.hotnews.ro/stiri-international-22106542-record-istoric-portugalia-442-000-hectare-fost-distruse-incendii-2017.htm>.

⁵⁰ <https://ziare.com/international/america/incendiile-din-california-continua-sa-faca-victime-sunt-31-de-morti-si-400-de-disparuti-1484899>.

⁵¹ https://cred.be/sites/default/files/CRED_CRUNCH55.pdf.

devastatoare au fost, incendiul care s-a manifestat în regiunea Attica din Grecia care a dus la decesul a 100 de persoane⁵² (acesta fiind considerat cel mai mortal incendiu înregistrat până astăzi în Europa de către EM-DAT) precum și incendiile care au avut loc în California și au dus la decesul a 88 de persoane⁵³ iar pagubele raportate au fost 24 miliarde de dolari SUA⁵⁴.

Având în vedere tendința de creșterii a temperaturilor mediului ambient, specialiștii sunt de părere că această tendință de creștere a numărului incendiilor de vegetație se va accentua și totodată atrag atenția supra faptului că fumul și gazele rezultate în urma arderii unor cantități foarte mari de astfel de materiale, duce la poluarea unor zone extreme de mari și pot afecta persoane cu sensibilitate crescută și cu dificultăți în respirație (provocând decesul acestora), așa cum a fost cazul incendiilor de pădure care au avut loc în 1997 în Asia de Sud est și în 2010 în Rusia⁵⁵.

Concluzii

Baza de date EM-DAT, este cea mai cuprinzătoare bază de date cu privire la dezastrele naturale și antropice care au avut loc în lume, din 1900 până în prezent. Specialiștii Centrului de Cercetări privind Epidemiologia Dezastrelor (CRED), în ultimii ani au acordat o atenție mai mare în ceea ce privește prevenirea și răspunsul în caz de dezastre precum și în ceea ce privește populațiile vulnerabile.

Specialiștii au constatat discrepanța dintre țările cu venituri mari și cele cu venituri mici, acestea din urmă în caz de dezastre, au cele mai multe victime umane. Trebuie precizat faptul că, din 2015 când a fost adoptat Cadrul Sendai, până în prezent peste 100 de țări au fost afectate de dezastre naturale (inundații, furtuni, secete), ceea ce adus la strămutarea a peste 60 de milioane de oameni⁵⁶.

Există riscul apariției catastrofelor umanitare, mai ales în țările sărace și cu zone de risc ridicat de apariție a dezastrelor naturale sau

⁵² https://it.wikipedia.org/wiki/Incendi_dell%27Attica_deI_2018.

⁵³ https://adevarul.ro/international/statele-unite/incendii-devastatoare-california-100000-persoane-evacuate-putin-cinci-murit-video-1_5f40c28f5163ec4271358f2a/index.html.

⁵⁴ <https://www.agerpres.ro/planeta/2019/01/08/incendiile-care-au-afectat-california-in-2018-au-provocat-pagube-record-companie-de-asigurari--237497>.

⁵⁵ https://cred.be/sites/default/files/CRED_CRUNCH55.pdf.

⁵⁶ https://www.unisdr.org/files/61119_credeconomiclosses.pdf.

antropice, unde de cele mai multe ori, există populații numeroase și fără posibilități de apărare, aplatate în astfel de zone.

Având în vedere numărul crescut de dezastre naturale, existența unor sisteme de avertizare timpurie și de evacuare a populației, devine prioritară, mai ales în zonele predispuse la inundații și secetă, care provoacă cele mai mari pierderi economice.

Conform datelor pe care le au specialiștii Centrului de monitorizare a deplasărilor interne, în anul 2018, 18 milioane de oameni au fost nevoiți să se deplaseze din cauza dezastrelor climatice (inundații, furtuni și secetă)⁵⁷.

Totodată, se observă în ultimii ani, creșterea alarmantă a incendiilor de vegetație (care are legătură cu tendința de încălzire globală) dar și a activităților vulcanice.

BIBLIOGRAFIE

1. *** https://www.unisdr.org/files/61119_credeconomiclosses.pdf.
2. *** <https://www.worldbank.org/en/results/2017/12/01/climate-insurance>.
3. *** file:///D:/Downloads/54917_iddr2017conceptnote.pdf.
4. *** https://en.wikipedia.org/wiki/2004_Indian_Ocean_earthquake_and_d_tsunami.
5. *** https://en.wikipedia.org/wiki/2010_Haiti_earthquake#cite_note-bbc100210-11.
6. *** https://www.hotnews.ro/stiri-ultima_ora-7755844-cutremur-7-grade-noua-zeelanda.htm.
7. *** <https://www.digi24.ro/stiri/externe/mapamond/chile-lectia-celor-mai-mari-cutremure-din-istorie-573958>.
8. *** https://en.wikipedia.org/wiki/Cyclone_Nargis.
9. *** <https://www.digi24.ro/stiri/sci-tech/natura-si-mediu/national-geographic-explica-de-ce-s-au-inmultit-episoadele-de-canicula-in-lume-la-ce-sa-ne-asteptam-1152868>.
10. *** <https://www.concernusa.org/story/decade-drought-in-somalia/>

⁵⁷ https://www.unisdr.org/files/61119_credeconomiclosses.pdf.

11. *** <https://journals.plos.org/plosone/article%3Fid%3D10.1371/journal.pone.0187300>.
12. *** <https://academic.oup.com/socpro/article/66/3/448/5074453>.
13. *** <http://www.fao.org/3/I8656EN/i8656en.pdf>.
14. *** <https://edition.cnn.com/2017/09/26/us/response-harvey-irma-maria/index.html>.
15. *** <https://eu.usatoday.com/story/weather/2015/08/24/2005-hurricane-season-katrina/32269245/>.
16. *** https://en.wikipedia.org/wiki/2008_Sichuan_earthquake.
17. *** https://cred.be/sites/default/files/CRED_CRUNCH55.pdf.
18. *** https://en.wikipedia.org/wiki/Armero_tragedy.
19. *** <https://www.worldvision.org/disaster-relief-news-stories/2018-guatemala-volcano-eruption-facts>.
20. *** <https://ziare.com/stiri/eveniment/a-erupt-vulcanul-anak-krakatau-1606360>.
21. *** https://en.wikipedia.org/wiki/2018_Sulawesi_earthquake_and_tsunami.
22. *** <https://www.hotnews.ro/stiri-international-22106542-record-istoric-portugalia-442-000-hectare-fost-distruse-incendii-2017.htm>.
23. *** <https://ziare.com/international/america/incendiile-din-california-continua-sa-faca-victime-sunt-31-de-morti-si-400-de-disparuti-1484899>.
24. *** https://it.wikipedia.org/wiki/Incendi_dell%27Attica_del_2018.
25. *** https://adevarul.ro/international/statele-unite/incendii-devastatoare-california-100000-persoane-evacuate-putin-cincimurit-video-1_5f40c28f5163ec4271358f2a/index.html.
26. *** <https://www.agerpres.ro/planeta/2019/01/08/incendiile-care-au-afectat-california-in-2018-au-provocat-pagube-record-companie-de-asigurari--237497>.

PARTICULARITĂȚI ÎN DESFĂȘURAREA PROCESULUI DE PREGĂTIRE INFORMATIVĂ A CÂMPULUI/SPAȚIULUI DE LUPTĂ (IPB) PENTRU OPERAȚIILE DE STABILITATE

PARTICULAR ASPECTS IN CONDUCTING THE PROCESS OF INTELLIGENCE PREPARATION OF THE BATTLEFIELD / BATTLESPACE (IPB) FOR STABILITY OPERATIONS

Colonel (rtr.) prof. univ. dr. Gheorghe BOARU

Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale,
Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România,
Profesor asociat la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”,
E-mail: boarugheorghe@yahoo.com

Colonel Valerică PIROȘCĂ

Doctorand la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”,
E-mail: vali_pir2004@yahoo.com

Rezumat: *Rezultatele negative obținute într-o confruntare armată, de-a lungul istoriei, au avut la bază decizii greșite luate de către comandanți, atât pe timpul planificării, cât și pe timpul desfășurării acțiunilor de luptă. Cunoștințele vagi despre elementele câmpului de luptă, avute la dispoziție de către aceștia, au influențat în mod negativ decizia și respectiv rezultatul final al luptei. Avantajul cunoașterii terenului, inamicului și a stării vremii, precum și aprecierea corectă a influențelor acestora asupra câmpului de luptă, au fost și rămân elemente esențiale în procesul de luare a deciziei.*

La nivelul începutul secolului al XXI-lea, armatele moderne, prin componenta lor de informații militare, dezvoltă un amplu proces prin care se asigură comandanților o imagine cât mai complexă a câmpului de luptă. Noile tipuri de amenințări, precum și noile spații de confruntare, au generat particularități specifice de organizare și desfășurare a acestui proces denumit Pregătirea Informativă a Câmpului/Spațiului de Luptă (IPB)¹.

Cuvinte cheie: *acțiune militară, amenințare, pregătirea informativă a câmpului de luptă, teatru de operații, tehnologii militare.*

Abstract: *Throughout history, the negative results obtained in an armed confrontation were based on wrong decisions made by the commanders, both during the*

¹ IPB - Intelligence Preparation of the Battlefield/ Battlespace.

planning and during the conduct of combat actions. The vague knowledge about the elements of the battlefield made available to the commanders negatively influenced the decision and the final result of the battle, respectively. Knowledge about the terrain, the enemy and the weather, as well as the correct estimation of their influences on the battlefield, were and remain essential elements in the decision-making process.

At the beginning of the 21st century, through their military intelligence section or department, modern armies develop an extensive process that provides commanders with a more complex picture of the battlefield. The new types of threats, as well as the new confrontation spaces, have generated specific peculiarities of organization and development of this process called Intelligence Preparation of the Battlefield/Battlespace.

Keywords: *military action, threat, intelligence preparation of the battlefield, theater of operations, military technologies.*

Introducere

Forțele armate s-au dezvoltat și perfecționat odată cu societatea civilă. Dezvoltarea societății civile a avut la bază nevoia de securitate, ceea ce a presupus crearea și susținerea unei armate forte bine organizată și înzestrată, capabilă să asigure această nevoie. Dezvoltarea științifico-tehnică a societății și-a pus, în mod semnificativ, amprenta asupra forțelor armate, aducând în prim plan noi categorii de tehnică și armament, care au generat noi concepte și doctrine cu privire la ducerea acțiunilor militare.

Cele mai cunoscute forme ale acțiunilor de luptă sunt ofensiva și apărarea, la care de-a lungul timpului s-au alăturat o serie de acțiuni ale elementelor de sprijin. Spre exemplu, odată cu apariția armelor de foc, în special a artileriei, a fost generat sprijinul de foc, care constituie una din componentele importante pe timpul acțiunilor militare.

Operația de stabilitate

În conflictele armate, care au avut loc după cea de a doua conflagrație mondială, o atenție deosebită a început să fie acordată activităților desfășurate de către forțele armate în perioada post conflict. Rolul acestora fiind foarte important în menținerea stabilității și securității în regiune sau în teatrul de operații. Astfel, la finalul secolului XX și începutul secolului XXI, gânditorii militari s-au aplecat tot mai mult asupra activităților post conflict, abordând concepte precum stabilitatea, sprijinul și reconstrucția.

O atenție deosebită, în acest sens o întâlnim la gânditorii militari americani, care, de altfel, dintr-un anumit punct de vedere pot fi numiți și pionieri ai acestui tip de acțiune, în care sunt utilizate forțele armate.

Potrivit manualului de câmp FM 3-07, ediție 2003, al Forțelor Armate ale SUA, operația de stabilitate „... promovează și protejează interesele naționale ale SUA prin influențarea dimensiunilor amenințării, politice și informaționale ale mediului operațional printr-o combinație de activități de dezvoltare, de cooperare în timp de pace și acțiuni coercitive ca răspuns la criză. Forțele armate îndeplinesc obiective de stabilitate prin implicare și răspuns. Activitățile militare care susțin operațiile de stabilitate sunt diverse, continue și deseori pe termen lung. Scopul lor este promovarea și susținerea stabilității regionale și globale”².

Mai târziu, în ediția din 2008, cu modificări în 2014, a aceluiași manual de câmp FM 3-07, americanii completează definiția dată anterior operației de stabilitate, apreciind că acest tip de operații sunt „... operații care cuprind diferite misiuni, sarcini și activități militare desfășurate în afara Statelor Unite, în coordonare cu alte instrumente ale puterii naționale pentru menținerea sau restabilirea unui mediu stabil și sigur, furnizează servicii esențiale guvernamentale, asigură reconstrucția infrastructurii de urgență și ajutor umanitar”³.

Manualul de luptă al Forțelor Terestre, din Armata României, ediție 2012, menționează că „acțiunile de stabilitate sunt acțiuni care urmăresc stabilizarea unei situații și reducerea nivelului violenței; prin aceasta se impune securitatea și controlul asupra unei zone angajând capacitățile militare la restaurarea serviciilor și sprijinul agențiilor civile”⁴.

Apreciem, totuși, că experiența acumulată de Forțele Armate americane, în acest tip de operații, se materializează foarte bine în Doctrina Armatei SUA ADP 3-07, ediție iulie 2019, care, efectiv, completează definițiile anterioare și menționează că „O operație de stabilitate apare ca parte a acțiunii decisive într-o operație întrunită sau ca activitate

² *** FM 3-07 (FM 100-20), *Stability Operations and Support Operations*, Headquarters Department of the Army, Washington, DC, 20 February 2003, section 1-2.

³ *** FM 3-07, *Stability Operations*, Headquarters Department of the Army, Washington, DC, October 2008, section V.

⁴ *** F.T. - 3, *MANUALUL DE TACTICĂ GENERALĂ A FORȚELOR TERESTRE*, București, 2012, p. 49.

defășurată adesea în timp de pace. Sarcinile forțelor armate în operațiile de stabilitate sunt acele sarcini executate de un comandant pentru a realiza cu succes operații de stabilitate. Aceste sarcini pot fi în centrul misiunii operației, pot fi realizate ca sarcini specificate sau implicite, într-o operație specifică luptei armate sau pot fi efectuate ca activități executate adesea în timp de pace”⁵.

Pe timpul operației de stabilitate forțele militare implicate vor asigura securitatea civililor și vor sprijini controlul civil din zona de responsabilitate, vor asigura reconcilierea dintre adversarii locali sau regionali, vor sprijini buna funcționare a instituțiilor politice, juridice, sociale și economice din zona de responsabilitate și vor asigura tranziția responsabilității către autoritățile civile legitime.

Literatura „civilă” dedicată acestui fenomen face analize destul de interesante și demne de studiat, mai ales că implică două organizații, ONU și NATO, care desfășoară acțiuni specifice acestui fenomen. Astfel, într-o lucrare editată de cercetători care-și desfășoară activitatea științifică în spațiul asiatic, operațiile de stabilitate sunt analizate și prezentate ținând cont de specificul geografic, social și politic din care provin cei nouă contribuitori (Japonia, Malaezia, Indonezia, Australia, Singapore, Marea Britanie).

Astfel, în această lucrare, se afirmă că: *„Pe măsură ce câteva țări membre NATO de bază experimentează tactici avansate de stabilizare, alte națiuni care nu sunt la fel de expuse acestor operațiuni rămân neobișnuite cu abordarea stabilizării, ducând la lărgirea lacunelor internaționale în doctrină, experiență și cunoștințe.*

Fără a aduce atingere cererilor de „interoperabilitate” între aliați și cererilor de contribuție sporită la operațiile NATO din partea celor din afara alianței, aceste lacune în doctrină și experiențe (ca să nu mai vorbim de interese divergente) rămân un obstacol în calea unei colaborări eficiente. Atunci când sunt combinate cu demografia în schimbare a operațiunilor de pace ale ONU, aceste tendințe se adaugă la complexitatea și provocările cu care se confruntă domeniul operațiilor internaționale de pace.

⁵ *** ADP 3-07, *Stability*, Headquarters Department of the Army, Washington, DC, 31 July 2019, section 1-1.

Dacă națiunile Asia-Pacific vor să intensifice și să contribuie mai mult, în mod intenționat la astfel de operațiuni, o analiză a poziției acestor națiuni în ceea ce privește abordările întregului guvern poate astfel furniza cel puțin o platformă pentru identificarea deficiențelor și a punctelor slabe în conceptualizarea și implementarea operațiilor complexe de stabilitate precum cele din Afganistan”⁶.

Cu toate acestea, contrainsurgența nu poate și nu ar trebui să fie combinată cu operațiile de pace și este dincolo de scopul acestei cercetări. Unele lecții relevante pot fi încă trase de la națiunile desfășurate în misiuni de stabilitate care nu sunt conduse de ONU.

Aceste lecții variază de la abilitățile națiunilor de a implementa abordări cuprinzătoare ale întregului guvern și cooperarea civil-militară; capacități de nișă desfășurate, cum ar fi forțele de poliție în formare; aranjamente de instruire înainte de desfășurare pentru a face față posibilelor atacuri ale insurgenților; eforturi de reconstrucție, cum ar fi inginerii și echipele medicale, pentru a cuceri proverbialele „inimi și minți”.

Tot în această lucrare se recunoaște că de fapt contribuția principală, atât teoretică cât și practică, la operațiile de stabilitate o are SUA : „După cum va demonstra cartea, implicarea națiunilor Asia-Pacific în aceste operații de stabilizare nu este semnificativă, cu excepția principalilor aliați din regiune ai americanilor, precum Australia și Coreea de Sud, în special. Prin urmare, doctrinele regionale în stabilizare sunt abia dezvoltate. Din nou, acest lucru ne lasă să facem ipoteza că aceste națiuni nu au avut prea mult impuls pentru a dezvolta doctrine de stabilizare deplină (inclusiv contrainsurgența), așa cum s-a făcut în Regatul Unit sau Statele Unite”⁷.

Definiția guvernului britanic pentru operația de „stabilizare” este dată astfel: „Un proces care susține statele care intră, rezistă sau ies din conflict, pentru a preveni sau reduce violența; protejează populația și infrastructura cheie; promovarea proceselor politice și structurilor de guvernare, care conduc la o soluționare politică care instituționalizează

⁶ Chiyuki Aoi and Yee-Kuang Heng, *Asia-Pacific Nations in International Peace Support and Stability Operations*, First published in 2014 by PALGRAVE MACMILLAN® in the United States— a division of St. Martin’s Press LLC, 175 Fifth Avenue, New York, NY 10010, p. 9.

⁷ *Ibidem*, pp. 9-10.

*disputele non-violente pentru putere; se pregătește pentru o dezvoltare socială și economică durabilă*⁸.

Ca un proces care sprijină statele în realizarea unei soluții politice durabile între elite, oameni și state concurente, conceptul este în esență o construcție de stat, care implică protecția oamenilor, precum și a infrastructurilor sociale, economice și politice cheie [JDP 3-40 și JDP 05]⁹. Acest lucru a implicat întoarcerea doctrinară a unei game întregi de principii clasice de contrainsurgență și, nu mai puțin important, acele națiuni care se angajează în stabilizare, prin urmare au introdus abordări ale întregului guvern care integrează diferite pârghii ale guvernului, de la armată, poliție, diplomație, dezvoltare și drept.

Ca rezultat al unor națiuni care au abordări cuprinzătoare, „*au existat unele „ciocniri” de principii, întrucât agențiile civile au susținut că „spațiul operațional” tradițional bazat pe neutralitate, imparțialitate și independență trebuie respectat*”¹⁰.

Prin urmare, termenul „misiuni de stabilitate” sau „operații de stabilitate” (cuprinzând și contrainsurgența) va fi folosit pentru a se referi la Operații militare conduse de SUA în Irak și Afganistan.

Abordarea cuprinzătoare este definită în mod variat de diferiți actori, dar îl conceptualizăm pe larg ca „*o abordare care combină măsurile economice, de guvernare și de securitate, în conformitate cu conceptul de stabilizare din Regatul Unit*”¹¹. „Abordarea integrală a guvernului” este

⁸ Chiyuki Aoi and Yee-Kuang Heng, *op.cit.* p.11.

⁹ Joint Doctrine Publication 3-40 (JDP 3-40), *SECURITY AND STABILISATION: THE MILITARY CONTRIBUTION*, November 2009; Joint Doctrine Publication (JDP) 05, *SHAPING A STABLE WORLD: THE MILITARY CONTRIBUTION*, 2016.

¹⁰ Hugo Slim, *With or Against? Humanitarian Agencies and Coalition Counter-Insurgency*, Center for Humanitarian Dialogue, Opinion (July 2004). Nicholas Leader, *Proliferating Principles, or How to Sup with the Devil without Getting Eaten*, *The International Journal of Human Rights*, Vol. 2, No. 4 (1998): 1–27.

¹¹ (JDP) 3–40, Chapter 2; *On the European Union’s coherence-based approach*, vezi *European Security Strategy*, disponibil pe: [http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_organised_crime / r00004_en.htm], accesat la 20.10.2020; *NATO has pursued such approach in Afghanistan*, vezi *NATO summit declarations in Riga (2006) and Bucharest (2008)*. *Riga Summit Declaration*, disponibil pe: [www.nato.int/docu/pr/2006/p06-150e.htm]; *Bucharest Summit Declaration*, disponibil pe: [www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_8443.htm], ambele accesate la 20.10.2020.

manifestarea unei astfel de acțiuni și presupune, în mod normal, eforturi de integrare a activităților în mai multe administrații guvernamentale relevante. De exemplu, abordarea 3D (apărare, diplomație, dezvoltare).

Conceptul „IPB”

Istoria conflictelor militare a demonstrat, încă din cele mai vechi timpuri, că un avantaj foarte important pentru comandanți în câmpul de luptă, indiferent de tipul de acțiuni militare desfășurate, a fost reprezentat de cunoașterea aspectelor legate de teren și adversar, precum și a altor factori care au manifestat într-un mod sau altul influențe asupra planificării, organizării și desfășurării acțiunilor militare.

În urmă cu mai bine de 2500 de ani, marele strateg chinez Sun Tzu aprecia că „Or, dacă prințul luminat și generalul avizat înving inamicul de câte ori trec la acțiune, dacă realizările lor depășesc pe cele obișnuite, aceasta se datorește informării prealabile. ... Ceea ce se numește informare prealabilă nu provine de la spirite, nici de la divinități, nici din analogie cu evenimentele trecute, nici din calcule. Ea trebuie obținută de la oamenii care cunosc situația inamicului”¹².

Este totuși adevărat faptul că, în timp, pe lângă cunoașterea inamicului, introducerea unor noi sisteme de armament, precum și modificările doctrinare generate de către acestea, au dus la nevoia de cunoaștere de către comandanți a mai multor factori din câmpul de luptă, care pot asigura avantaje și pot influența în mod decisiv rezultatul unei bătălii. Printre acești factori se numără terenul, infrastructura, populația, situația hidro-meteorologică și orice alți factori care pot avea efecte asupra acțiunilor proprii sau ale inamicului, în spațiul de confruntare.

În cadrul forțelor armate moderne, la nivelul începutului de secol XXI, această cunoaștere se materializează printr-un proces denumit Pregătirea Informativă a Spațiului/Câmpului de Luptă (*Intelligence Preparation of the Battlespace/Battlefield – IPB*). La acest proces participă întreg statul-major al unității militare implicate în operația militară și se desfășoară sub îndrumarea șefului compartimentului informații.

În procedura ATP 2-01.3/MCRP 2-3A, a Armatei americane, IPB este definit ca fiind „ ... procesul sistematic de analiză a variabilelor de

¹² Sun TZU, *Arta războiului*, Antet XX București, 1993, p. 92.

*misiune ale inamicului, terenului, vremii și considerațiilor civile într-o zonă de interes pentru a determina efectul lor asupra operațiilor militare. IPB este procesul sistematic și continuu de analiză a amenințării și a mediului într-o zonă geografică specifică*¹³.

În ultima versiune a acestui document¹⁴, IPB este definit foarte puțin diferit:

„ ... procesul sistematic de analiză a variabilelor de misiune ale inamicului, terenului, vremii și considerațiilor civile într-o zonă de interes pentru a determina efectul lor asupra operațiilor militare. IPB permite comandanților și personalului să adopte o abordare holistică a analizei mediului operațional ”.

În accepțiune românească *„Pregătirea informativă a câmpului de luptă/Intelligence preparation of battlefield – IPB este un proces de analiză integrată a inamicului, terenului și a mediului de confruntare din zona de operații. Ca urmare a relaționării dintre factorii analizați, IPB este un proces dinamic și continuu, ce trebuie executat la toate nivelurile de comandă*¹⁵.

Indiferent de tipul operațiilor militare, procesul IPB cuprinde următoarele 4 etape¹⁶:

- definirea mediului operațional;
- descrierea efectelor mediului operațional asupra operației;
- evaluarea amenințării;
- determinarea cursurilor de acțiune ale amenințării.

Ultima versiune a acestui document¹⁷ cuprinde aceleași etape, dar la alt subcapitol.

¹³ *** ATP 2-01.3 / MCRP 2-10B.1, *Intelligence Preparation of the Battlefield/Battlespace*, Headquarters, Department of the Army Headquarters, United States Marine Corps, November 2014, section 1-1.

¹⁴ *** ATP 2-01.3 / MCRP 2-10B.1, *Intelligence Preparation of the Battlefield/Battlespace*, Headquarters Department of the Army Washington, DC 1 March 2019 section 1-1.

¹⁵ *** S.M.G./Cc.-2.3, *Manualul pentru pregătirea informativă a câmpului de luptă*, București, 2005, art.0101- (1).

¹⁶ *** ATP 2-01.3 / MCRP 2-10B.1, 2014, *op.cit*, section 1-2.

¹⁷ *** ATP 2-01.3 / MCRP 2-10B.1, *Intelligence Preparation of the Battlefield/Battlespace*, Headquarters Department of the Army Washington, DC 1 March 2019, section 1-13.

În prima etapă, personalul din cadrul compartimentului informații va trebui să identifice caracteristicile semnificative ale inamicului, terenului, starea vremii și considerațiile de ordin civil. În etapa a doua, vor trebui estimate efectele pe care caracteristicile identificate în prima etapă le pot avea asupra acțiunilor trupelor proprii. În etapa a treia, se va identifica modul în care amenințarea poate influența acțiunile trupelor proprii, iar în ultima etapă se vor elabora posibilele cursuri de acțiune ce pot fi adoptate de către forțele de amenințare.

În cazul operațiilor specifice luptei armate, respectiv ofensive și defensive, amenințarea reprezentată de un inamic, care poartă uniformă, are însemne specifice unor forțe armate, parcurgerea etapelor din cadrul IPB este una relativ normală, desfășurată după principii și norme ale confruntărilor armate.

În situația operațiilor de stabilitate, când inamicul/amenințarea nu mai este reprezentat(ă) de către forțe armate, nu are uniformă și nici însemne specifice, nu acționează după norme și principii ale luptei armate, desfășurarea procesului IPB și crearea unei imagini cât mai complexe a câmpului de luptă și amenințării pentru comandanți și statelor lor majore, reprezintă o adevărată provocare pentru personalul din cadrul compartimentului informații.

Scopurile operației de stabilitate sunt legate de¹⁸:

- salvarea vieților;
- restaurarea serviciilor esențiale;
- protejarea infrastructurii și a proprietății;
- restaurarea și menținerea funcționării actului de guvernare;
- asigurarea unui climat de securitate;
- izolarea elementelor ostile de populația locală;
- câștigarea susținerii pentru guvernul local;
- asigurarea nevoilor de bază pentru populația civilă.

Așa cum se poate observa la o primă analiză, nici unul din scopurile mai sus menționate nu este comun scopurilor operațiilor specifice luptei armate. Aceste scopuri au generat particularități specifice operațiilor de stabilitate, în toate fazele acestora.

¹⁸ *** ATP 2-01.3 / MCRP 2-10B.1, 2014, *op.cit.*, section 7-8.

Particularități ale IPB în operațiile de stabilitate

La începutul secolului XXI, forțe armate ale unor state dezvoltate au fost implicate în diferite conflicte, printre care sunt de menționat conflictele din Balcani (fosta Yugoslavie), Irak, Afganistan, Africa, Caucaz și, mai nou, peninsula Crimeea și Estul Ucrainei, care, în partea finală, s-au transformat în operații de stabilitate, sprijin și de reconstrucție.

Ne vom opri cu analiza asupra conflictelor din Irak și Afganistan unde, pe lângă faptul că au fost implicate forțe armate aparținând unor state dezvoltate din NATO și au fost folosite sisteme de armament și tehnologii militare moderne, a fost făcută publică o serie de materiale legate de activitatea structurilor de informații militare implicate în sprijinul acțiunilor militare din aceste teatre de operații.

În Irak, în debutul operației „*Iraqi Freedom*”, forțele de *Coaliție* au întâlnit Armata condusă de către fostul lider irakian Saddam Hussein, o forță armată clasică, care purta uniformă, avea însemne specifice și acționa după principiile războiului. Ulterior înfrângerii trupelor dictatorului irakian, s-a trecut la o nouă etapă a acțiunilor militare și anume la stabilitate și reconstrucție.

Dacă la baza succesului avut de către forțele de *Coaliție* din prima parte a conflictului au stat produsele elaborate de către structurile de informații militare, în cadrul procesului IPB, în faza de stabilitate a apărut o serie de deficiențe generate de o nouă amenințare. Aceasta s-a diversificat, fiind reprezentată de elemente ale unor grupări teroriste din regiune, dintre care cea mai reprezentativă a fost Al Qaeda. Elemente teroriste au folosit diferite forme de acțiune împotriva forțelor *Coaliției*, de la ambuscade la atacuri sinucigașe cu dispozitive explozive improvizate.

Operația „*Enduring Freedom*” a debutat cu o acțiune combinată a structurilor de informații cu cele ale structurilor de Forțe pentru Operații Speciale, care a avut ca scop sprijinirea elementelor locale, care manifestau o atitudine potrivnică regimului taliban.

Ulterior, au fost dislocate forțe armate care au sprijinit înlăturarea regimului taliban, organizarea de alegeri și instaurarea unui regim democratic. Încă de la începutul conflictului, amenințarea s-a constituit din elemente care nu purtau uniformă, nu aveau însemne și nu acționau după principii ale luptei armate. S-a demonstrat ulterior că amenințarea/inamicul, prezent în acest Teatru de Operații, s-a bucurat de un sprijin consistent din partea populației locale.

Atât pe timpul operației „Iraqi Freedom”, cât și al operației „Enduring Freedom”, au fost identificate lecții învățate, cu privire la modul de acțiune a forțelor armate pe timpul operației de stabilitate. Aceste lecții învățate au stat la baza elaborării de noi doctrine, manuale și tactici, tehnici și proceduri, care vor călăuzi forțele armate în operațiile viitoare. Parte din aceste lecții învățate au fost identificate în domeniul informațiilor militare și au avut la bază eșecurile acestora pe timpul celor două operații militare.

Considerată o sarcină foarte importantă a elementelor de informații militare pe timpul operațiilor de stabilitate, procesul IPB trebuie să asigure produse informative, care să sprijine comandantul și statul său major să¹⁹:

- înțeleagă cauzele instabilității;
- identifice sprijinul de pe plan intern și extern primit de elementele insurgente;
- înțeleagă legătura insurgenților cu populația locală;
- identifice grupurile țintă din rândul populației, pe care insurgenții își concentrează acțiunile;
- identifice grupuri ale populației locale, care sunt vulnerabile în fața insurgenților și să determine cauzele vulnerabilității acestora;
- înțeleagă motivația insurgenților;
- înțeleagă tehnicile, tacticile și procedurile folosite de către insurgenți;
- înțeleagă condițiile pe care insurgenții doresc să le creeze pentru îndeplinirea obiectivelor pe care și le-au propus;
- asigure evaluări pentru toate liniile operațiilor;
- evalueze efectele și consecințele asupra operațiilor desfășurate de către trupele proprii.

Pornind de la aceste sarcini, care prezintă diferențe semnificative față de cele ale unui proces IPB într-o operație specifică luptei armate, se pot identifica o serie de particularități ale procesului IPB pe timpul operației de stabilitate.

Particularitățile procesului IPB pe timpul operației de stabilitate pot fi identificate la toate componentele câmpului de luptă, precum teren și starea a vremii, însă apreciem că diferențele importante sunt date de inamic/amenințare și de către considerațiile de ordin civil (organizarea

¹⁹ *** ATP 2-01.3 / MCRP 2-10B.1, 2014, *op.cit.*, section 7-8.

administrativ-teritorială, religie, cultură, educație, atitudine față de forțele proprii, infrastructură, dezvoltarea economică etc).

Cea mai importantă particularitate a operației de stabilitate, cu influențe semnificative în desfășurarea procesului IPB, este dată de amenințare/inamic. Aceasta are forme de organizare și de acțiune imprevizibile, ceea ce generează foarte multă incertitudine la nivelul analiștilor militari implicați în procesul IPB. În sprijinul acestora vine procedura ATP 2-01.3/MCRP 2-3A, a Armatei americane, care specifică faptul că principalele cereri de informații pe timpul operației de stabilitate, sunt legate de răspunsul la următoarele întrebări²⁰:

- *Ce conduce la instabilitate?* – exemplele includ fraudarea alegerilor, probleme legate de legislație, tensiuni religioase, credibilitatea instituțiilor guvernamentale în fața populației și altele;

- *Care este natura și tipul insurgenților?* – cine sunt și ce doresc aceștia?

- *Care este strategia insurgenților?* – cum intenționează aceștia să îndeplinească ce își doresc?

- *Care este motivația insurgenților?*

- *Care sunt obiectivele insurgenților?*

- *Care este sprijinul populației acordat insurgenților?*

- *Care sunt capacitățile și vulnerabilitățile insurgenților?*

Deși, la prima trecere în revistă, aceste întrebări sunt foarte asemănătoare cu cele ce apar în cazul unui inamic clasic, obținerea răspunsurilor în cazul operației de stabilitate este influențată de informațiile avute la dispoziție despre elementele insurgente.

Referitor la influența considerațiilor de ordin civil asupra procesului IPB, apreciem că acestea au o valoare negativă proporțională cu sprijinul și afinitatea populației față de elementele insurgente. Spre exemplu, în Teatrul de Operații (TO) din Afganistan, din 2003 și până în prezent s-a demonstrat că elementele insurgente, respectiv talibanii, reprezentanți ai unor organizații teroriste de talie internațională, s-au bucurat și se bucură de sprijinul tacit al populației locale. Sprijinul acordat de populația locală a asigurat deplasarea lejeră a elementelor insurgente, precum și organizarea diferitelor forme de atac asupra forțelor Coaliției.

²⁰ *** ATP 2-01.3 / MCRP 2-10B.1, 2014, *op.cit.*, section 7-7.

Concluzii

Amenințarea și considerațiile de ordin civil sunt cele două componente ale câmpului de luptă care dau un grad de incertitudine foarte mare, pentru materialele informative ce se elaborează pe timpul procesului IPB.

Eliminarea acestui grad de incertitudine presupune existența unei baze de date consistente, precum și folosirea celor mai eficiente mijloace de culegere de date și informații veridice, obținute la momentul oportun și care să vină în sprijinul analiștilor militari, pentru elaborarea unor materiale informative de calitate capabile să asigure o imagine completă a câmpului de luptă pentru comandanți și statele lor majore, implicate în procesul de elaborare a deciziei.

Un alt factor, care ar putea îmbunătăți considerabil rezultatele procesului IPB pe timpul operației de stabilitate, este dat de folosirea unor analiști militari cu experiență în astfel de acțiuni militare și care au cunoștințe vaste despre amenințările de tip asimetric, precum și despre populația locală. Experiența acestora poate aduce în orice moment un plus de valoare, care poate fi exploatat de comandanți pe câmpul de luptă.

BIBLIOGRAFIE

1. *** SMG/PF-3, *Doctrina pentru operațiile întrunite ale Forțelor Armate*, București, 2014.
2. *** SMG/PF-5, *Doctrina planificării operațiilor în Armata României*, București, 2013.
3. *** S.M.G. / Cc.-2.3, *Manualul pentru pregătirea informativă a câmpului de luptă*, București, 2005.
4. *** F.T.-3, *MANUALUL DE TACTICĂ GENERALĂ A FORȚELOR TERESTRE*, București, 2012.
5. *** ADP 3-07, *Stability*, Headquarters Department of the Army, Washington, DC, 31 July 2019, disponibil pe http://pksoi.armywarcollege.edu/default/assets/File/Doctrine/ADP3-07_Stability_20190731.pdf.
6. *** FM 2-0, *Intelligence*, martie 2010, disponibil pe <http://fas.org/irp/doddir/army/fm2-0.pdf>.
7. *** FM 2-0, *Intelligence Operations*, aprilie 2014, disponibil pe <https://www.bits.de/NRANEU/others/amd-us-archive/fm2-0%2814%29.pdf>.

8. *** FM 3-07 (FM 100-20), *Stability Operations and Support Operations*, Headquarters Department of the Army, Washington, DC, 20 February 2003, disponibil pe https://usacac.army.mil/sites/default/files/misc/doctrine/CDG/cdg_resources/manuals/fm/fm3_07.pdf.
9. *** FM 3-07, *Stability Operations*, Headquarters Department of the Army, Washington, DC, October 2008, disponibil pe https://www.globalsecurity.org/military/library/policy/army/fm/3-07/fm3-07_2014.pdf.
10. *** ATP 2-01.3 / MCRP 2-10B.1, *Intelligence Preparation of the Battlefield/Battlespace*, Headquarters, Department of the Army Headquarters, United States Marine Corps, November 2014, disponibil pe <https://www.marines.mil/portals/1/MCRP%202-10B.1.pdf?ver=2018-10-04-131000-610>.
11. *** ATP 2-01.3 / MCRP 2-10B.1, *Intelligence Preparation of the Battlefield/Battlespace*, Headquarters Department of the Army Washington, DC 1 March 2019, disponibil pe <https://www.fas.org/irp/doddir/army/atp2-01-3PDF>.
12. *** Joint Doctrine Publication 3-40 (JDP 3-40), *SECURITY AND STABILISATION: THE MILITARY CONTRIBUTION*, November 2009.
13. *** Joint Doctrine Publication (JDP) 05, *SHAPING A STABLE WORLD: THE MILITARY CONTRIBUTION*, 2016.
14. Col. prof. univ. dr. Gheorghe BOARU *Aspecte ale conducerii sistemelor militare*, București, Editura AISM, 1999.
15. Col. prof. univ. dr. Gheorghe BOARU *Războiul informațional și operațiile informaționale*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004.
16. BOARU Gheorghe și colectiv *Studiu privind dezvoltarea capacităților de culegere, prelucrare și diseminare a informațiilor militare pentru asigurarea sprijinului decizional în domeniul politico-militar*, București, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2011.
17. Chiyuki Aoi and Yee-Kuang Heng *Asia-Pacific Nations in International Peace Support and Stability Operations*, First published in 2014 by PALGRAVE MACMILLAN® in the United States— a division of St. Martin’s Press LLC, 175 Fifth Avenue, New York, NY 10010.
18. Hugo Slim *With or Against? Humanitarian Agencies and Coalition Counter-Insurgency*, Center for Humanitarian Dialogue, Opinion (July, 2004).

19. Nicholas Leader *Proliferating Principles, or How to Sup with the Devil without Getting Eaten*, The International Journal of Human Rights, Vol. 2, No. 4 (1998): 1–27.
 20. Topor Sorin,
Călin Ion, Nițu Costinel,
Crăciun Draga-Nicola
Despre informații și sisteme informaționale militare, București, 2008.
 21. Sun TZU
Arta războiului, Antet XX București, 1993.
 22. *** *European Security Strategy*, disponibil pe: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/fight_against_organised_crime/r00004_en.htm.
 23. *** *Riga Summit Declaration*, disponibil pe: www.nato.int/docu/pr/2006/p06-150e.htm.
 24. *** *Bucharest Summit Declaration*, disponibil pe: www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_8443.htm.
-

LOCUL INFORMAȚIEI ÎN MANAGEMENTUL PENTRU SECURITATE

THE PLACE OF INFORMATION IN SECURITY MANAGEMENT

Drd. Ion-Sorin Moldovan

Universitatea Națională de Apărare „Carol I”,

E-mail: moldovan.ion.sorin@gmail.com

Rezumat: Pentru a putea face în mod corect evaluări asupra mediului de securitate în sec. XXI, în sensul de a desluși ecuațiile complicate ale interacțiunilor de tot felul de pe scena internațională, locul și rolul real al diversilor actori care evoluează pe această scenă etc., sunt deopotrivă necesare un bun management al informației de securitate, alături de un management bine conceput al întregului domeniu al securității. În cadrul managementului de securitate, o componentă foarte importantă o reprezintă managementul informației, în speță, informația de securitate. Din ce în ce mai des putem constata faptul că în cadrul acestei ecuații deosebit de complicate a securității, un rol cu totul și cu totul aparte îl ocupă domeniul analizei de intelligence asupra informației (pentru securitate), domeniu care este obligat să adopte noi și noi paradigme, în sensul de a asigura performanța calitativă în sistemul de securitate națională. Printre componentele cu rol deosebit în cadrul noilor paradigme ce privesc managementul de securitate se află și următoarele trei: managementul informației pentru securitate, managementul schimbării (sau al adaptării) continue la orice fel de evoluții ale mediului de securitate, și în fine, managementul performanței. Dintre acestea, un loc aparte îl ocupă managementul informației.

Cuvinte cheie: informații, management de securitate, managementul informației, mediu de securitate.

Abstract: In order to be able to correctly make assessments on the security environment in the 21st century, in order to discern the complicated equations of the interactions of all kinds on the international scene, the place and the real role of the various actors evolving on this scene, etc., a good management of the security information is required, together with an appropriate management designed for the entire security field. Within the management of security, a very important component is the management of information, in this case, the security information. Increasingly, we can see that within this very complicated equation of security, a completely and entirely different role is played by the intelligence analysis of information (for security), a field that is bound to adopt newer and newer paradigms, in the sense of ensuring the qualitative performance in the system of

national security. Among the components that have a special role in the new paradigms regarding security management, there are the following three: the management of information for security, the management of change (or adaptation) – continuous in any kind of security environment and, finally, performance management. Among these, information management occupies a special place.

Keywords: *information, security management, information management, security environment.*

Introducere

Chestiunea managementului securității devine pe zi-ce-trece o problemă tot mai acută a ultimilor ani, mai ales în contextul în care conflictualitatea pe Glob a crescut iar în mediul global de securitate a apărut o serie de amenințări noi, parte din ele atipice. Toate aceste lucruri din nenorocire depășesc evaluările și analizele ce au fost bazate pe concepțiile sau paradigmele tradiționale de securitate. Un loc aparte în cadrul acestui management îl ocupă managementul informației (de securitate) cu toate aspectele auxiliare pe care presupune acest domeniu. Managementul securității se bazează practic pe informația de profil, în baza căreia caută să realizeze o activitate integratoare de coordonare și sincronizare a unei multitudini de elemente care altminteri se comportă ca niște organisme independente. Prin intermediul informației (de securitate) și a modului în care este realizat managementul acestei informații, ea devine liantul care relaționează și asamblează funcțional o serie de componente dispartate, care devin astfel elementele unui sistem¹.

Formarea și dezvoltarea mediului de securitate comunitară și cea colectivă au complicat regulile jocului în materie de securitate, iar multitudinea și complexitatea informațiilor care presupun funcționarea acestor sisteme comunitare au ridicat probleme de management a informației și mai complicate. Acțiunea concomitentă a celor cinci dimensiuni² ale securității conduce la nevoia de a putea face în mod integrator managementul unor categorii foarte diferite de informații, dar în așa fel încât rezultatele acestui management să conducă la obținerea unor informații bine corelate și distribuite corespunzător domeniilor în care sunt

¹ Ion Duvac, *Intelligence și securitate națională* (curs), Editura Universității București, 2006.

² Dimensiunea economică, politică, militară, socială și de mediu.

necesare. O componentă specială a activității de gestionare a informațiilor în cadrul managementului de securitate este cea destinată realizării de previziuni corecte³. Pentru ca toate acestea să se îndeplinească, înainte de toate informația (de securitate) trebuie să fie bine administrată.

Informația și performanța

Aspectul evoluției tot mai neașteptate și de mare viteză a mediului de securitate (la nivel intern și internațional) ridică probleme cărora va trebui să le răspundem la fel de repede dar și bine, ceea ce impune perfecționarea managementului, anume creșterea sa calitativă, incluzând elaborarea de noi paradigme dar și punerea bazelor unor noi structuri (probabil de tip rețea) destinate managementului informației, întreg sistemul astfel conceput trebuind să fie orientat spre performanță.

Ar trebui conceput așadar un gen de management adaptat condiției modificării continue, în condițiile în care funcționarea sa ar trebui să mențină criteriile de performanță. Astfel de sisteme flexibile, adaptive, ar trebui în primul rând să se refere la structurile de intelligence⁴, adică acele structuri care participă la nivel primar la obținerea și filtrarea informațiilor pentru securitate. Așa cum permanent ne demonstrează situația actuală, mediul de securitate contemporan este marcat de o dinamică deosebită, modificările survenite în intervale de timp relativ scurte fiind cel mai adesea imprevizibile, condiții în care apare necesitatea de a dispune de acele instrumente de management al informației în măsură să permită adaptarea la schimbare, cu viteză egală, astfel încât datele din mediul extern să fie repede și corect percepute de către structuri specializate⁵, și rezultatele puse la dispoziția factorilor interni de decizie.

Îndeplinirea unei astfel de condiții presupune realizarea unui sistem flexibil, în măsură să asigure adaptarea rapidă a procesului analitic (acesta

³ Luciana Alexandra Ghica, Marian Zulean, *Politica de securitate națională. Concepte, instituții, procese*, Editura Polirom, 2007.

⁴ Legea 14/1992 privind organizarea S.R.I. în forma consolidată la data de 11 septembrie 2014 prin modificările și completările aduse de către Legea nr. 181 din 9 octombrie 1998; OG nr. 72 din 13 iunie 2002; OUG nr. 52 din 12 iunie 2003 și Legea nr. 255 din 19 iulie 2013.

⁵ Legea nr. 1/1998 privind organizarea S.I.E. republicată în Monitorul Oficial nr. 511 din 18 octombrie 2000.

constituind parte integrantă în cadrul funcției de previziune a managementului) de așa natură încât în cadrul managementului informației să fie în măsură să identifice de o manieră corectă și nesupusă hazardului, centrul de greutate, dar și punctele critice sau direcțiile de efort. Iar permanent, în centrul activității se păstrează informația dar și maniera în care este gestionată.

Informația și managementul de securitate într-o epocă a schimbării

Situația nevoii de adaptare a managementului nu poate fi decât legată de nevoia de a ne regăsi permanent în realitatea informațională a mediului de securitate. Adică, nevoia de a rămâne racordați la elementele obiective ale realității, care să ne zugrăvească permanent starea reală a mediului de securitate. Aceasta în situația în care actualul context deseori ne relevă un mediu de securitate dominat de o multitudine de amenințări care acționează de o manieră continuă, concomitent din mai multe direcții. Modul cum se corelează aceste amenințări și formele tot mai neobișnuite (atipice) pe care le pot îmbrăca, deseori conduce la apariția situațiilor de criză (adică starea în care sistemul devine incapabil la un moment dat de a mai genera soluții eficiente/eficace față de problemele cu care se confruntă). Astfel, în cadrul managementului informației aflat în criză, activitatea acestuia va deveni incapabilă de a genera produsele informaționale legate de previzionare, ceea ce face ca situațiile reale să nu poată fi bine înțelese și, mai grav, să se realizeze premisele surprinderii strategice.

Cum mediul de securitate la începutul secolului XXI ne înfățișează un tablou foarte complex și o stare de conflictualitate tot mai mare, mai ales pe fondul proceselor de globalizare, asistăm la emergența unor actori noi și la dezvoltarea unor manifestări complet neașteptate ale scenei internaționale. Pe scurt, avem tabloul unui mediu de securitate ce devine tot mai complicat și mai instabil, a cărui dinamică tinde să scape din sfera predictibilității noastre.

Ori, o asemenea stare de lucruri nu poate decât să iște nevoia modificării modului de abordare a informației, în sensul de a elabora noi structuri (și funcții) apte să primească date și să creeze din ele informații, în domenii până acum inexistente. Apariția acestor noi domenii și specializări, care sunt practic corespunzătoare multi-dimensionalității confruntării

moderne, duc la situația în care fiecare dimensiune de confruntare ar trebui să aibă propriul sistem de management al informației, ținut de reguli proprii și realizat de un personal specializat. Pentru a răspunde unei astfel de nevoi va fi necesară sub aspect administrativ o reconcepere a alocării forțelor, stabilirea de noi funcții și clasificarea noilor tipuri de informații gestionate etc.

O asemenea adaptare a informației și a managementului său nu va putea decât să provoace schimbarea personalului și atribuțiilor acestuia, aspect care ridică cele mai mari probleme, ținând seamă de inerția ce caracterizează factorul uman și de inerentul histerezis cu care ne confruntăm din această perspectivă.

Analizând aceste aspecte, nu putem uita de faptul că în centrul și în topul tuturor acțiunilor de management al securității patronează informația⁶. Nu orice informație, ci chiar informația de securitate care este special îndreptată către procesele de decizie⁷. Schema acestor activități este complexă, întreg procesul culegerii datelor și prelucrării informației presupune dificultăți, mai ales în ceea ce privește filtrarea acestora și analiza. A realiza analiza informațiilor înseamnă să îndeplinești activitatea de bază pentru îndeplinirea funcției de previzionare din cadrul managementului. O bună realizare a sa înseamnă practic anticiparea de o manieră corectă și realizată în timp util, asupra mediului de securitate.

Tocmai aici este dificultatea: mediul de securitate (și conflictualitatea ce-l caracterizează) a căpătat dimensiuni noi în care informația trebuie gestionată, ceea ce face ca previzionarea corectă să nu mai țină exclusiv de modul tradițional în care se culegeau până acum informațiile. Mai nou, situația conflictului dus de o manieră atipică ridică nevoia de a muta activitatea informațională în medii de activitate atipice, situație față de care cel mai adesea nu avem nici experiența necesară, nici personalul calificat și nici măcar cadrul în care acest personal să poată fi pregătit. Un management corect al deciziilor de securitate nu poate avea la baza decât un sistem eficace de informare.

În acest fel, rolul structurilor de intelligence și activității lor de management al informației va fi (printre altele) acela de a face legătura dintre elementele obiective ale mediului de securitate și mediul subiectiv al

⁶ Legea 51/1991 privind siguranța națională republicată în Monitorul Oficial nr. 190 din 18 martie 2014.

⁷ Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, actualizată OUG nr. 16 din 09 martie 2005; Legea nr. 268 din 1 octombrie 2007 și Legea nr. 255 din 19 iulie 2013.

voinței și deciziei umane. În acest mod, managementul informației asigură prelucrarea datelor primare și obținerea informațiilor în baza cărora se elaborează la capătul circuitului decizia politică. Observăm că, pentru a fi eficace cu adevărat un astfel de management, el trebuie să asigure capacitatea de replică a sistemului de securitate propriu. Asta înseamnă ca informația (de securitate) să parvină în timp util decidentului⁸, astfel încât să existe timpul necesar pentru reacție. Ori, tocmai aspectul acesta (timpul de reacție) face ca managementul informației să fie obligat să elaboreze produsele înainte de apariția situației care necesită reacție. Fiind deci nevoie ca permanent să se prevadă aceste situații, astfel încât să nu existe întârzieri în reacții. Tocmai această funcție de previzionare devine tot mai strâns legată de calitatea managementului informației, iar din această perspectivă, felul în care se desfășoară managementul organizațional și mai ales cel al resursei umane, influențează de o manieră covârșitoare criteriile de performanță ale managementului informației.

O asemenea modificare calitativă a managementului informației (de securitate) ar permite în definitiv evoluția între cultura de securitate de tip reactiv și cultura de securitate de tip activ și preventiv. Perfecționarea mecanismului de adaptare și a controlului calitativ ține de o bună concepere a *managementului schimbării*. Din nenorocire, desfășurarea unui astfel de management al schimbării nu se poate face fără o bază solidă, iar această bază nu poate fi constituită decât din legislația specială și buna funcționare/adaptare a puterii legislative. Unul din aspectele importante, pe care legislația ar trebui să-l trateze cu prioritate, este acela legat de pregătirea și filtrarea resurselor umane, astfel încât să fie pe cât posibil eliminate influențele corupției. La ora actuală, un bun sistem de management al informației este acela în măsură să întocmească previzionarea corectă pe termen scurt, dat fiind dinamica mediului de securitate și deci, viteza cu care se schimbă datele problemelor. În plus, mai apare și necesitatea diseminării în rețea a informațiilor și deciziilor legate de aceasta, fapt ce complică situația. Pentru că acest sistem în rețea este chemat practic să funcționeze rapid, fără sincope și timpi morți, având reacții corecte și rapide, inclusiv capacitatea de a se adapta atunci când este necesar.

⁸ A se vedea *Doctrina națională a informațiilor pentru securitate* - adoptată în ședința Consiliului Suprem de Apărare a Țării din 23 iunie 2004.

Tendențe de evoluție

Abordând acest subiect, nu putem să nu observăm de la bun început că evoluția managementului informației duce către creșterea calității personalului uman, pe măsura creșterii calității tehnologiilor implicate. Perfecționarea și diversificarea tehnologică atrage în mod inerent nevoia creșterii calității personalului chemat să se ocupe de informație. În acest fel, se poate constata că activitatea de slabă calitate conduce la strângerea de informații redundante, dar și prelucrarea complet defectuoasă a celor corecte și în acest mod, elaborarea de produse informaționale eronate, incapacitatea de percepe realitatea, uneori chiar și indiferența personalului în vederea obținerii unor rezultate corecte și în ansamblu situația de a nu putea pune la dispoziția factorilor decidenți informațiile necesare.

Înainte de toate, o creștere calitativă a managementului informației pornește de la resursa umană, necesitând măsuri de reconcepere a manierei în care se face selectarea și pregătirea personalului de specialitate; aceasta este de altfel etapa cea mai dificilă, care în cazul specificului României se dovedește cel mai greu de depășit. Este într-adevăr foarte dificil ca societatea românească să abandoneze ori măcar să reducă, să limiteze mecanismele corupției în ceea ce privește modalitățile de selectare, pregătire și încadrare în muncă a personalului. În primul rând că lipsește un cadru normativ clar iar metodologiile care însoțesc astfel de cadru normativ sunt cel mai adesea echivoce sau conțin „portite” prin care se pot strecura tot felul de excepții de la regulă. Selectarea personalului de o manieră complet discreționară (mai ales la nivelul serviciilor secrete) permite infiltrarea adâncă a fenomenului corupției în cadrul sistemului de management al informației pentru securitate.

Pentru a se elabora un model perfecționat de management al informației, nu este necesară numai reducerea sau eliminarea factorului corupție dar și elaborarea unui cadru integrator, despre care, de altfel, s-a discutat mult în ultimii ani, odată cu încercările de înființare a așa-numitei „comunități naționale de informații”.

Modelul îmbunătățit al managementului informației ar putea fi caracterizat prin:

➤ formarea unui sistem de tip rețea capabil să-și păstreze funcționalitatea în situația unor crize majore, chiar și în cazul în care sunt distruse unele porțiuni ale rețelei; capabil să asigure protecția

informațională, sub aspect informatic și cibernetic, pentru toate bazele de date dar și pentru sistemele/circuitele în care se face prelucrarea și diseminarea;

➤ formarea unui sistem C2 puternic⁹, capabil să (re)acționeze în contextul mediului de securitate imprevizibil și a acțiunilor multidimensionale;

➤ diminuarea mecanismelor corupției și selecționarea/filtrarea corectă a personalului, astfel încât să fie creat un personal superior calificat dar și format din oameni cu trăsături de caracter bune;

➤ creșterea importanței segmentului de cercetare-dezvoltare pentru alinierea în cadrul evoluției tehnologice moderne;

➤ capacitatea acestui model teoretic de a-și menține funcționarea eficace chiar și într-un mediu de securitate foarte volatil.

Concluzii

Ținând cont de toate cele menționate anterior, vom putea face câteva observații în chip de concluzii:

- nu se face practic nimic sau mai nimic real ori eficace în scopul diminuării sau îndepărtării corupției, ceea ce scade foarte mult calitatea personalului și a muncii prestate;

- modelele de management al informației aplicate până în momentul de față nu iau așa cum ar trebui în considerare elementele noi produse de multidimensionalitatea mediului contemporan de confruntare și evoluțiile tehnologice fulminante ce au însoțit acest proces;

- nu avem încă structuri specializate în prevenirea și combaterea agresiunilor neconvenționale din alt regim decât NBC.

Aspectele acestea sunt pe cât de reale pe atât de problematice, dovedindu-se foarte dificil de abordat și de soluționat în contextul politic actual, atât intern cât și internațional. Cu toate acestea, nu este permisă pasivitatea iar renunțarea la orice tentativă de a îndrepta lucrurile nu constituie o opțiune.

⁹ Legea 415/2002 privind organizarea și funcționarea *Consiliului Suprem de Apărare a Țării*.

BIBLIOGRAFIE

1. *** *Constituția României*
2. *** Legea 51/1991 privind siguranța națională republicată în Monitorul Oficial nr. 190 din 18 martie 2014.
3. *** Legea 14/1992 privind organizarea S.R.I. în forma consolidată la data de 11 septembrie 2014 prin modificările și completările aduse de către Legea nr. 181 din 9 octombrie 1998; OG nr. 72 din 13 iunie 2002; OUG nr. 52 din 12 iunie 2003 și Legea nr. 255 din 19 iulie 2013.
4. *** 4. Legea nr. 1/1998 privind organizarea S.I.E. republicată în Monitorul Oficial nr. 511 din 18 octombrie 2000.
5. *** Legea 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării.
6. *** Legea nr. 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate, actualizată prin OUG nr. 16 din 09 martie 2005; Legea nr. 268 din 1 octombrie 2007 și Legea nr. 255 din 19 iulie 2013.
7. *** Doctrina națională a informațiilor pentru securitate - adoptată în ședința Consiliului Suprem de Apărare a Țării din 23 iunie 2004.
8. Duvac, Ion *Intelligence și securitate națională* (curs), Editura Universității București, 2006.
9. Ghica,
Alexandra
Luciana;
Zulean, Marian *Politica de securitate națională. Concepte, instituții, procese*, Editura Polirom, 2007.

PROVOCĂRI RECENTE ASOCIATE RĂZBOIULUI HIBRID

RECENT CHALLENGES ASSOCIATED TO HYBRID WARFARE

Căpitan drd. Andrei PAVĂL

Comandamentul Flotei, Statul-Major al Foșelor Navale,

E-mail: andrei.paval@navy.ro

Rezumat: *Configurația actuală de securitate din Zona Extinsă a Mării Negre și implicit de pe segmentul sudic al flancului estic al Alianței Nord Atlantice pare să fie prielnică dezvoltării accentuate a elementelor caracteristice războiului hibrid în regiune. Războiul de generație a cincea (5GW) sau războiul SMART (Slow-Moving Action Robust Thunderbolt) presupune atingerea obiectivelor unui actor statal sau non-statal fără folosirea forței armate. Ambiguitatea și incertitudinea create de folosirea elementelor caracteristice războiului hibrid fac ca de cele mai multe ori, entitatea asupra căreia sunt folosite să se autodistrugă prin implozie, cu atât mai mult cu cât entitatea afectată aparține unui sistem aparent „închis”. Războiul hibrid are timpul de partea sa, este robust la reacțiile venite din partea entității atacate și atacul final se produce atunci când actorul statal sau non-statal vizat este cel mai vulnerabil și se așteaptă cel mai puțin. Provocările asociate războiului hibrid sunt dintre cele mai variate și răspândite în principalele medii din compunerea unei societăți, în ultimul timp instituțiile de forță ale actorilor statali sau non-statali fiind cele vizate de amenințarea hibridă.*

Cuvinte cheie: *provocări, hibrid, vulnerabilități, SMART.*

Abstract: *The current security configuration in the Extended Black Sea Region and at the same time on the North Atlantic Alliance's southern segment of the eastern flank seems to be auspicious to the consistent development of the elements characteristic of Hybrid Warfare in the area. The fifth-generation warfare (5GW) or the SMART Warfare (Slow-Moving Action Robust Thunderbolt) implies achieving the goals of a state or non-state actor with a lack of use of force. The ambiguity and uncertainty created by the application of the elements characteristic of Hybrid Warfare make most of the time the entity on which they are used to self-destruct by an implosion, especially when the affected entity belongs to an apparently „closed” system. Hybrid Warfare has time on its side (Slow-Moving Action), it is robust to the inside reactions from the attacked entity (Robust), and the final attack occurs when the attacked state or non-state actor is the most vulnerable and least expected (Thunderbolt). The challenges associated with Hybrid Warfare are among the most varied and widespread in the essential environments of the society's structure, lately the leading institutions of a state or a non-state actor being those targeted by the hybrid threat.*

Keywords: *challenges, hybrid, vulnerabilities, SMARTT.*

Auzim tot mai des în jurul nostru despre asocierea unui eveniment apărut în plan economic, militar sau informațional cu o amenințare de tip hibrid sau chiar cu o formă a războiului hibrid. Majoritatea societății actuale discută cu atâta lejeritate despre caracteristicile războiului hibrid și despre modul în care acesta se manifestă, astfel încât avem tendința de a spune că în cele din urmă va deveni un subiect tabu pentru întreaga societate. Dar, cu cât se vorbește mai mult despre acest fenomen și cu cât acest război de ultimă generație este scos în evidență, cu atât el devine mai ambiguu și mai puțin cunoscut comunității internaționale.

Conceptul de „război hibrid” (Hybrid Warfare) a apărut ca terminologie la începutul anilor 2000, devenind cu rapiditate un subiect larg dezbătut în cadrul comunității academice internaționale și, totodată, încadrat într-un oarecare tipar în literatura generală. Recunoașterea existenței amenințării hibride, încercarea de teoretizare a conceptului și dezbaterea acestuia în mediul academic începând cu secolul XXI, nu trebuie asociată cu perioada apariției acestuia. O parte din caracteristicile actuale ale războiului hibrid pot fi observate privind înapoi în istoria modernă și contemporană a lumii, dar marea majoritate a trăsăturilor actuale specifice unei amenințări hibride s-au dezvoltat în special pe durata Războiului Rece, atunci când „imposibilitatea” unei confruntări armate directe între marile puteri ale lumii a impus crearea de noi deprinderi pentru ducerea luptei fără folosirea forței armate. Secolul XXI amplifică fenomenul și duce războiul hibrid la alte cote de perfecționare, în primul rând datorită apariției internetului care, alături de media, fac ca amenințarea hibridă să fie impredictibilă și greu de contracarat. În ceea ce privește literatura de specialitate militară, precum și terminologia militară, conceptul încă suferă transformări și abordări diferite în rândul cercetătorilor, în primul rând datorită versatilității acestuia și a capacității dezvoltate de adaptare la provocările tot mai nestatornice ale mediului de securitate actual. Cu toate acestea, România a luat o poziție fermă cu privire la războiul hibrid și la această amenințare care tinde să fie tot mai prezentă în Zona Extinsă a Mării Negre, cu precădere pe segmentul sudic al flancului estic al Alianței Nord-Atlantice. Pe de o parte, țara noastră a ratificat în anul 2018 Memorandumul de Înțelegere al Hybrid CoE – The

European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats¹, devenind astfel stat membru al acestuia, iar, pe de altă parte, își propune ca în perioada 2020-2024 să „crească nivelul de reziliență în raport cu riscurile și amenințările de tip hibrid, de natură să afecteze securitatea națională a României”².

Conform Hybrid CoE, amenințarea hibridă reprezintă „o acțiune desfășurată de un actor statal sau non-statal, cu scopul de a submina sau de a aduce prejudicii unei entități prin influențarea procesului decizional la nivel local, regional, de stat sau instituțional”³. O altă abordare conceptuală a fenomenului este aprobată la nivelul Alianței Nord-Atlantice în urma propunerii grupului de lucru militar al NATO pe linia planificării strategice și a conceptelor, conform căreia „amenințarea hibridă poate veni din partea unui adversar cunoscut sau potențial, incluzând un actor statal, non-statal sau terorist, cu o capacitate demonstrată sau probabilă, de a utiliza simultan mijloace convenționale sau neconvenționale adaptabile pentru atingerea obiectivelor”⁴. Într-o încercare de abordare personală a conceptului de amenințare hibridă, consider că aceasta reprezintă o acțiune continuă și la intensitate scăzută, inițiată de la distanță de către un actor statal sau non-statal, cu scopul de a aduce entitatea atacată în pragul colapsului și în cele din urmă al imploziei, fără utilizarea forței. Scopul principal al acestui tip de manifestare îl reprezintă atingerea obiectivelor propuse prin alocarea și utilizarea de resurse minime. Într-o lume în care majoritatea actorilor statali sau non-statali discută despre pacea mondială și promovează acest concept în cadrul forumurilor internaționale, instabilitățile regionale nu au fost nicicând mai evidente ca în prezent, fapt ce duce la crearea unui mediu prielnic propagării elementelor specifice războiului hibrid. Încercarea de utilizare a mijloacelor caracteristice războiului hibrid au drept obiectiv

¹ Centrul European de Excelență pentru contracararea amenințărilor hibride (tr.) cu sediul în capitala Finlandei, Helsinki, care funcționează ca o platformă liant între NATO și UE, îndeosebi pentru crearea unui forum unde au loc discuții la nivel strategic, precum și instruire și exerciții la nivel întrunit (<https://www.hybridcoe.fi/who-what-and-how/> accesat 13.11.2020).

² Administrația Prezidențială, Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024, București, 2020, p. 16.

³ <https://www.hybridcoe.fi/hybrid-threats-as-a-phenomenon/> (accesat 13.11.2020).

⁴ United States Government Accountability Office, Hybrid Warfare, Washington DC, 2010, p. 15.

câștigarea unei confruntări dinainte ca aceasta să fie inițiată. De asemenea, utilizarea elementelor caracteristice războiului de nouă generație devine o practică uzuală și datorită caracteristicii de „camuflare” a poziției celui care le folosește. Canalele de comunicare și posibilitățile de infiltrare a elementelor caracteristice războiului hibrid fiind atât de diversificate și la îndemâna oricui, fac ca direcția amenințării hibride să fie greu detectabilă și momentul în care războiul hibrid acționează, dificil de determinat. Odată eșuată punerea în aplicare a elementelor caracteristice războiului de generație a cincea și a deconspirării poziției din care acestea au fost inițiate, escaladarea conflictului apărut duce la acțiuni asimetrice prin utilizarea mijloacelor convenționale sau neconvenționale și totodată la o escaladare graduală a conflictului până la o formă nedorită a acestuia. Faptul că războiul hibrid acționează pe o durată îndelungată și la o intensitate scăzută, face ca entitatea atacată să identifice câteva elemente caracteristice acestuia, dar de cele mai multe ori să nu reacționeze decât în momentul în care nu se mai poate face nimic.

Plecând de la ipoteza conform căreia războiul hibrid este mai mult decât o acțiune întreprinsă cu scopul de a submina sau de a aduce prejudicii unei entități, consider că acest tip de război este un război inteligent, pe care l-aș denumi SMART Warfare (Slow-Moving Action Robust Thunderbolt), unde inteligența apare datorită modului gradual de aplicare a elementelor caracteristice și specifice unui război hibrid (Fig. 1).

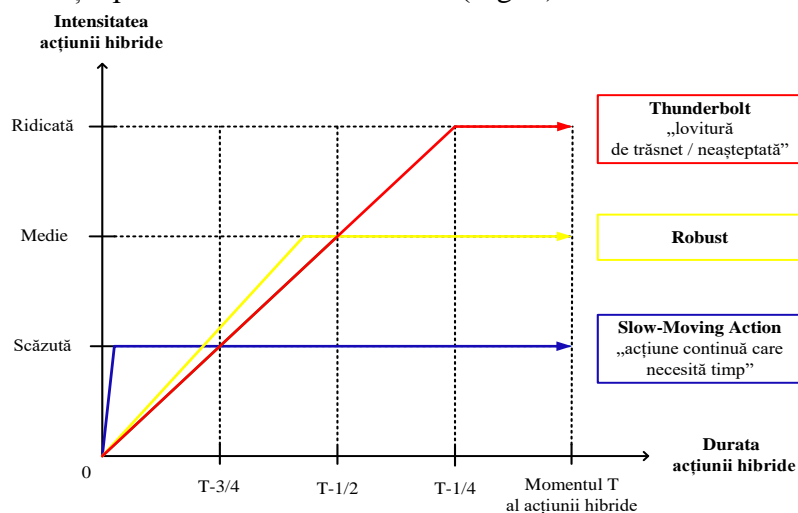

Figura 1. Diagrama SMART Warfare (Slow-Moving Action Robust Thunderbolt)

Caracteristica amenințării hibride de a submina o entitate și de a aduce prejudicii acesteia este incomplet formulată dacă privim din punctul de vedere al relațiilor internaționale și al deznodământului conflictelor apărute în cadrul acestora în trecut. Subminarea și aducerea de prejudicii poate fi asimilată cu neutralizarea unei entități, o entitate care este afectată pe o perioadă nedeterminată, dar care poate reprezenta un posibil agresor pe viitor. Colapsul și implozia specifice războiului SMART face ca entitatea agresată să fie nimicită, fără șanse reale și remediabile de a mai reprezenta un obstacol în calea atingerii obiectivelor stabilite de către agresor.

Conform diagramei SMART Warfare (Fig. 1), o primă caracteristică a războiului SMART este aceea de Slow-Moving Action, care se manifestă printr-o acțiune continuă la intensitate scăzută, cu scopul de mascare a începutului acțiunii hibride. Intensitatea scăzută a modului de punere în aplicare a elementelor specifice războiului hibrid asupra unei entități are drept scop principal amânarea momentului descoperirii acțiunii hibride și întârzierea reacțiilor de contracarare a acestora. Aceasta este principala caracteristică care face amenințarea hibridă atât de greu de identificat de către un actor statal sau non-statal, cu atât mai mult cu cât devine din ce în ce mai evident că aceasta afectează instituțiile de forță ale statului, implicit individul ca parte a unei societăți sau organizații. Slăbirea statului de drept, atât prin scăderea neîncrederii populației și revolta acesteia împotriva instituțiilor de forță ale statului, cât și prin plasarea în rândul indivizilor a sentimentului de insecuritate și erodare a identității naționale⁵, reprezintă tendința către care tranzitează amenințarea hibridă actuală.

O altă particularitate a SMART Warfare este reprezentată de caracterul robust al acțiunii hibride la reacțiile venite din partea entităților afectate. Faptul că acțiunea hibridă este de regulă descoperită tardiv, face ca aceasta să fie adânc înrădăcinată în interiorul acesteia. Pagubele produse până la acest moment în cadrul actorului statal sau al organizației afectate sunt de regulă iremediabile, ceea ce face ca acțiunea hibridă să fie puternică și rezistentă astfel încât să aștepte momentul vulnerabil pentru a lovi decisiv. Tranzitând la provocările recente asociate războiului hibrid, țara noastră a identificat ca risc cel mai mare „adaptarea operațiunilor ofensive cu caracter hibrid la evoluțiile tehnologice, printr-o diversificare continuă a

⁵ <https://intelligence.sri.ro/razboiul-hibrid-arme-si-alarme/> (accesat 13.11.2020).

modalităților de acțiune și a resurselor coordonate, în scopul afectării intereselor naționale, inclusiv a celor de securitate”⁶. Pe lângă faptul că amenințarea hibridă devine rezistentă la reacțiile actorului statal sau organizațional vizat de aceasta, adaptabilitatea acesteia la evoluția mediului de securitate, precum și la mijloacele de contracarare dezvoltate în rândul entităților care cercetează fenomenul hibrid, reprezintă principala îngrijorare referitoare la viitorul războiului hibrid și la „mutațiile” ce pot apărea în cadrul acestuia.

Ultima particularitate specifică războiului hibrid (conform diagramei SMART) este aceea de a lovi acolo unde entitatea țintă este vulnerabilă și unde aceasta se așteaptă cel mai puțin (Thunderbolt). Lovitura neașteptată provoacă de cele mai multe ori pagube iremediabile întregului sistem și folosirea acesteia de către agresor în cadrul războiului SMART vine în perioada în care sistemul se află în colaps din cauza încercărilor repetate și fără succes de contracarare a amenințării hibride. Momentul în care sistemul este lovit pe neașteptate coincide cu implozia acestuia ca urmare a neglijenței, neînțelegerii și nerecunoașterii existenței amenințării hibride.

Cel mai grav și nedorit lucru pentru un sistem vizat de amenințarea hibridă este slaba pregătire în identificarea timpurie și contracararea amenințării hibride. Pentru a face acest lucru trebuie în primul rând investit în elementul fundamental care stă la baza oricărei societăți, și anume educația. Lipsa de educație sau educația precară a majorității populației face ca vulnerabilitatea la amenințarea hibridă să fie direct proporțională cu lipsurile întâlnite în sistemul educațional al unui actor statal și implicit la nivel organizațional. Din păcate, Zona Extinsă a Mării Negre (ZEMN) dispune de o gamă variată de elemente care sunt propice dezvoltării amenințării hibride în regiune. Sărăcia, subdezvoltarea, rata ridicată de analfabetism funcțional (Fig. 2), lipsa unei clase de mijloc la nivelul societății, subminarea economiei în rândul statelor slab dezvoltate, corupția, etc., fac ca elementele caracteristice războiului hibrid să fie tot mai răspândite pe teritoriul statelor din ZEMN.

⁶ Administrația Prezidențială, Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024, București, 2020, p. 28.

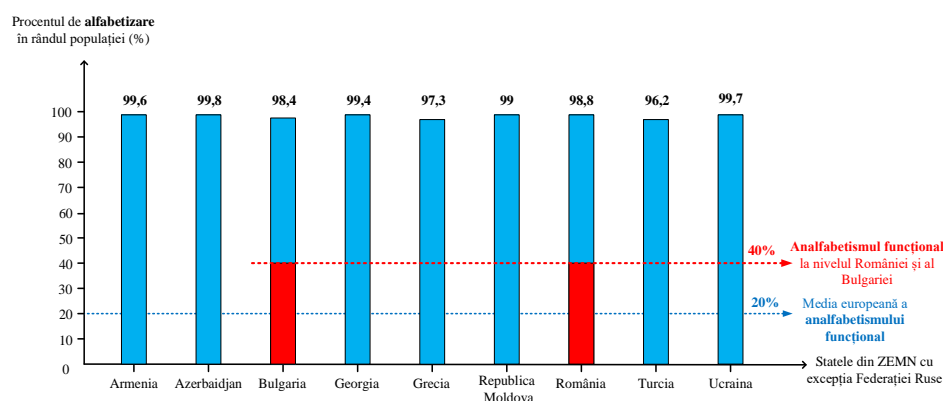

Figura 2. Alfabetizarea și analfabetismul funcțional în rândul statelor din ZEMN, cu precădere în rândul statelor de pe segmentul sudic al flancului estic al NATO⁷

Îngrijorător pentru Alianța Nord-Atlantică ar putea fi procentul ridicat de analfabetism funcțional în rândul celor două state membre cu rol cheie în asigurarea securității Alianței pe segmentul sudic al flancului estic al acesteia. Procentul cel mai ridicat de analfabetism funcțional din Uniunea Europeană se găsește în rândul populației din Bulgaria și România, dar nici state precum Grecia (25%)⁸ și Turcia (30%)⁹ nu stau foarte bine în statisticile create la nivel mondial. Corectarea acestei situații actuale privind procentul ridicat de analfabetism funcțional din România nu pare să se producă foarte curând, procentul fiind în trend ascendent din cauza faptului că aproape un milion de copii, reprezentând 32% dintre elevii români, nu au avut acces la educație timp de mai multe luni ca urmare a situației generate de pandemia de COVID19¹⁰. Toate acestea fac ca Alianța Nord-Atlantică să

⁷ Grafic creat prin utilizarea comună a următoarelor surse: <https://ourworldindata.org/grapher/literacy-rate-by-country?time=2011®ion=Asia>, <https://www.citypopulation.de/en/world/bymap/LiteracyRates.html>, <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2018,https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6d782cc-7cad-4389-869a-bbc8e15e5aeb> (accesate 11.11.2020).

⁸ Procent din populația la nivelul anului 2015 conform <https://knoema.com/atlas/Greece/topics/Education/Literacy/Adult-illiteracy> (accesat 14.11.2020).

⁹ Procent din populația la nivelul anului 2015 conform <https://www.worldometers.info/world-population/turkey-population/> (accesat 14.11.2020).

¹⁰ <https://www.edupedu.ro/document-oficial-al-guvernului-un-milion-de-copii-nu-au-avut-acces-la-educatie-timp-de-mai-multe-luni-ca-efect-direct-al-inchiderii-scolilor/> (accesat 15.11.2020).

fie vulnerabilă la elementele caracteristice războiului SMART tocmai în flancul în care aceasta are cea mai mare nevoie. Lipsa de discernământ dintre adevăr și minciună sau dintre fals și adevărat, face ca forma de război hibrid aplicată la un anumit moment dat să fie neidentificată sau asociată altor cauze diametral opuse războiului de nouă generație. Transmiterea de mesaje fals argumentate și contradictorii, prin intermediul canalelor de comunicare socială (presa scrisă, mass-media online, TV etc.) de către așa numiții vectori de comunicare, face ca populația sau instituțiile de forță ale actorilor statali sau organizaționali să nu deosebească realitatea de iluzie¹¹. Astfel, societatea se va împărți în tabere adverse care de cele mai multe ori își vor concentra efortul și energia una asupra celeilalte, în timp ce inițiatorii acestei „divizări” a societății își pot urmări nestingheriți atingerea obiectivului scontat. Mai mult, se creează o propagandă agresivă în interiorul entității atacate care amplifică și destabilizează masele astfel încât aceasta să ajungă în pragul colapsului și al imploziei.

Atunci când vorbim despre provocările recente asociate războiului de nouă generație, este important să identificăm, pe lângă particularitățile amenințării hibride, și mediile/domeniile în care acestea pot acționa împotriva unui actor statal sau organizațional, precum și posibilitățile de manifestare în cadrul fiecărui mediu în parte (Fig. 3). Fiecare mediu are particularitatea lui, dar cu toate acestea, mediile economic, informațional, militar, politic și social sunt mai vulnerabile la amenințarea hibridă decât alte domenii din compunerea unei societăți¹².

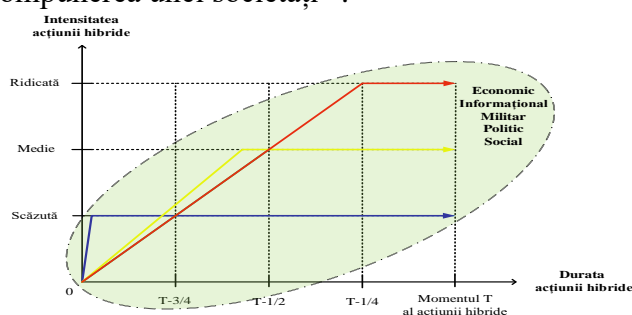

Figura 3. Războiul SMART în cadrul domeniilor cheie ale societății

¹¹ <https://intelligence.sri.ro/razboiul-hibrid-arme-si-alarme/> (accesat 12.11.2020).

¹² Multinational Capability Development Campaign, Countering Hybrid Warfare Project: Understanding Hybrid Warfare, 2017, p. 13.

În ultima perioadă, actorii statali se confruntă cu probleme dificile în ceea ce privește identificarea și contracararea amenințărilor hibride apărute atât în interiorul statului cât și în cadrul organizațiilor internaționale din care aceștia fac parte. Domeniul economic este unul dintre principalele domenii afectate de războiul de nouă generație, utilizarea acțiunilor de tip hibrid având rolul de a împiedica desfășurarea normală a activității în anumite sectoare economice, scopul final fiind subminarea economiei și subversiunea. Prejudiciile aduse statului de drept și, implicit, organizațiilor internaționale prin utilizarea acestor metode ilegale sunt greu de estimat, ele având impact imediat în toate domeniile-cheie ale societății sau ale organizației. Mai mult, contextul actual generat de apariția virusului SARS-CoV-2 care a dus la apariția pandemiei și, în același timp, la mari probleme în cadrul sistemului economic mondial, va face ca actorii statali și non-statali să nu își mai permită să investească în dezvoltarea strategiilor de identificare și contracarare a amenințării hibride. Situația economică precară, destabilizarea internă și subdezvoltarea unui stat îl face pe acesta să fie vulnerabil și în același timp predispus la agresiunea hibridă. Un exemplu de manifestare a războiului de nouă generație în mediul economic cu impact asupra celorlalte medii sociale îl reprezintă lupta pentru resursele naturale ale planetei. China, prin calitatea de membru permanent al Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite, a blocat sancțiunile Organizației Națiunilor Unite (ONU) împotriva Iranului, pentru a obține accesul la cel mai mare câmp de gaze naturale din lume. Acest act a deschis calea către proliferarea nucleară în Orientul Mijlociu și, în același timp, a crescut dramatic riscul ca arma nucleară să ajungă în mâinile teroriștilor¹³. Astfel, se observă posibilitatea prin care o acțiune de tip hibrid poate deschide calea către un conflict asimetric sau convențional.

În ceea ce privește domeniul informațional, acesta tinde să fie tot mai utilizat de către actorii statali sau non-statali pentru plasarea de la distanță a elementelor de tip hibrid în rândul unei entități. Avantajele utilizării domeniului informațional pentru plasarea elementelor de tip hibrid în cadrul unei entități sunt nenumărate, cele mai importante fiind utilizarea minimală de resurse și posibilitatea de „camuflare” a atacatorului.

¹³ Peter Navarra, Greg Autry, *China ucide – un apel global la acțiune*, Ed. Niculescu, 2017, p. 18.

Dezvoltarea tot mai accentuată a tehnologiei în domeniul informațional face ca războiul hibrid să capete valențe nepredictibile în ceea ce privește modul de acțiune sau tehnicile utilizate pentru atingerea anumitor obiective. Revoluția tehnologică din ultima decadă face ca amenințarea hibridă să folosească domeniul informațional ca prim mijloc de infiltrare în cadrul unei entități. Dezinformarea, propagarea elementelor de tip fake-news în rândul maselor, incitarea la violență și crearea unei realități paralele fac din domeniul informațional un mediu în care războiul hibrid să fie tot mai prezent în cadrul societății. În schimb, un domeniu care a fost lăsat la urmă de influența accelerată a elementelor specifice războiului hibrid, în lunga istorie a existenței acestora, este domeniul militar.

Dat fiind faptul că folosirea forței armate este o caracteristică a războiului, lipsa utilizării acesteia în cadrul războiului hibrid face ca acesta din urmă să se adapteze în permanență la specificul domeniului militar. Ultima decadă ne arată faptul că elementele specifice războiului hibrid sunt tot mai prezente în cadrul conflictelor internaționale, cu atât mai mult în interiorul actorilor non-statali. Un exemplu evident îl reprezintă Alianța Nord-Atlantică care, în prezent, se confruntă cu probleme grave asociate războiului hibrid chiar în interiorul acesteia. O caracteristică importantă a războiului SMART este aceea de implozie, prin aceasta înțelegându-se distrugerea unui actor statal sau non-statal din interior și de cele mai multe ori folosindu-se propriile lui arme. Această ipoteză este întărită de un eveniment recent creat în jurul afirmației președintelui francez Emmanuel Macron care, într-un interviu acordat cotidianului britanic *The Economist*, avertiza țările europene că acestea nu se mai pot baza pe Statele Unite ale Americii pentru a apăra alianții Organizației Tratatului Atlanticului de Nord și, totodată, a lansat în spațiul public afirmația conform căreia NATO se află în prezent în „moarte cerebrală”¹⁴.

Mai mult, tensiunile apărute recent în estul Mediteranei între Franța și Turcia, atunci când o fregată franceză sub comandă NATO, încercând să inspecteze o navă de marfă sub pavilion tanzanian suspectată de contrabandă cu arme în Libia (încălcând astfel embargoul ONU) a fost hărțuită de trei nave aparținând Forțelor Navale ale Turciei care escortau

¹⁴ <https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-warns-europe-nato-is-becoming-brain-dead> (accesat 11.11.2020).

nava sub pavilion tanzanian¹⁵, au aruncat în aer relațiile diplomatice dintre cele două state Aliate. Nu în ultimul rând, disputa apelor teritoriale din centrul și estul Mării Mediterane dintre Turcia și Grecia fac ca Alianța Nord-Atlantică să resimtă prezența tot mai crescută a elementelor specifice războiului hibrid chiar în interiorul acesteia. De asemenea, lecția predată de către Federația Rusă întregii lumi, prin anexarea ilegală a Peninsulei Crimeea la patria mamă prin folosirea elementelor specifice războiului SMART, face ca domeniul militar să fie din ce în ce mai vizat și vulnerabil la amenințarea hibridă.

În ceea ce privește influența amenințării hibride în cadrul domeniului politic, actorii statali s-au confruntat în ultima perioadă cu mari probleme în ceea ce privește identificarea și recunoașterea prezenței elementelor specifice războiului hibrid în viața politică. Partenerul strategic al României, Statele Unite ale Americii, se confruntă încă de la alegerile prezidențiale din anul 2016 cu provocări asociate războiului de nouă generație, situație care pare să nu se fi schimbat nici după patru ani, SUA acuzând implicarea unor entități străine în interiorul propriei administrații¹⁶. Efectele cauzate de infiltrarea în instituțiile de forță ale statului se resimt pe termen lung și au impact asupra tuturor domeniilor enumerate anterior, cu precădere în cadrul domeniului social.

Evenimentele recente apărute pe plan mondial ne arată foarte clar faptul că ambii aliați ai României sunt loviți de elemente caracteristice războiului hibrid. Pe de o parte Alianța Nord-Atlantică pare să aibă probleme serioase chiar în interiorul acesteia, în timp ce partenerul strategic, Statele Unite ale Americii, se confruntă cu dificultăți în identificarea exactă a sursei generatoare de elemente specifice SMART Warfare. Asocierea acestui război de nouă generație cu capacități și moduri de operare specifice Federației Ruse, face ca România să se identifice pe traiectul amenințărilor hibride pornite dinspre Răsărit către Occident. „Comportamentul agresiv al Federației Ruse, acțiunile de militarizare a regiunii Mării Negre și de tip hibrid desfășurate de acest stat, ce au ca scop menținerea unui climat tensionat și de insecuritate în zona apropiată țării

¹⁵ <https://www.reuters.com/article/us-nato-france-turkey-analysis-idUSKBN2481K5> (accesat 12.11.2020).

¹⁶ <https://www.nytimes.com/2020/11/05/world/europe/russia-media-us-election-trump-biden.html> (accesat 12.11.2020).

noastre, determină țara noastră să continue cu fermitate procesul amplu de construire de capacități robuste de descurajare și apărare, început din anul 2015”¹⁷.

Elementele specifice războiului SMART sunt prezente în Zona Extinsă a Mării Negre, cu atât mai mult în cadrul societății în care trăim. Momentan, caracteristica SMA (Slow-Moving Action) a fost inițiată atât pe teritoriul național cât și în ZEMN, acolo unde au fost identificate elemente specifice războiului hibrid. Societatea și entitățile afectate au ajuns la punctul de reacție împotriva amenințărilor hibride, identificându-se astfel caracterul robust al războiului SMART, fapt ce face ca acesta să își facă simțită prezența în continuare în domeniile-cheie ale societății.

Întrebarea este: *în cât timp va ajunge războiul hibrid la intensitate ridicată și va lovi prin surprindere (Thunderbolt)?* Mediul academic internațional cercetează acest nou tip de amenințare de mai bine 15 ani, timp în care țara noastră a câștigat destul de mult teren în ceea ce privește studiul, cercetarea și identificarea punctuală a elementelor caracteristice războiului SMART, precum și a efectelor acestora asupra societății.

Întrebările firești care se desprind de aici ar putea fi: este România capabilă la acest moment să identifice și să contracareze acțiunile de tip hibrid venite dinspre Federația Rusă, în rolul ei de vector în asigurarea stabilității și securității Alianței Nord-Atlantice pe segmentul sudic al flancului estic al acesteia? Se impune crearea unei strategii naționale specifice acțiunilor de contracarare a războiului hibrid, având în vedere cotele pe care acest război le atinge în rândul actorilor statali sau organizaționali? Lecția desprinsă ca urmare a recentelor evenimente apărute pe plan mondial și care sunt asociate războiului hibrid este caracterizată, în principal, de adaptabilitate și sustenabilitate. Adaptarea permanentă a elementelor specifice războiului hibrid la reacțiile (tardive) ale entităților afectate, precum și caracteristica războiului de nouă generație de a acționa pe o perioadă îndelungată de timp utilizând resurse minime, fac din războiul SMART un tip de conflict tot mai prezent în cadrul societății în care trăim.

În concluzie, războiul hibrid este mai mult decât o acțiune întreprinsă cu scopul de a submina sau de a aduce prejudicii unei entități. Acesta se

¹⁷ Administrația Prezidențială, Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024, București, 2020, p. 6.

manifestă în rândul actorilor statali sau non-statali cu caracteristici specifice unui război inteligent, un război SMART care acționează continuu și la intensitate scăzută, fiind inițiat de la distanță cu scopul de a aduce entitatea atacată în pragul colapsului și, în cele din urmă, al imploziei, fără utilizarea forței.

Acțiunile caracteristice războiului SMART cresc gradual în intensitate prin caracteristica robustă la reacția entității atacate și ating intensitatea maximă în momentul în care acestea lovesc pe neașteptate. Consider că România ar trebui să meargă înainte pe traiectul stabilit în anul 2018, atunci când și-a asumat oficial rolul de stat care recunoaște existența războiului hibrid și luptă împotriva acestuia, primul pas fiind intrarea în rândul statelor membre ale Hybrid CoE.

Procesul trebuie continuat atât prin participarea activă în cadrul acestui Centru European de Excelență pentru contracararea amenințărilor hibride, cât și prin identificarea principalelor amenințări caracteristice războiului hibrid specifice actualei configurații de securitate din Zona Extinsă a Mării Negre.

Crearea unui plus de valoare în cadrul Centrului European de Excelență și dezvoltarea unei strategii unitare la nivel național de contracarare și răspuns la elementele caracteristice războiului SMART ar trebui să constituie o prioritate pentru țara noastră în viitorul apropiat.

BIBLIOGRAFIE

1. *** *Constituția României*, Editura Rosetti Internațional, București, 2015.
2. *** Administrația prezidențială, *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024 – Împreună pentru o Românie sigură și prosperă într-o lume marcată de noi provocări*, București, 2020.
3. *** Multinational Capability Development Campaign, *Countering Hybrid Warfare Project: Understanding Hybrid Warfare*, 2017.
4. *** Multinational Capability Development Campaign, *Countering Hybrid Warfare Project: Countering Hybrid Warfare*, 2019.
5. *** Academia Română, Institutul de lingvistică „Iorgu Iordan-Al. Rosetti”, *Dicționarul explicativ al limbii române*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2016.
6. Buța Viorel *Tendențe actuale în domeniul științe militare*, Revista Academiei de Științe ale Securității Naționale, numărul 1 din 2016.

7. Buța Viorel,
Pavăl Andrei *Războiul hibrid și componenta maritimă. Împreună sau separat?*, Revista Academiei de Științe ale Securității Naționale numărul 2, București, 2019.
8. Buța Viorel,
Pavăl Andrei *The Romanian Naval Forces contribution to Alliance maritime security*, Revista Global Security and National Defence, București, 2020.
9. Buța Viorel,
Valentin Vasile *Considerații privind perspectiva NATO asupra războiului hibrid*, Revista de Științe Militare editată de către Academia Oamenilor de Știință din România, numărul 1 din 2015.
10. Buța Viorel,
Valentin Vasile *Răzbiul de tip nou: perspectiva Rusă*, Gândirea Militară Românească, numărul 2 din 2015.
11. Buța Viorel,
Valentin Vasile *Perspectivile asupra evoluției și influenței conceptului de război hibrid (I)*, Gândirea Militară Românească, numărul 3 din 2015.
12. Buța Viorel,
Valentin Vasile *Perspectivile asupra evoluției și influenței conceptului de război hibrid (I)*, Gândirea Militară Românească, numărul 4 din 2015.
13. Buța Viorel,
Valentin Vasile *Studiu privind metamorfozele războiului hibrid*, București, 2016.
14. Galeotti, Mark, *The West is too paranoid about Russia's information war*, Guardian, 7 iulie 2015.
15. Josef Schrofl,
Bahram M.
Rajae, Dieter
Muhr *Hybrid and Cyber War as Consequences of the Asymmetry*, Ed. Peter Lang, Frankfurt am Main, 2011.
16. Peter Navarra,
Greg Autry *China ucide – un apel global la acțiune*, Ed. Niculescu, 2017.
17. *** *United States Government Accountability Office, Hybrid Warfare*, Washington DC, 2010.
18. *** www.citypopulation.de.
19. *** www.economist.com.
20. *** www.edupedu.ro.
21. *** www.gov.ro.
22. *** www.hybridcoe.fi.
23. *** www.intelligence.sri.ro.
24. *** www.knoema.com.
25. *** www.mae.ro.

- 26. *** www.nato.int.
 - 27. *** www.reuters.com.
 - 28. *** www.worldbank.org.
 - 29. *** www.ourworldindata.org.
 - 30. *** www.worldometers.info.
-